

GS CPA, INC.
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ
Gurpreet Singh, CPA, MBA
Certified Public Accountant
 5450 Lafayette Road, Suite#3,
 Indianapolis, IN 46254
Ph:317-248-4802
 Fax: 317-800-7947
 e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM
\$25 ਵਿਚ 3000 ਮਿੰਟ (50 ਘੰਟੇ)
ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
 24/7 Customer Service
 ਇਹ ਆਫਰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਕਪਨ ਕੋਡ ਸਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੇਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ।
vaisakhi Coupon Code
 ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

RKtravel
 assuring you the best.
 999 N. Main St., Suite#206
 Glen Ellyn, IL 60137
Ph:630-858-7200
 e-mail: info@rktravel.com
THE LOWEST AIR FARES
 Qatar Airways, Etihad, Emirates, Air India, British Airways, United, Lufthansa and many more.
ਕਤਰ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਇਆ ਦੋਹਾ
 www.rktravel.com **QATAR**

Fourthteenth Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
 Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
 www.punjabtimesusa.com
 Punjab Times, Vol 14, Issue 06, February 9th, 2013 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕਬਜ਼ਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਫੇਰੂ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਖਾਤਕੂਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਾਦਲ ਧੜਾ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਆਂ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਵਾਹੁਣੇ ਪਾਇਆ। ਇਹ ਵੰਗਾਰਾਂ ਹੀ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਸੈਦਾਨ ਫਤਿਹ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ

ਵਿਚ ਵੀ ਦਲ ਦਾ ਕੱਦ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗਾ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਧੜੇ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਜੰਮੂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ

ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੋਲਤੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਆਂ ਸਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧੜੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹੁਣ ਬਾਦਲਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਸਰਨਾ ਧੜਾ ਹੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ

ਕਮੇਟੀ ਉੱਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਸਰਨਾ ਧੜਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਦਲ ਦਲ ਹੱਥੋਂ ਖੁੱਸਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਦਿੱਲੀ) ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਤੀਜੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਰਮੋਰ ਪਾਰਟੀ ਸੀ, ਪਰ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਮਹਾਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚੱਲੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਨੇ ਰੱਫਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰਲੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਮਾਤ ਖਾਣ ਬਾਅਦ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਰ ਸਖਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਘਿਣਾਉਣੇ ਕਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਬਹਿਸ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜ-ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਕੇਸਾਂ

ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਜਸਟਿਸ ਵਰਮਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਧਰ, ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡਟੇ ਕੁਝ ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਕੁਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਘਿਣਾਉਣੇ ਕਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਵਰਮਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲੰਮੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ

ਖਤਰਨਾਕ ਖੇਡ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਵਾਚਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਇਸ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਉਹ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਉਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਏਪੁਰ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਪਰਤਿਆ ਪੁਰਾਣਾ ਰੰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮਿੰਨੀ ਪੇਂਡੂ ਉਲੰਪਿਕਸ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ 1933 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਪਸ਼ੂ

ਭਲਾਈ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਦਾ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਬਲਦ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਰੋਕਣੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਹ ਦੌੜਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

(ਹੋਰ ਖਬਰਾਂ ਸਫਾ 16 'ਤੇ)

Dhade & Associates, PC Immigration Lawyers
WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ
 *ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
 *ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
 *ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜ਼ੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
 *ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
Ph:248-254-3441
 Herman Singh Dhade
 Immigration Lawyer
 7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

Estd. 1975
World Wide Travel
 www.fly2world.com
AIR TRAVEL • CRUISES • VACATIONS
DETROIT 734 525 7304 **TOLL FREE 866 66 INDIA** **CHICAGO 312 224 8800**
 DELTA KLM AIRFRANCE ETIHAD QATAR

Stand up for **KHALISTAN**, long live the SIKH Republic of Khalistan

“ਨਾ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਡੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ”

“ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ,
ਸਿੰਘੋ ! ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ ਭਾਈ”

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁਜੱਸਮੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ

ਮਰਨਾ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ

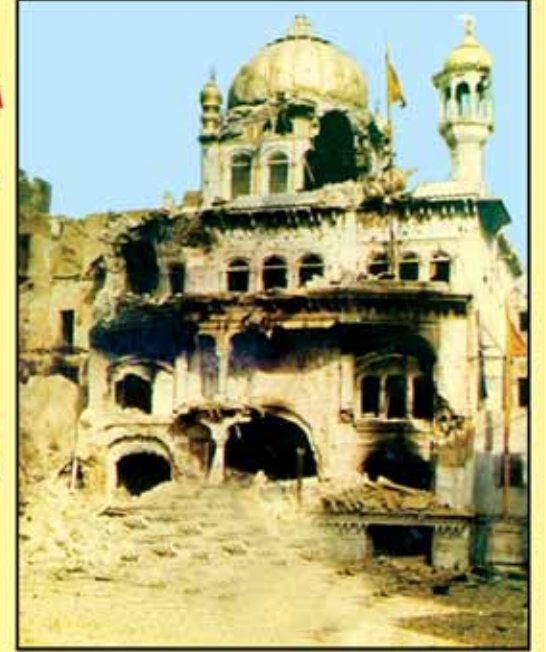
ਗੁਰੂ ਸਵਾਰੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀਓ,

66ਵਾਂ ਸ਼ੁਕਮ ਦਿਹਾੜਾ

ਸ਼੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ

12 ਫਰਵਰੀ 2013

ਨੂੰ ਮਨਾਈਏ

ਹਿੰਦ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਕਰਤੂਤ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸਮ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਣ ਵਾਲੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਮਾਣ ਮਰਿਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਾਗਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਤੋਪਾਂ, ਟੈਂਕਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੂਨ 1984 'ਚ ਜਾਮ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ ਪੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦ ਹਕੂਮਤ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮਿਤੀ 12 ਫਰਵਰੀ 2013 ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੌਮੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰੀਏ।

ਅੱਜ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਯਤਨਸੀਲ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਹੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾਂ ਵੀ ਸੁੱਚਾਨੰਦ ਬਣਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ (ਸੰਤ ਯੂਨੀਅਨ) ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹਮ ਖਿਆਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵਾਹਿਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾਂ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਜਗਾਈ !

ਆਓ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤਕੇ ਪੁੱਜੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਲਾਮਿਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਕਾਮਰੇਡ ਚੀਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਖ ਬਫ਼ਰ ਸਟੇਟ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਅਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)
ਕਿਲਾ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ

ਜਿਊਣਾ ਅਣਖ ਨਾਲ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ

ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੀ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਮਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਵਾਸਤੇ ਚੋਣ 10 ਫਰਵਰੀ 2013, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪਰਖੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਖਸ਼ੋ ਜੀ।

ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁਮਣ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪੈਲਾਟਾਈਨ	ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੱਟੂ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪੈਲਾਟਾਈਨ	ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਨਵੇਂ ਸੇਵਾਦਾਰ	ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਾਬਕਾ ਕੈਸ਼ੀਅਰ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਪੈਲਾਟਾਈਨ	ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਨਵੇਂ ਸੇਵਾਦਾਰ	ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਾਬਕਾ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪੈਲਾਟਾਈਨ
ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ	ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ	ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ	ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ	ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ	ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ
ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੰਬਰ 3	ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੰਬਰ 5	ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੰਬਰ 6	ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੰਬਰ 7	ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੰਬਰ 8	ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੰਬਰ 2

ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦਾ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ

1. ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹੁਰੀਤ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
2. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ (ਸਮੇਤ ਸੁੱਖ ਆਸਣ ਕਮਰਾ) ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ।
3. ਗੁੰਬਦ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਛੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
4. ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਰਾਗੀ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਅਤੇ ਢਾਡੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
5. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਾਂਗੇ।
6. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਗਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕੇ।
7. ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਇਤਫਾਕ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।
8. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
9. ਗੁਰਮਤਿ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
10. ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
11. ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇ ਜਾਣਗੇ।
12. ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
13. ਸੰਗਤ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਾਂਗੇ।

ਵਲੋਂ: ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ 'ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ' ਅਤੇ ਸੁਪੋਰਟਰ

ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਮਾਰਚ

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਭ ਵਿਰੋਧੀ ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਵਿਛਾ ਸੁੱਟੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਲਈ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦਾ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲ ਕੂਚ

ਦਿੱਲੀ ਫਤਿਹ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰਾਖੰਡ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਏ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲ ਦਾ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਾਵੇ

ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਮੰਗਾਂ ਹੱਲ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ

ਪਾਰਟੀ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਹੁੰ-ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਟਾਂ ਦੀ

ਵੰਡ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੰਗ ਉਪ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਜੈਨ ਰਿਕਾਰਡ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣਗੇ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਚੁਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹਰ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਨੇ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਨੂੰ 37, ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਨੂੰ ਅੱਠ ਤੇ ਮਾਰਵਾੜ ਧੜੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸੀਟ ਮਿਲੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਹਲਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਗ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 2011 ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ 170 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 157 ਸੀਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹੁੰਝਾਂ ਫੇਰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਕੁਲ 46 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 37 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿ ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲ ਹੱਥ ਵਧਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਸਮੇਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲ ਹੱਥ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਉਥੇ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਜਗਨ ਨਾਥ ਪਹਾੜੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪੱਖੀ ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਤਕੜੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਖੁਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ

ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

(ਅਡਾਕ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੀਂਡਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਫਦ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਹਾੜੀਆ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹੁੰਝਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਨਕਲ ਵੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 72 ਤਹਿਤ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਬਿਹਾਰ, ਉਤਰਾਖੰਡ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਭਲਾਈ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੁਣ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰੇ: ਫੂਲਕਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਤਰਜੀਹੀ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆਉਣਾ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਘੇ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ

ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਏ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਣ ਮਗਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ

ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵਿਖੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ

ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਆ ਸਕੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁਆਚਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹਾਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸੋਧੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਮੁਕਾਬਲਾ 10 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਆਉਂਦੀ 10 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰਾਜੀਨਾਵੇਂ ਪਿਛੋਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਦੀ ਇਕ ਸੀਟ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਕੁਲ 12 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ।

ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਕਾਬਜ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ

ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਲੇਟ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਲਈ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁਮਾਣ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੱਟੂ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਲਈ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਵਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ, ਮਹਾਂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਲਈ ਆਰਥਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ 2010

ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਗਏ 5 ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਵਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਪਰੈਲ 2014 ਤੱਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦਿਵਾਨ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਰਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ 5-5 ਮਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਰਵਾਇਤ ਤਹਿਤ 3 ਫਰਵਰੀ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਦੋਨਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਲੇਟ ਦੇ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਗੇ। ਦੂਜੇ ਧਿਰ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਨਵੀਂ ਲਾਬੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਵਲੋਂ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੱਟੂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਰਚੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਵਾਲੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਰਚੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ, ਭਾਈ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਈ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਟੇਜ ਸਾਂਝੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬੋਲ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲੇਟ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੰਚ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ।

ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਅੱਧੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ 16.25 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਾਊ ਹੈ, 3 ਸਬਮਰਸੀਬਲ ਪੰਪ, ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਪਾਈਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਧੂ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਢਾਈ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਕੀਮਤ: 49 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ

ਰਕਮ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਵੀ ਚੁਕਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 414-426-4811

Gas Station For Sale

In Upper Michigan (Absent Owner)

Excellent Hwy Location

Excellent Rent \$4625 from Burger King

Sale Gas: 65,000 Gallons, Inside \$40,000

Asking Price \$ 925,000

Contact: Ph. 414-788-8005

ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ। ਬਰਗਰ ਕਿੰਗ ਤੋਂ 4625 ਡਾਲਰ ਦਾ ਮਾਸਿਕ ਰੈਂਟ ਗੈਸ ਸੇਲ: 65,000 ਗੈਲਨ, ਇਨਸਾਈਡ ਸੇਲ: 40,000 ਡਾਲਰ ਕੀਮਤ: \$925,000

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 414-788-8005

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733

Yuba City Ph:530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ? ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000

75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000

39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

Punjab Times

Established in 2000
13th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746

Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

Correspondents

Detroit, MI

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 90 ਡਾਲਰ,

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in
the articles published in the
columns of Punjab Times are
that of their writers, and it is
not implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ
ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ
ਆਰਡੀਨੈਂਸ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਬ ਮੁਖਰਜੀ
ਨੇ ਵੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ
ਅਨੁਸਾਰ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ
ਹੱਤਿਆ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ
ਬਲਾਤਕਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਸੱਤ ਸਾਲ
ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਲਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਸ਼ਬਦ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਣਸੀ ਹਮਲੇ ਵਿਚ
ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ
ਗੈਂਗਰੇਪ ਕਾਂਡ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਤੇ ਗਵਾਹੀ
ਐਕਟ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਿਆਂ
ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ
ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਔਰਤਾਂ ਲਈ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।
ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਧਾਂ
ਜਸਟਿਸ ਜੇ.ਐਸ. ਵਰਮਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ
ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ
ਕਮੇਟੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 23 ਸਾਲਾ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ਨਾਲ
ਚੱਲਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ
ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨੇ ਲੋਕ ਰੋਹ 'ਤੇ ਕਾਇਮ
ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਬਿੱਲ
2011 ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਲਈ
ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਲੋਕ
ਸਭਾ ਵਿਚ ਅਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ
ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਦਲ ਕੇ ਜਿਣਸੀ
ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ
ਵਧਾ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ
ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਲਈ 20
ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦਕਿ

ਬਲਾਤਕਾਰ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ
ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਪੀੜਤ ਦੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਸ
ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੀਖਾਂ
ਪਿੱਛੇ ਕੱਟਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਸੋਧਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ਾਬੀ
ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ
ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ
ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਔਰਤ
ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਪੰਜ
ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਸਲੀਲ
ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ
ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ
ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ
ਕਈ ਔਰਤ ਗਰੁੱਪ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
ਵਰਮਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ
ਲਈ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਮੀਦਵਾਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ: ਅਮਰਿੰਦਰ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ
ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ
ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ
ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਲਾਨ
ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਲਕੇ ਪ੍ਰਤੀ
ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ ਹੋ ਸਕਣ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ
ਕਿ ਲੰਘੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ
ਦੀ ਹੋਈ ਹਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ
ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਲੋੜੀ
ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਨ ਮੌਕੇ
'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ
ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਾ
ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ
ਪਿਆ। ਮੋਗਾ ਉਪ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਉਪ ਚੋਣ
ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜਿੱਤੇਗੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ
ਜੋਗਿੰਦਰਪਾਲ ਜੈਨ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਦਿਆਂ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਮੋਗਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਧੌਖੇਬਾਜ਼
ਜੈਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਗੇ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ
ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਮੋਗਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਧੌਕੇਸਾਹੀ
ਕਰੇਗੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਧੌਕੇਸਾਹੀ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ
ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਉਮੀਦਵਾਰ
ਖੜਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੈਪਟਰ
ਹੁਣ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ...

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਨਾ
ਧੜੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਉੱਪਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਸਰਨਾ ਧੜਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਲਈ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ।
2002 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ
ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਤਿੱਕੜੀ ਨੇ
ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਈ ਅੜਿੱਕੇ ਡਾਹੇ ਤੇ
ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ
ਬਾਅਦ ਜਦ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ 2004
ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ
ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਦੀ
ਹਿੱਕ ਬਾਧਤ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ
ਸਰਨਾ ਧੜਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ
ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਵੰਗਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ
ਕੈਲੰਡਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਕਮੇਟੀ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ
ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਨਾ
ਧੜੇ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਨਾ
ਧੜੇ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸਿਆਸੀ-
ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਂਡ ਬਣਾ ਲਈ।
ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਦੀ ਹਾਰ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ
ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੁਣੌਤੀ ਰਹਿਤ
ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਜਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ
ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਦੀ
ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ
ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ
ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉੱਪਰ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ ਤੇ
ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉੱਪਰ ਲੜੇ
ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਵੀ ਕੱਦ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਆਸਟਰੇਲਿਆਈ ਐਵਾਰਡ

ਮੈਲਬਰਨ: ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ
ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਬਦਲੇ 85 ਸਾਲਾ ਭਾਰਤੀ
ਮੂਲ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰੀ 'ਆਰਡਰ ਆਫ
ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਮੈਡਲ' ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ
ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਬਹੁ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ
ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ
ਸਮਾਜਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ
ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਥੇ
ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਵੇਂ

ਆਏ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ
ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੁਝ
ਆਸਟਰੇਲਿਆਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ
ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵੀ
ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਏ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੋੜਾ ਜੋ
'ਆਂਟੀ ਜੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ, ਨੇ ਰਸੋਈ
ਦੇ ਗੁਰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਹਾਟ-ਲਾਈਨ ਟੈਲੀ
ਸਰਵਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਕੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦਾ ਵੱਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨ
ਮਿਲੇਗਾ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ

ਕੈਲਗਰੀ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ
ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੈ। ਦਸ
ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਟੈਰੇਟਰੀਅਲ ਵਾਲੇ ਕੈਨੇਡਾ
ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਛੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਹਨ।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 308 ਮੈਂਬਰੀ ਹਾਊਸ ਆਫ
ਕਾਮਨਜ਼ ਵਿਚ 76 ਐਮ.ਪੀਜ਼. ਬੀਬੀਆਂ ਹਨ।
ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਓਂਟਾਰੀਓ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕੈਥਲੀਨ
ਵਾਈਨੋ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ।
ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ
ਸੂਬਿਆਂ ਓਂਟਾਰੀਓ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਤੇ
ਅਲਬਰਟਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ
ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਹਨ। ਓਂਟਾਰੀਓ

ਦੀ ਕੈਥਲੀਨ ਵਾਈਨੋ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਕਲਾਰਕ ਤੇ ਅਲਬਰਟਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਐਲਸਨ ਰੈਡਫੋਰਡ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਲਿਨ
ਮੌਰਿਸ (ਕਿਊਬਕ), ਕੈਥੀ ਡੁੰਡਰਾਡੋਲ (ਨਿਊ
ਫਾਊਂਡਲੈਂਡ ਐਂਡ ਲੈਬਰਡਾਰ) ਤੇ ਇਵਾ ਐਰਕ
(ਨੁਨਾਵਟ) ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ
ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰੀ ਖੇਡ ਰਹੀਆਂ
ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ
ਹੁਣ ਤੱਕ 11 ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ
ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।
2 ਅਪਰੈਲ 1991 ਨੂੰ ਰੀਟਾ ਜੌਹਨਸਨ
(ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ) ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ

ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ
ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਖ
ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ
ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਆਈਆਂ, ਉੱਥੇ ਐਮ.ਪੀਜ਼.
ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧੀ ਹੈ। 76 ਮਹਿਲਾ
ਐਮ.ਪੀਜ਼. ਵਿਚੋਂ 38 ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ
ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ 2011 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ
ਐਮ.ਪੀ. ਬਣੀਆਂ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ
ਕਿ ਨਵਗਠਿਤ ਗਰੀਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2011 ਵਿਚ
ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਸੀਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਐਲਿਜ਼ਬੈਥ
ਮੇਅ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਕੇ ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ ਵਿਚ
ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮਨਿੰਦਰ ਕਾਂਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮੀ
ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਤੇ ਆਲੋਚਕ ਮਨਿੰਦਰ ਕਾਂਗ ਦਾ
ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਕਈ
ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਫੁਪਣ ਵਾਲੀ ਸੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ
ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ 'ਚ ਆਉਂਦੇ
ਸਨ। ਮਨਿੰਦਰ ਕਾਂਗ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਆਪਣੇ
ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਜੂਨ' ਵਿਚਲੀ ਕਹਾਣੀ 'ਜੂਨ'
ਕਰ ਕੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਏ। 'ਕੁੱਤੀ ਵਿਹੜਾ'
ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੇ
ਵੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ
ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਵਿਲੱਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਲਿਖਿਆ
ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਭਾਰ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਕਟ
ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਬੜੀ ਜਾਨਦਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੰਗਰ
ਪਛਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੀ
ਕਰ ਦਿੱਤੀ। 'ਭਾਰ' ਉਤੇ ਤਾਂ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣੀ।
ਪਾਠਕ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਪਤਨੀ
ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਗੋਬਿੰਦਪਾਲ ਤੇ
ਅੰਗਦਪਾਲ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ
ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਜਲ ਆੱਖ ਨਾਲ ਵਿਦਾਈ
ਦਿੱਤੀ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਹਿਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਅਸਾਲਟ ਹਥਿਆਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਡਟੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਸਦੇ
ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ
ਉਹ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ
ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ। ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਆਨ
ਰਿਲੀਜ਼ਨ ਐਂਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਾਰੇ
ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਅਰਦਾਸ
ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ
ਬੰਦੂਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਦ
ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ
ਹਲਕੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉਪਰ ਬੰਦੂਕ
ਸਭਿਆਚਾਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਲਈ
ਆਖਣ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਅਗਸਤ ਨੂੰ
ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਨਾਲ
ਕਈ ਜਾਨਾਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰੀਆਂ
ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ
ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ
ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ
ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਫੀ ਸਰਗਰਮ
ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ		
(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ	ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ	ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੱਪੀ

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੇਖੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿੰਦੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ (ਜੁਲਾਈ 2014 'ਚ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਬਣ ਰਹੀ) ਐਮ ਏ, 33 ਸਾਲ, ਕੱਚ 5'-5" ਲੜਕੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਕੱਚੇ ਜਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਫੋਟੋ ਤੇ ਵੇਰਵਾ ਈਮੇਲ ਕਰੋ: prince.kular@yahoo.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਅਟਵਾਲ, ਉਮਰ 38, ਕੱਚ 5'-9" ਕਲੀਨਸ਼ੇਵ ਤਲਾਕਸੁਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਚੰਗਾ ਸੈਟਲ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੁਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 408-775-0975

ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਾਲੀਆ ਸਿੱਖ, ਐਮ ਐਸ ਸੀ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਲੜਕੇ, 27 ਸਾਲ, 5'-8" ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 575-815-8536, ਇੰਡੀਆ 91-94641-21807 ਜਾਂ ਈਮੇਲ: walia@gmail.com

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੁਨੱਖੇ, ਬੀ ਏ, 35 ਸਾਲ, 5'-10", ਅਮਰੀਕੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੁਨੱਖੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 510-880-9381 ਜਾਂ 510-688-3354

punjabtimesusa.com

ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਚੋਣ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਜਿੱਤੀ: ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 34 ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤਦੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜੇਗੀ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਦੀ ਜਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜੈਤ ਪਲੱਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਦਾ ਫੁੱਟਵਾ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਿੱਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Jet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

Country Wide Cargo Movers Inc.

13308 Regal Crest Dr., Clifton, VA 20124

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਫਲੋਰਿਡਾ ਤੋਂ ਮੈਰੀਲੈਂਡ
ਅਤੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੇ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਲਈ
ਪੱਕੇ ਰੂਟ
ਪੇਮੈਂਟ 40 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ
ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਲੋਡ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਰਾਜ

ਫੋਨ: 703-349-1977 ਜਾਂ 703-565-4857

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143

Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

OPTIMA TAX

Get your Income Tax Return done the right way!

ਆਪਣੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ
ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰਵਾਓ

ਉਪਲਬਧ ਸੇਵਾਵਾਂ

- FREE New Business Incorporation
(Corp, LLC, S-Corp, Partnership)
- Personal Tax Planning & Preparation
- Corporate Tax Planning & Preparation
- Financial Accounting & Bookkeeping Services
- Payroll & Sales Tax Services
- FREE past year tax return review

Anish Patel, EA

Ph: 224-595-1258

Vikas Patel, EA

Ph: 847-722-7968

www.OPTIMATAXINC.com
optimataxinc@gmail.com

300 N. Wolf Rd., Wheeling, IL 60090
Main: 800-471-8116, Fax: (847)879-1155

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment

www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

*Refinance up to 125% value of the house.

Loans
Available
In
Most
States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & *Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Navdeep S. Jhaj

Member, American
Immigration Lawyers
Association

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

> Estate Planning > Personal Injury
> Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622

Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277

email: navjhaj@me.com

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ-ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਬੇਨਤੀਆਂ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ 10 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕੋਈ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਾਜੀਨਾਮੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਉਪਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਜਾਣਦੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਪ ਆਪੋ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਾਟੋਧਾੜ ਵੀ ਪੂਰੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਧੜਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਟੋਧਾੜ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉਪਰ ਕੇਸ ਹੋਏ, ਸੰਗਤ ਦਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਡਾਲਰ ਡਾਲਰ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੰਗਤ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਝੱਜ ਅਤੇ ਹੁੰਦਲ ਧੜੇ ਦੀ ਆਪਸੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉਤੇ 4 ਕੋਰਟ ਕੇਸ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਰੀਬ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਖਰਚਾ ਆਇਆ। ਜਿਹੜਾ ਕੇਸ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦਲ ਗੁਰੂਪ ਵਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਉਪਰ ਹੀ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਹੁੰਦਲ ਗੁਰੂਪ ਵਲੋਂ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਫੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਸੱਜਣ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਵਤੀਰਾ ਉਚੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਵਾਲਾ ਅਪਨਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਉਹ ਸਕੱਤਰ ਸੀ। ਜਤਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਕੇ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਤਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਝੱਜ-ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਹੋਰਫੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਵੋਟਾਂ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਗੁਲ ਖਿਲਾਏ?

ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਲੋਕ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਜਾਂ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਫੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਜੋੜੀ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਵੋਟ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਵੋਟ ਕਿਸ ਨੇ ਬਣਾਈ ਸੀ? ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਨੇ ਜਾਂ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਝੱਜ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮਕਾਜ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੋਟ ਝੱਜ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਵੋਟ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਗਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਾਤਾ ਇੰਨੀ ਬਿਰਧ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨਯਾਤੋਂ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਸੱਜਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੇੜਲਾ ਸਾਥੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਧ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਨ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮੂਵੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬਾਬੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਜਣ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਹਿੱਕ ਥਾਪਤ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗਿਰੇਵਾਨ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰੋ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੁੰਦਲ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸਾਧ ਨਾਲ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ। ਉਸ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਗੁਰੂਪ ਜਾ ਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵੀ ਲੈ ਆਏ।

ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਵੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬੇ ਦਾ ਭਗਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵਿਗੜ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਛੁੱਕਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਥੱਲੇ ਸੋਟਾ ਫੇਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਝਾਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਝਾਤ ਮਾਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ਲੀਡਰ ਹੈ, ਕਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਥੋਂ ਛੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਉਂ ਭੰਗ ਕੀਤਾ? ਪੰਥਕ ਸੁਪੋਰਟਰ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਵਿਗੜ

ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਬਾਬੇ ਦਾ ਹੋਵੇ! ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਲੀਡਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਉਸੇ ਬਾਬੇ ਤੋਂ ਛੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਵੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਉਂ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ? ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਉਦੋਂ ਕਿਸ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੀ? ਪੰਥਕ ਸੁਪੋਰਟਰ ਦੀ ਜੇ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਵਿਗੜੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਗੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਵਿਗੜ ਕੇ ਵੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਜਾ ਪਏ। ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਸਮਝਦਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸਾਧ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਘੱਟਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਵਲੋਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਫਸ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਥੋਂ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੰਮ ਵਿਚੋਂ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਮੇਰਾ ਘਰ ਵੀ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਘਰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਘਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬੈਂਕ ਵਾਲੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਦੂਸਰਾ ਘਰ ਵੀ ਬੈਂਕ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ? ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਗੜ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਆਖਰ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ? ਬਾਬੇ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼ਖਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਅਤੇ ਹੁੰਦਲ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਜਣ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ 65000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਾਸਤੇ 65000 ਡਾਲਰ ਦੀ ਗਰੈਂਸਰੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਰਚਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਡੇਢ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਅਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਸਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਅਰ ਕਰਵਾਓ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਰਲ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦਸ ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਉਤਾਰੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰਫੇਰੀਆਂ, ਚਲਾਕੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸਾਥੀ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਿਓਗੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਸ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖਰਚੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਲੈਣ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਗੁਰੂਪਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਖਸ ਆਰਥਰ ਗੁਲਾਟੀ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਵਾਸਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਅਵਤਾਰ ਤੋਂ ਆਰਥਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ? ਇਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਰਹੱਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁਮਾਣ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੱਟੂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਈ-ਮੇਲਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੇਸਬੁਕ ਵਿਚ ਜੋ ਇਸਤਿਹਾਰ ਛਾਪੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਬਿਨਾ ਸਿਰਪੈਰ ਤੋਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਤਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹਰ ਪੁੱਠੇ ਸਿੱਧੇ ਕੰਮ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸੂਝਵਾਨ ਸੰਗਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੀ ਸੂਝਵਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ 10 ਫਰਵਰੀ 2013, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਦੇ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰੋ ਜੀ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਅਸੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਉਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ।

ਸਵਾਲ! ਸਵਾਲ!! ਸਵਾਲ!!! ਕੀ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹਨ, ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ?

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀਆਂ 10 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਗੁਰੂਪ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦਾ ਗੁਰੂਪ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦਲ ਗੁਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਬ ਇਕ ਹੋਰ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂਪ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਲੋਂ ਚੋਣ ਰਲ ਕੇ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਹਰ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਰਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ 5-5 ਮਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ 3 ਫਰਵਰੀ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਦੋਨਾਂ ਗੁਰੂਪਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਝੱਜ ਧੜੇ ਦੇ ਸਾਥੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੁਰੂਪ ਦਾ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਜਦੋਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਪ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਇਕ ਪੱਤਰ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲ ਵਧਾਇਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਝੱਟ ਉਠ ਕੇ ਉਹ ਪੱਤਰ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂਪ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿਰਫ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਨੇ ਉਹ ਪੱਤਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਪ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ

ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਸਿਰਫ ਕੀਰਤਨ-ਕਥਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਨਵੀਂ ਲੋਬੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਟੇਬਲ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ 4-5 ਸੁਪੋਰਟਰ ਉਠ ਕੇ ਬੋਲ ਚਲੇ ਗਏ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਲਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਕੁਝ ਹੀ ਸੈਕੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ 4-5 ਸੁਪੋਰਟਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੱਟੂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਰਚੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਵਾਲੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਰਚੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਸਨ ਤਾਂ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਚੈਕ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕਟਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ। ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਈ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ

ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦਾ ਜੋ ਬਹਾਨਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੋਈ ਮਾਇਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਕੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ? ਹੁੰਦਲ, ਝੱਜ ਤੇ ਗਰੇਵਾਲ, ਜੋ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੋਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ, ਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਤੇ ਕਾਬਜ ਹੋਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ? ਕੀ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੋ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਆਸੀ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਓਟ ਲਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਾਂਗ ਲੁੱਬੜ ਚਾਲਾਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਸੰਗਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਪੱਤਾ ਖੋਡਿਆ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪੋਰਟਰ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸਦੇ ਸੁਣ ਗਏ। ਉਸ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸਪੀਚ ਦੇਣੀ ਸੀ ਉਹ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨੇ ਸਨ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਸਭ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਭਗੋੜੇ ਹੋ ਗਏ।

ਵਲੋਂ: ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਸੁਪੋਰਟਰ

ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਸਕੂ ਸੋਚ !

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

■ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੇਖਿਕਾ ਤਸਲੀਮਾ ਨਸਰੀਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹਵਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਭੂਤੀ ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਏ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਨਾਵਲ 'ਕਰਫਿਊ' ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਅਣ-ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥੀਏ ਉਸ ਲੇਖਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਏ ਤਾਂ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਜਾਂ ਤਸਲੀਮਾ ਨਸਰੀਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਓਦੋਂ ਵਿਭੂਤੀ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬੋਲੇ। ਜੇ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਤੇ ਤਸਲੀਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਸੱਚ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਵਿਭੂਤੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਵਾਰੀ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਸੋਚ ਦੀ ਤੱਕੜੀ ਵਿਚ ਪਾਸਕੂ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੀ।

ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਣ, ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਮੱਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਸੰਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਰ ਗੱਲ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋੜੀਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੇ ਦਿਨ ਚੁੱਕ ਲਿਆਵੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਸੜਕ ਉਤੇ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜਿਦ ਕਰੇ ਕਿ ਜੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਆਇਆ ਕੋਈ ਅਮਰੀਕਨ, ਕਨੇਡੀਅਨ ਜਾਂ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਏਦਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਫਤੇ ਇੱਕ ਫਿਲਮ 'ਵਿਸ਼ਵ ਰੂਪਮ' ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਬਹਿਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ।

ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਉਤੇ ਵੇਖ ਲਈ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੈਂ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਾਉਣਾ ਮੈਨੂੰ ਮੁਰਖਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। 'ਵਿਸ਼ਵ ਰੂਪਮ' ਫਿਲਮ ਲਈ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਮੁਰਖ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ

ਵਿਚ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਾਹਰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜੇਬ ਕੱਟਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੰਗੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜਿਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁਧ ਹਿੰਸਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਜਜ਼ੀਏ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਤੱਕ ਦੀ ਖੇਡ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਭਾਰਤ ਜੁ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਕੁਝ ਆਪੇ ਬਣੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੌਸ ਨਾਲ ਮਨਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੇ ਮਰਨ ਉਤੇ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਟਿਪਣੀ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਗਈ, ਪਰ ਆਪ ਉਸ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਇੱਕ ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਦੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਂ ਉਣੀਆਂ-ਪੌਣੀਆਂ ਟਿਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਲਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਬਾਣੇਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਮਰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਚ ਵੈਲੇਨਟਾਈਨ ਡੇਅ ਮੌਕੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋੜਨ ਤੇ ਬਾਗਾਂ ਜਾਂ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾੜ ਦਾ ਇਕ ਲੀਡਰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਖੁਦ ਇੱਕ ਪਰਾਈ ਔਰਤ ਨਾਲ ਫਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁੰਡਾ ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੌਕਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਗਿਆ? ਏਦਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਲੱਭ ਕੇ ਜਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਬੱਸ ਨੂੰ ਵੱਟੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਟੋਲੇ ਵਾਂਗ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਭਾਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਆਉਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕ੍ਰਿਕਟ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵੀ ਆਖੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਦੇ ਕਾਰਟੂਨ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੇਖਿਕਾ ਤਸਲੀਮਾ ਨਸਰੀਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹਵਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਭੂਤੀ ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਏ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਨਾਵਲ 'ਕਰਫਿਊ' ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਅਣ-ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥੀਏ ਉਸ ਲੇਖਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਏ ਤਾਂ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਜਾਂ ਤਸਲੀਮਾ ਨਸਰੀਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਓਦੋਂ ਵਿਭੂਤੀ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬੋਲੇ। ਜੇ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਤੇ ਤਸਲੀਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਸੱਚ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਕੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਵਿਭੂਤੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਵਾਰੀ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਸੋਚ ਦੀ ਤੱਕੜੀ ਵਿਚ ਪਾਸਕੂ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਸਕੂ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ-ਸਾਰ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਹ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲ ਕਿਧਰੇ ਸਾਡੇ 'ਆਪਣੇ' ਨਾਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਨੂੰ 'ਆਪਣੇ' ਅਤੇ 'ਪਰਾਏ' ਨਾਲ ਤੋਲਣ ਦੇ ਪੈੜਤੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਫਿਲਮ 'ਵਿਸ਼ਵ ਰੂਪਮ' ਦਾ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਵਿਸ਼ਵ ਰੂਪਮ' ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਭਖਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਕੁਝ ਕਲਾਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣਾ-ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਸ ਦੇ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੁਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਗੱਲ ਗਲਤ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਵੇਖੋਂ ਤੋਂ ਹੋਣੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਛੇਤੀ ਉਕਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੋਠ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਰੋਕੀ ਗਈ, ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਰਾਜਸੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਕਈ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਝਿੱਕਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੁਹਾੜੇ ਹੋਠ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਾਲ ਕਢਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਦੇ ਕੇਸ

ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਖੜੇ ਹੋਣਾ ਆਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਅਸੀਮ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਬਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੌਮੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਏਨਾ ਪਰਪੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਸਕੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੌਮੀ ਝੰਡੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਹਿ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਰੋਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੇਠ ਇਸ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਧਰੋਹ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹਸਰ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਮੌਤ ਉਤੇ ਮੁੰਬਈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਹੰਗਾਮਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਹੰਗਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ।

'ਖੁਸ਼ਵੰਤਨਾਮਾ: ਦਿ ਲੈਸਨਜ਼ ਆਫ ਮਾਈ ਲਾਈਫ' ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਉਘੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ 98ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਤਜਰਬੇ, ਸਿਆਸਤ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਖੁਸ਼ਵੰਤਨਾਮਾ: ਦਿ ਲੈਸਨਜ਼ ਆਫ ਮਾਈ ਲਾਈਫ' ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਸਫਰ ਬੀਬੀ ਗੁਰਸਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜੋ ਇਸ ਲੇਖਕ ਦੇ ਖਾਸ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਜਿਉਣ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੁਢਾਪੇ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਖੋਫ, ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਲੰਮੀ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਕਲਾਮਨਵੀਸਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ।

Bedi & Associates, LLC.

- Administrative Liaison
- Business Quandary Consultant
- Business Brokerage
- Business Establishment
- Business Management

-ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ 50 ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ

-ਓਹਾਇਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਬਿਜਨਸ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Cincinnati, Ohio Office
 917 Main Street, #300, Cincinnati, OH 45202
 DT. Office. 513-977-4206, ext. 149

Middletown Office: 513-318-5541
Cell: 513-800-7678 or 513-748-5126

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 9 ਫਰਵਰੀ 2013

ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਤੰਦ-ਤਾਣੀ ਹੋਰ ਦੀ ਹੋਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਉਠਦੇ ਹਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਿਆ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਤੱਕ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਲਾਵੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਜੱਫਾ ਮਾਰ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਥੱਕਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਤਾਂ ਉਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਅਮਲ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਵੱਖਰਾ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਹਿਤ ਆਪ ਹੀ ਉਹ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਜੋ ਹੁਣ ਬੜੇ ਘਾਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦੀ ਗਵਾਹ ਬਣੀ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਅੰਤ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਨਿਵੇਕਲੀ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵੀ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚਤੁਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਲੰਮੀ ਪਾਰੀ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਖੱਖੜੀਆਂ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ, ਬਾਦਲਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਆਖਰੀ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਸਨ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸਭ ਛੱਡ-ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਝੰਡੀ ਹੋ ਗਈ। 1999 ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਫਾਕ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਬਾਦਲਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਚੋਣ ਪਿੜ ਵਿਚ ਉਹ ਬਾਦਲਾਂ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੀ ਹੋਏ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਇਕਸੁਰ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਬੇੜਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕਾਰਨ ਹੀ ਡੁੱਬਿਆ। ਉੱਜ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਬਰ-ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ। ਖਾੜਕੂ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਦੀ ਬਹੁਤਾ ਗੱਲਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਸਦਾ ਇਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਟਾਕਰੇ ਤਾਂ ਚੋਣ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਉਹ ਧੁੰਨਤਰ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ। ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਹ ਉੱਕਾ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਫਰੇਲਣ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ।

ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਮੀਰੀ-ਮੀਰੀ, ਭਾਵ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਸੱਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਧਰਮ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੱਦਾਹ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਆਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਠੁੱਕ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਓਟ ਲਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਦੇਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੋਰਚੇ ਮੱਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਇੰਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ, ਉਹ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ; ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਵੀ ਵੱਡੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਸਵਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੀ ਉਹ ਨੁਕਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹੱਥ ਉਪਰ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਤੋੜ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਿੱਗਰ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਝੋਂ ਹੀ ਹਰ ਪਿੜ ਵਿਚ ਹੋਰ ਆਗੂ ਪਛੜਦੇ ਪਛੜਦੇ ਪਛੜ ਗਏ। ਬਾਦਲ, ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦੇ, ਤੇ ਹੁਣ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਇਸ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਵੀ ਹੈ; ਤਬਦੀਲੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨੇਮ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਣੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਬੁਰਫਾਗਰਦ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਤੋੜ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਿੱਗਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਕਾਂਗ ਚੜ੍ਹ ਆਵੇ!

ਜਾਤ ਤੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਵਧ ਰਹੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ

ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂ ਦੇਣ ਜਵਾਬ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੋਟ ਆਧਾਰਤ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੇਯਕੀਨੀ ਦਾ ਇਹ ਆਲਮ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਲੱਥ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਲਾਕਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਕੁਨ, ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਿਥ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਲੜੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਐਮ.ਐਫ. ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਇਸੇ ਬੁਰਫਾਗਰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰ ਕਮਲ ਹਾਸਨ, ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਸ਼ੀਸ਼ ਨੰਦੀ ਅਤੇ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪੂਨਮ ਕੌਸ਼ਿਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਵਧ ਰਹੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਜੋ ਹੁਣ ਬੁਰਫਾਗਰਦੀ ਵਿਚ ਵਟ ਗਈ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਏ ਹਨ। - ਸੰਪਾਦਕ

ਸਿਆਸੀ ਜਹਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਹੈ।

ਰਤਾ ਕੁ ਗੌਰ ਕਰੋ...ਭਾਰਤ ਦੇ 64ਵੇਂ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਅਜੇ ਸਮਾਪਤੀ

ਪੂਨਮ ਕੌਸ਼ਿਸ਼

ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ 3 ਸੂਬਿਆਂ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਕਸ 'ਤੇ ਦਾਗ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਜੈਪੁਰ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਜਨਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਾਦਾਰੀ ਕਹਿਣ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਨੰਦੀ ਨੇ ਭਲਾ ਕੀ ਕਹਿਾ ਸੀ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਬੱਸ, ਭੇਡਚਾਲ ਵਿਚ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਨੰਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ- "ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਸ਼ਾਦਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ 'ਚ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਵਧਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।" ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਦਲਿਤ ਨੇਤਾ ਮਾਇਆਵਤੀ ਜੋ ਬੋਧਪਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਜਨਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨੰਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਨਾਹ 'ਚ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਜਾ ਮਾਮਲਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ ਅਭਿਨੇਤਾ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਦੀ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਵਿਸ਼ਵਰੂਪਮ' ਉਤੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਲੱਗੇਗੀ ਤੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ'। ਹੋਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੇਨਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਦੱਸਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਕੇਰਲ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਦਿਖਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਾਨੂੰਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਇੰਨੇ ਰੱਫ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਇਸ ਫਿਲਮ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾ ਵੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਨੇ ਮਿਸਾਲੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਹੁਸੈਨ ਵਾਂਗ

ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਜੇ ਹੁਸੈਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਾਸਨ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।" ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਾਲੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਿਆਸੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਇਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ 'ਮਿਡਨਾਈਟਸ ਚਿਲਡਰਨ' ਉਤੇ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਲਈ ਕੋਲਕਾਤਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਰਸ਼ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਲੰਡਨ ਵਾਪਿਸ ਚਲੇ ਗਏ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨੰਦੀ, ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਤੇ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਸੋਝੇਪਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ ਜਿਥੇ ਸਰਲ ਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੋਝੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਚੰਗਾ ਬਣੇ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤਿਵਾਦ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਕੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸਾਡੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ 'ਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੰਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੱਖਣ ਦੇ ਮਹਾਨ ਫਿਲਮ ਅਭਿਨੇਤਾ ਹਾਸਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਪਿਆ, ਜਾਂ ਨੰਦੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਣਾ ਪਿਆ, ਤੇ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪਿਆ? ਕੌੜੀ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਧਾਰਮਿਕ ਜਨੂੰਨ, ਸੌੜੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ 'ਚ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤਿਵਾਦ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਘਿਣਾਉਣਾ ਚਿਹਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਖੁਦ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਸੁਰਖੀਆਂ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਆਪਣਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਹ ਆਮ ਆਦਮੀ 'ਚ ਮੱਝੇਦਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਝੂਠੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਉਂ ਉਹ ਧਨਾਢ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ 'ਚ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਟੂਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ

ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਤਨ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿਨੇਮਾ ਹਾਲ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਲੇਖਕ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿਮਾਨ ਮਲਿਕ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਫਸ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਅਸੀਮ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਮਰਹੂਮ ਸੰਕਰ ਦੇ ਬਣਾਏ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਬਾਰੇ ਕਾਰਟੂਨਾਂ ਨੂੰ ਐੱਨ.ਸੀ.ਈ.ਆਰ.ਟੀ. ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਅਤੇ ਅਣਲੋੜੀਂਦੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੀ ਇਥੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ? 'ਵਿਸ਼ਵਰੂਪਮ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਰਹਿਣਗੇ ਜਾਂ ਨੰਦੀ ਲਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ? ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਪੁਰਾਤਨਪੰਥੀ ਅਤੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨੰਦੀ, ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਅਤੇ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਸਾੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਪੋ ਬਣੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਲੋਕਾਂ) ਨੇ ਕੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਖਾਣਾ ਹੈ? ਸਭ ਨੂੰ ਆਸਥਾ, ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਫਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਸਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਕੁਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਧਮਕੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਬੈਠੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਮੋਗੇ ਦੀ!

ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਮੰਨ ਲੈਣਾ, ਆਇਆ ਉਪਰੋਂ ਜਿਵੇਂ ਫੁਰਮਾਨ ਮੀਆਂ। ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਕਦੀਆਂ ਮੁੱਲ ਵੋਟਾਂ, ਆਉਣੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਚਿਆਣ ਮੀਆਂ। ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀਆਂ ਨੇ, ਲੋਕ ਰਾਜ ਦਾ ਕਰਨਾ ਕਲਿਆਣ ਮੀਆਂ। ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਣਾ ਨਾ, ਕਰਦਾ ਕੌਣ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਘਾਣ ਮੀਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਫੇਰ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਹੀ ਧਾਰ ਲੈਣੀ, ਘੋਸਲ ਵੱਟਣੀ ਬਣ ਕੇ ਅਨਜਾਣ ਮੀਆਂ। ਰਹੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਤਰਬੱਲ ਪੈਂਦੀ, ਮੋਗੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪਉ ਘਸਮਾਣ ਮੀਆਂ!

ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਜਸਟਿਸ ਵਰਮਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ

ਦਿੱਲੀ ਸਮੂਹਕ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਾਂਡ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਖਾਤਰ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਸਨ। ਲੋਕ ਰੋਹ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵਰਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਅਫਸਪਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਵਰਮਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-94634-74342

ਜਨਾਹ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਜਸਟਿਸ ਜੇ. ਐੱਸ. ਵਰਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਵਰਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਜਸਟਿਸ ਲੀਲਾ ਸੇਠ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਐਨ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਛੇ ਸੌ ਇਕੱਤੀ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਖਾਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੁਕਤਾ-ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਗੋਲਣਯੋਗ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਈ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ; ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਹੀ ਹਸਰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੀ ਪੀੜਤ ਉੱਪਰ ਬੇਪੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ-ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਧਾਰਨਾ (ਪੈਰਾਡਾਇਮ) ਨੂੰ ਤਿੱਖੀ ਪੜਚੋਲ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣਾ ਰਾਜ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ" ਜੋ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪੀੜਤ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾ ਧਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਡੇਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਪੀੜਤ ਔਰਤ ਦਾ ਬੜਾ ਭਾਵਪੂਰਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ: "ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਭਿਆਨਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ 'ਚ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।... ..ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਮੇਰੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗ 'ਚ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਦਾ ਖਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਣਨ ਇੰਦਰੀ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

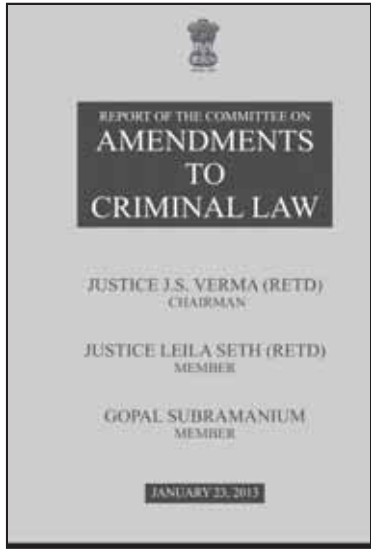
ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸੀਮਤ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਚੀਰਫਾੜ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੁਰਮ, ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਲਿੰਗਕ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਰੂਪ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਉਲਟਾ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਨੂੰ ਆਮ ਲਿੰਗਕ ਜੁਰਮਾਂ ਨਾਲ ਰਲਗੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਾ ਉਸ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੀ ਜੋ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਨਾਲ ਹਮਬਿਸਤਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਸਰ ਮੈਥਿਊ ਹੇਲ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ

ਜਬਰੀ ਹਮਬਿਸਤਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ'। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਜ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ ਦਰਮਿਆਨ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਹਮਬਿਸਤਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਔਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਫਸਪਾ ਕਾਨੂੰਨ (ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ-1958) ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਚ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਿੰਗਕ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਮੰਨ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। (ਸਫ਼ਾ 220) ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਕੀ ਮਸ਼ੀਨੀਰੀ ਦੇ ਪੁਰਜਿਆਂ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਕਮਾਂਡ) ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਤਹਿਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 1947 ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਜ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ, ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ, ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹਾਂ ਤੇ ਲਿੰਗਕ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗਤਬਤ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅਫਸਪਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ 65 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਘੱਟ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਕੋਈ ਡਰ-ਭੈਅ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਫਜ਼ਾਂ 'ਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤਸੱਦਦ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਘੋਖਣ ਲਈ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸੰਸਦੀ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਉਪਰਲੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਸਤਾਰ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਥਾਵਰਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨੀਮ ਫੌਜ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਲਿਆਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਫੌਜਾਂ ਦੇ

ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ 'ਚ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਰਮਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਹਕੂਮਰਾਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਇਸ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ। ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਗ਼ੌਰ ਕਿਉਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ, ਨਿਤਾਣੇ ਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਅਵਾਮ ਦੀ ਹੱਕ-ਜਤਾਈ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋੜਨ ਲਈ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਨੂੰ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇੱਥੇ ਇਹ ਪੱਖ ਗ਼ੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਫਸਪਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ 'ਚ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਅਖੌਤੀ 'ਗਤਬਤਗੁਸਤ' ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਵਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਕੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਸ਼ਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਜ਼ "ਜਿੰਨਾ ਛੋਟੀ ਹੋ ਸਕੇ ਅਫਸਪਾ ਤੇ

ਅਫਸਪਾ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦਾ ਰੀਵਿਊ ਕਰਨ" ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਬੇਸ਼ਕ ਔਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਕੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਜਕੀ ਹਿੰਸਾ ਨਿਰੀ ਇਸ ਰੂਪ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਫਸਪਾ ਵਰਗੇ ਜਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਵਸੀਰ ਹੈ। ਇੰਫਾਲ ਵਿਚ ਮਨੀਪੁਰੀ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਨਿਰਵਸਤਰ ਹੋ ਕੇ ਅਫਸਪਾ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਰੋਮ ਸ਼ਰਮੀਲਾ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਫਸਪਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੀ ਅਵਾਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਵਕਤ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ? ਫਿਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਕੀ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੱਬੀਆਂ-ਕੁਚਲੀਆਂ ਜਾਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀ, ਗ਼ਰੀਬ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜੀ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤ ਕੇ ਲਿੰਗਕ

ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਦੇ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਤਾਈ ਤੇ ਬੇਵਸ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਲਿੰਗਕ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤਾਕਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਗ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਸਿਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਨੂੰ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੰਗੀਨ ਲਿੰਗਕ ਜੁਰਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬਾਰਸ਼ੁਖ ਮੁਜਰਮਾਂ ਲਈ ਆਮ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੀਆਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਚ ਕਰੋਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਆਮ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਮਾਵਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਜਦਕਿ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਕੰਮ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ਗਵਾਰ ਬਣਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਪੱਕੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਠੋਕੇ ਦੇ ਆਰਜ਼ੀ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ 'ਚ ਵਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ, ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਿਜਲੀ, ਪਖਾਨਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਆਦਿ, ਇਹ ਸਭ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਲਿੰਗਕ ਹਿੰਸਾ ਝੱਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਮੀਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਾ ਪੈਸਾ ਅਜਾਈ ਉਡਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਬੁੜ੍ਹ ਦੀ ਬੂਠੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ"। ਇਸ ਲਈ ਦਲਿਤ, ਕਬਾਇਲੀ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੱਥਲੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਮੁੜ-ਵਸੋਬੇ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰੀਵਿਊ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ਼ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਦਾ ਖ਼ਰਚਾ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜਤ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਭਰਵੀਂ ਮੁੜ-ਵਸੋਬਾ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਸਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਗਤਬਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ, ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਦਲਣ ਦੀ ਦਿੱਕਤ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦਾ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਬੇਤੁਕੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਵੱਜੋਂ ਨਾ ਦੇਣਾ ਕਾਬਲੇ-ਤਾਰੀਫ਼ ਪਹੁੰਚ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਦੀ

ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੁਜਰਮ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਬਰ ਬਣਨ ਦਾ ਆਪਾਸ਼ਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਦੋਇਮ ਕਾਰਨਾਂ ਵੱਲ ਭਟਕਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਜੰਮਣ ਭੋਇ ਇਸ ਸਮਾਜੀ-ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਦਲੀਲ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਘੱਟ ਜੁਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਲਿੰਗਕ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ, ਹਕੂਮਰਾਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੋੜਮੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਖਾਤਰ ਬਲੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁਣਗੇ।

ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਰਾਜ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕੀਤੀ। ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਅਪਰਾਧੀ ਹਮਲੇ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿੰਗਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ, ਭਾਵ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਬਾਲ ਆਸ਼ਰਮਾਂ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੰਸਥਾਕਰਨ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਲ-ਫਰੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕਤੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਲਿੰਗਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿੰਗਕ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੇਬੇਰੇ ਹਨ ਲੋੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਔਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ 'ਚ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਕਦਮ ਹੈ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਾਂਪੱਖੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਔਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਦਬਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹਾਂਪੱਖੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਐਨੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆ ਬਦਲ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਂਪੱਖੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇੱਛਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਰਾਨ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਕਾਰਗਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਮਲਦਾਰੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗਰੂਕ ਅਵਾਮ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਦਬਾਅ ਹੀ ਹਾਂਪੱਖੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ 'ਚ ਇਹ ਸੀਮਤ ਹਾਸਲ ਵੀ ਹਕੂਮਤੀ ਫਾਈਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਤਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ 'ਜਿੱਤ' ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ... 'ਜਿੱਤ ਗਏ, ਬਣੀ ਜਿੱਤ ਗਏ' ਦੀਆਂ ਚਾਂਡਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੇਤੂ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੀਆਂ ਧੌਣਾਂ ਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਆਕਾਸ਼ ਗੁੰਜਾਉ ਨਾਅਰੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਨੇ, ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਛੋਟੇ-ਬੜੇ ਸੈਨਿਕ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਕਮਾਂਡਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਅੱਗੇ ਵਧ-ਵਧ ਕੇ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ, ਹਰ ਕੋਈ ਚੀਫ਼ ਕਮਾਂਡਰ ਦੀ 'ਸੁਪਰ' ਤਾਕਤ ਦੇ ਮਸਾਲੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਰ ਲੱਲੀ-ਛੱਲੀ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਫੀਤੀਆਂ ਲਵਾਉਣ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿਚ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਇਆ ਨੱਠਾ-ਭੱਜਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਬੇਪਨਾਹ ਬਗਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਡੀਂਗਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ... ਮੁਛਹਿਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਅ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬਾਹੂ-ਬਲ ਦੀ ਧੌਂਸ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਡੋਲੇ ਲਿਸ਼ਕਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਬੜੀ ਦੂਰੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਣ ਲਈ ਹੋਏ ਮੋਟੇ ਢਿੱਡ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸੂਰਮੇ ਨੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਉਤੇ 'ਗੂੜਾ ਫੇਰੂ ਫਤਿਹ' ਦੀ ਫੜ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਲਾਗਿਉਂ ਹੋਸ-ਹਵਾਸ ਵਾਲਾ ਇਕ ਜਰਨੈਲ ਹੌਲੀ ਦੇਣੀ ਬੋਲਿਆ, "ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚਾਲੀ ਦੇ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਮਾਰ ਮੁਕਾਏ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ... ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਐ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ?" ਜਰਨੈਲ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਬਿਵਾਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਬਿਟਰ-ਬਿਟਰ ਝਾਕਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਇਹ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਦੀ ਕੱਚੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਾ, ਜਿਥੇ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬੇ-ਮੋਚ ਲੜਾਈ ਹੋ ਕੇ ਹਟੀ ਸੀ। ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਪੀਰੇ ਹਿੰਦ ਮੇ ਵਦਦ' ਬੋਲਦਿਆਂ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੱਢਣ ਬੰਨ੍ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਿਰਫ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਤਹਿ-ਤੇਗ ਹੋਣੇ ਹੀ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਲਕੇ ਹੋਏ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹਰਲ ਹਰਲ ਕਰਦਾ ਸਾਰਾ ਮੁਲਖੰਈਆ ਢੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੱਚੀ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੁੱਖੇ-ਭਾਣੇ ਸਿਰਫ

ਬਾਬਰ ਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਏ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫੋਨ: 408-915-1268

ਚਾਲੀ ਜਣੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਤਰਫੀ ਘੇਰਾ ਪਾਈ ਬੈਠਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇਖੋ ਜ਼ਰਾ! ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਦ ਖਾਂ, ਸਰਹਿੰਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਆਵਤੀ ਆਏ-ਰਾਜਾ ਕਹਿਲੂਰ, ਰਾਜਾ ਕਾਂਗੜਾ, ਰਾਜਾ ਹੰਡੂਰ, ਰਾਜਾ ਨਾਹਨ, ਰਾਜਾ ਕਸੌਲੀ, ਰਾਜਾ ਗੁਲੋਰ, ਰਾਜਾ ਜੰਮੂ, ਰਾਜਾ ਸ੍ਰੀਨਗਰ, ਰਾਜਾ ਬਸੌਲੀ, ਰਾਜਾ ਚੰਦੇਲੀਆ, ਰਾਜਾ ਗੜ੍ਹਵਾਲੀਆ, ਰਾਜਾ ਨੂਰਪੁਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਚੰਬਾ!

ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਮੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹਾਕਮ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਹੀਲਾ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਅਥਾਹ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਲੱਠਮਾਰ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਆਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀਉਂ ਚੋਣਵੇਂ ਜਰਨੈਲ ਭੇਜੇ-ਜਰਨੈਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖਾਂ, ਨਾਹਰ ਖਾਂ, ਖਵਾਜਾ ਮਹਿਮੂਦ ਅਲੀ ਖਾਂ, ਗਨੀ ਖਾਂ, ਗੁੱਲ ਖਾਂ, ਮੀਆਂ ਵਜੀਦ ਖਾਂ, ਹੋਬਤ ਖਾਂ, ਭੂਰੇ ਖਾਂ, ਖਲੀਲ ਖਾਂ। ਗੱਲ ਕੀ, ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨੇਸਤੋ-ਨਾਬੂਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਕੜਖਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਘੜਮੱਸ ਵਿਚ ਕਈ 'ਖਾਹ-ਮ-ਖਾਹ' ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਨੇ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਵਾਂਗ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ,

ਗੁਰਸ ਨਹਿ ਚਿ-ਕਾਰੇ ਕੁਨਦ ਚਿਹਲ ਨਰ ਕਿ ਦਹ ਲਖ ਬਰਾਯਦ ਬਰੋ-ਬੇਖ਼ਬਰ।
ਸਿਰਫ ਚਾਲੀਆਂ ਉਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬਾਬਰ ਕੇ ਜਾਬਰ, ਸਰਮ, ਹਯਾ, ਅਸੂਲ, ਸਿਧਾਂਤ ਸਭ ਘੋਲ ਕੇ ਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਮਗਰੋਂ ਚਾਪੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ

ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਨੀਚ ਹਰਬਿਆਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ ਹੋ ਕੇ ਚਿੰਘਾੜਾਂ ਹੀ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਬੇਸਮਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਗਪਿਆਂ ਦੇ ਹਿਣਕਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ,

ਗਏ ਹਿਣਕੇ ਨੇ, ਹਿਣਕਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।
ਭਾੜੇ ਦੇ ਟੱਟੂ ਵੀ, ਪਰ ਨਾ ਹੀ ਗਏ, ਨਾ ਹੀ ਭਾੜੇ ਦੇ ਟੱਟੂ, ਸ਼ਾਨਾਂਮੱਤੀ ਦੌੜ ਦੌੜਦੇ ਨੇ।
ਕੇਵਲ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਸਰਪੱਟ ਸੰਗੀਤ ਹੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੁਰਮਈ ਸੰਧਿਆ ਵਿਚ ਜਾਦੂਮਈ ਮਿਠਾਸ ਭਰਦਾ ਏ।
(ਰਮਨ ਕਵੀ ਦੇ ਬੋਲ)

ਧਨ ਦੀਆਂ ਬੈਲੀਆਂ, ਫਲ-ਕਪਟ, ਸੀਨਾ-ਜੋਰੀਆਂ, ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਧੌਂਸ ਨਾਲ ਜਿੱਤਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਏ ਕਦੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਕਿ ਉਹਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਤ ਵੀ ਦੀਵਾ ਨਹੀਂ ਜਗਦਾ। ਰਾਜ-ਮਦੁ ਵਿਚ ਚੂਰ ਹੋਏ ਹੈਕੜਬਾਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹਾਰ ਗਏ' ਸਮਝਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉਪਰ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਜੁੜਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਆਵਾਮ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਰ ਕੇ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਜ ਰੱਜ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਕਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਫਰੋਲ ਲਈਏ। ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਜੜੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗਾਲੜੂ ਪਟਵਾਰੀ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸ਼ਰੀਕੋਬਾਜ਼ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਲਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁੱਢੇ

ਹੀ ਇਹ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੇਖੀ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਏ ਗੋਲਕਾਂ ਨੂੰ ਝਪਟ ਝਪਟ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਹਰ ਹਕੂਮਤ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਲੱਚਦੀ ਰਹੀ। ਕਦੇ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ-ਨੀਤੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ।

ਸੋ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਨਾਂਦੇੜ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭੇਜਿਆ। ਬੜੀ ਵਿਚਿੱਤਰ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਪੀਰਮੱਲੀਏ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਚਾਂਡਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤੌਹੀਨ ਦੇਖ ਕੇ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜਿਹਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਵੀ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਤੇ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹਨ੍ਹੇਰਗਰਦੀ ਸਹਾਰ ਨਾ ਸਕੇ। ਦੁਖੀ ਦਿਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ,

'ਪੁਜ-ਮਾਤਾ ਜੀ ਚਰਨਾ ਪਰ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕੀ ਡੰਡੋਤ ਬੰਦਨਾ... ਬਹੁਰੇ ਸਮਾਚਾਰ ਵਾਚਨਾ-ਦੇਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਬਲ ਛੂਟ ਗਇਆ ਹੈ... ਸਿੰਘ ਪਰਬਤਾਂ ਬਾਬਨਾ ਵਿਚਿ ਜਾਇ ਬਸੇ ਹੈਨ... ਮਲੋਛੋਂ ਕੀ ਦੇਸ ਮੇਂ ਦੇਹੀ ਹੈ... ਬਸਤੀ ਮੇਂ ਬਾਲਕ-ਜੁਵਾਂ ਇਸਤਰੀ ਸਲਾਮਤ ਨਹੀਂ... ਮੁਛ ਮੁਛ ਕਰ ਮਾਰਦੇ ਹੈਨ... ਗੁਰੂ ਦਰੋਹੀ ਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਗਏ ਹੈਨ... ਹੰਦਾਲੀਏ ਮਿਲਿ ਕਰ ਮੁਕਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੈਨ... ਸਾਡੇ ਪਰ ਅਬੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਕੀ ਰੱਛਾ ਹੈ... ਕੱਲ੍ਹ ਕੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾਹੀਂ... ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਹੈਨ...'

ਅੱਜ ਦਾ ਉਹ ਸਿੱਖ ਵੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ

ਵਾਂਗ ਮਾਯੂਸ ਤੇ ਚਿੰਤਾਗ੍ਰਸਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧੜੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਲਾਏ ਬਾਗ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇਖਣੀ ਲੱਚਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਬੇਬੱਸ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗਲ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅਜੋਕੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ? ਸਿੱਖੀ ਸੋਮਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਹੁੰਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਏ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਤੋਂ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਝੱਟ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਡੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਲੇਕਿਨ ਅਜੋਕੇ ਬਾਬਰ ਕਿਆਂ ਦੇ ਲੱਠ-ਮਾਰ ਲੁਟੇਰੇ, ਪਹਿਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ 'ਅਸਲੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਕਹਿਣ ਤੱਕ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਆ, ਖਪਿਆ, ਖਿਝਿਆ ਤੇ ਬੇਚੈਨ ਹੋਇਆ ਅਜੋਕਾ ਸਿੱਖ ਡੁੱਘੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿੱਖ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਤੇ ਕੁੱਟ ਰਹੇ ਬਾਹੂ-ਬਲੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿੱਥੇ ਕਰੇ?

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ 12 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਖਬਰ ਸੀ-ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਲਵੰਤ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਖਬਰ ਨੇ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਵੀਸਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀਸਰ, ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਅਤੇ ਬੇਦਾਗ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ 'ਪਾਰਸ' ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣੇ? ਖਬਰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਸ ਜੀ ਦੇ ਛੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ-ਵੰਡਾਈ ਸਬੰਧੀ ਰੋੜਕਾ ਹੈ, ਰੋੜਕਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਤਾ ਮੋਟਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭਰਾ-ਭਰਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀ/ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਹੀ ਇਹ ਮਸਲਾ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਚੰਗਾ ਮੰਨਿਆ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਗੂ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ।

ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੜੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਚਿੱਠੀਆਂ ਹੋਰ ਲਿਖਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦਿੱਤੇ। ਆਖਰੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਮਿਲਣ ਲਈ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਮਿਲ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਵੀ ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਉਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਗਬਨ, ਘਪਲੇ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦੇ ਭਰਾ ਲੇਖਕ ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲੇਖ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਲੇਖ ਬਾਕਮਾਲ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਲੱਗਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ

ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਦੇਣ-ਲੈਣ ਪਿੱਛੇ ਝਗੜੇ

ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਦਾਨਿਸ਼ਮੰਦ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਦਾਨਿਸ਼ਮੰਦੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਲੋਕ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਭੁੱਖੇ, ਹੋਛੇ ਅਤੇ ਨਿਰਦਈ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੰਢਾ ਭਰਾਵਾਂ (ਪੌਟੀ ਤੇ ਹਰਦੀਪ) ਦਾ ਹਾਲ ਸਭ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਅੰਬਾਨੀ ਭਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਸੂਹਾਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿੱਛੇ ਵਾਹਵਾ ਰੋਲਾ-ਰੱਪਾ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਮੇਨਿਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਰਹੂਮ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਪ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਵੰਡ-ਵੰਡਾਈ ਪਿੱਛੇ ਬੜਾ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੀ ਸੀ। ਅਖੌਤੀ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਬੇਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਭਿਅਕ ਅਤੇ ਉਤਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਅਕਾਲ ਦੇਖੋ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਧਨ-ਦੌਲਤਾਂ, ਮਹਿਲ-ਮੁਨਾਰੇ ਅਤੇ ਅਨਾਜ-ਪਦਾਰਥ ਬੇਕਾਰ ਪਏ ਹਨ, ਗਲ-ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਵਾਸਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੀ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਰੱਬ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦਾ? ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ:

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਤੂੰ ਦੋਸਤਾ,
ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਆਵੇਗਾ।
ਮੇਰ ਵਫਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ,
ਹਰ ਚੀਜ਼ ਇਥੇ ਪਾਵੇਗਾ।
-ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ
ਫੋਨ: 661-834-9770

ਕਾਰ

ਸਰਬੀ ਹੁਰੀਂ ਦੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਕੋਲ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਰਬੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਉਦੋਂ ਦਾਜ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਬੀ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਦਾਜ ਵਿਚ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਕਾਰਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਰਿਵਾਜ ਚੱਲ ਪਿਆ ਸੀ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਾਜ ਵਿਚ ਕਾਰ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਸਰਬੀ ਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ, "ਲੈ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਚਾਰ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐ, ਕਾਰ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ ਵੀ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਰਬੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅੱਜ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਪੱਕਾ ਵੱਡੀ ਕਾਰ ਮਿਲਦੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਕੀਤੀ।" ਸੁਣ ਕੇ ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਬੜਾ

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ

ਲੱਗਦਾ ਪਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੀ ਵੱਟ ਲੈਂਦੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਬੇਬੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਕਾਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰਜੀਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੋਲੀ, "ਭਲਾ ਬੇਬੇ! ਸਾਡੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਤੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਸਾਡਾ ਬਾਪੂ ਜੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਭਲਾ! ਜੇ ਆਪਾਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੁਣ ਕਰ ਲਈਏ, ਫੇਰ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾਜ ਵਿਚ ਦੋ ਕਾਰਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।"

ਆਪਣੀ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਹੀ ਸੁੰਘ ਗਿਆ। ਉਹ ਦਿਨ ਗਿਆ। ਜੇ ਕਦੇ ਬੇਬੇ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਤੇਰੀ ਹੋਵੇ।

-ਰਾਜ ਕੌਰ ਕਮਾਲਪੁਰ

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਡਾਇਲ ਕਰੋ ਤੇ ਸੁਣੋ

832-551-5038 ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 24/7
www.radiock.com

702-489-0222 ਖਾਲਸਾ ਰੇਡੀਓ 24/7
(ਗੁਰਬਾਣੀ)
www.khalsaradio.org

702-489-0228 ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ 24/7
(ਭੰਗੜਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)
www.apnapunjabradio.com

702-489-0229 ਦੇਸੀ ਬਾਈਟ ਰੇਡੀਓ 24/7
(ਬਾਲੀਵੁਡ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)
www.desibiteradio.com

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ, ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

Wifi Radio ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ
ਫੋਨ: 510-900-3600
Radio CK, PO Box 296, Fremont, CA 94537

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸ. ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ 'ਚ ਸੁਖ ਆਸਨ ਕਮਰਾ ਤਿਆਰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਅਰੰਭੇ ਗਏ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਲਗਭਗ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਲਈ ਸੁਖ ਆਸਨ ਕਮਰਾ, ਇਕ ਛੋਟਾ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਜੋਤਾ ਘਰ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਲਿਫਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੁੰਬਦ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਅਜੇ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਸੁਖ ਆਸਨ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਵੇਂ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਖੰਡਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖ ਆਸਨ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸ. ਭੱਟੀ ਦਾ ਇਸ ਸੇਵਾ ਬਦਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਿਰੋਪਾਓ ਨਾਲ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਰਪੈਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟ ਵਾਲੇ ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਰੂਘਰ ਉਪਰ ਗੁੰਬਦ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਵਲੋਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਖਾਤੇ ਆਈ ਰਕਮ ਇਕ ਵਖਰੇ ਅਕਾਉਂਟ ਵਿਚ ਰਖ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਏ ਉਸਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਰਹਿੰਦੇ ਕਾਰਜ ਵੀ ਜਲਦ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 'ਸਾਡਾ ਹੱਕ' ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਸਾਡਾ ਹੱਕ' ਨੂੰ ਆਖਰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਲਾਈ ਰੋਕ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦਿਆਂ 'ਫਿਲਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲੈਂਟ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ 'ਯੂ' ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਪੰਜ ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਕਲਾਕਾਰ ਕੁਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਰੋਕ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਮੁੰਬਈ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਵਿਊ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੜ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ, ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ ਗਏ।

ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਗਲੋਬਲ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੇ ਏਏਐਫ ਤੋਂ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਰਵ ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ 'ਫਿਲਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲੈਂਟ

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਲਿਤ ਭਸੀਨ ਤੇ ਰਿਵਿਊ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਹੋਈ ਤਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਸ

ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚ ਤੇ ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਭੋਗੇ ਗਏ ਸੰਤਾਪ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ, ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ, ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਮਿਲੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦੁਖਾਂਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫਿਰ ਨਾ ਹੰਢਾਉਣਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਦੀ ਐਡੀਟਿੰਗ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਪੰਜ ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰੱਫੜ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰੱਫੜ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸੇਧਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਬੜੇ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਬਿੱਲ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਦੇ ਉੱਕਾ ਵਿਰੁਧ ਹੈ।

ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਧੜਾ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਧੜੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਧਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਹੁਣ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇੰਨਾ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੱਖਾਂ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਾਸਿੰਦੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਝੁਕਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2008 ਦੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ 67% ਹਿੱਸਾ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਫੀਸਦ ਵਧ ਕੇ 71 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ 8 ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

AB Translation Services

Translation services available for Punjabi, Hindi and other Indian languages. Get translated your documents for immigration purpose.

Also available editing services for Punjabi.

ਆਪਣੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph: 847-359-0746

HK Transport Company

Wanted Owner Operator & Drivers

Indianapolis based trucking company needs experienced CDL class A company drivers and owner operators to haul dry freights all over 48 states.

For company drivers-We provide Good and clean trucks, Pay every 15 days, direct deposit and weekend home.
For Owner operators with nice and good condition trucks who want to make more money with flexible dispatch options, we are the right choice.

"Medical Benefits and sign-in Bonus offered"

Contact Phone: 317-837-8577

Fax: 317-837-1004 email: ginny@hktransportinc.com

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

ਆਪਣੇ ਟੈਕਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਾਇਰ ਕਰੋ

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਲਾਹ ਮੁਫਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ 10 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ।

ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

Ph: 248-982-2036

Fax: 616-855-5575

Office Location 38969 Cheshire Drive, Northville, MI, 48167

Email : jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com For More Detail check our web site at :www.SinghTaxServices.com

Mohan Singh M.COM, MBA (Finance), ACA Master in Taxation, IRS Enrolled agent, Notary Public

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

- ✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼
- ✓ ਘਰੋਂ, ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ
- ✓ ਇਕ ਮਿੰਟ ਗੱਲ, ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੇ ਪੈਸੇ

- ✓ ਮਿੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ

\$25

3,000 Minutes

\$50 • \$100 Available

800-914-1013 • 408-726-6103

ਇਕੋ ਡੀਲ ਤੇ ਦੋ ਨੰਬਰ ਕੱਠੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

Limited Time Offer. Restrictions & Fees Apply.

ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ: ਚਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਨਰੈਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਸ਼ਰਾਰਤ?

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ (ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ) ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਘੁਸਪੈਠ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸੈਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਚਾਰ ਜਨਰੈਲਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੌਜ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੁਸਪੈਠ 18 ਦਸੰਬਰ, 1998 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੈਪਟਨ ਨਦੀਮ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਲੀ ਨੂੰ ਹੌਲਦਾਰ ਲਲਿਕ ਜਨ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਟੁਕੜੀਆਂ ਨੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌਣ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਕੁਝ ਭੇਤ ਪਾਲਕਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ।

ਕਰਨਲ ਅਸ਼ਫਾਕ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਘੁਸਪੈਠ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਟੀਚਾ ਨਹੀਂ ਮਿਥਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਜਾਵੇਦ ਹਸਨ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਉਪਜ ਸੀ। ਹਸਨ ਨੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਨੇੜੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਕੋਰਜ਼ ਕਮਾਂਡਰ

ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮਹਿਮੂਦ ਅਹਿਮਦ, ਤਤਕਾਲੀ ਚੀਫ ਆਫ ਜਨਰਲ ਸਟਾਫ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਤੇ ਮੁਸ਼ਰਫ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਮੰਗਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਰਗਿਲ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਗਿਲ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਮੁਸ਼ਰਫ ਦੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵੀ ਝੁਠਲਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ

ਕਾਰਗਿਲ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਕੀ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਘੁਸਪੈਠ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਹੁਸੈਨ ਮੁਸ਼ਰਫ ਦੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵੀ ਝੁਠਲਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਰਫ 270 ਫੌਜੀ ਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਮੁਸ਼ਰਫ!

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਜੰਗ ਬੋਧਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐਸਆਈ ਦੇ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜ਼ਿਆਉਦੀਨ ਬੱਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਜੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧੀ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਬੱਟ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਸ਼ਰਫ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰ ਵਾਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਾਕਿ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਬੱਟ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਬੱਟ ਨੇ ਕਰਨਲ ਅਸ਼ਫਾਕ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਰਫ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਖਤਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਪੀਐਮਐਲ (ਐਨ) ਨੇ 1999 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹੋਈ ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਦੀ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨਿਸਾਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਨਰਲ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜੇ ਇਕਸਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁਸ਼ਰਫ ਖੁਦ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਾਰਗਿਲ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਰਗਿਲ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਰਲ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ 11 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਰਾਤ ਵੀ ਬਿਤਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਰਨਲ (ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ) ਅਸ਼ਫਾਕ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਰਲ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੇ 28 ਮਾਰਚ, 1999 ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ '80 ਬ੍ਰਿਗੇਡ' ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਮਸੂਦ ਅਸਮਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰੀਆ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ। ਇਥੇ ਕਰਨਲ ਅਮਜਦ ਸ਼ਬੀਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪਾਕਿ ਫੌਜੀ ਦਸਤਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਨਰਲ ਮੁਸ਼ਰਫ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ ਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਰਤ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸ਼ਫਾਕ ਹੁਸੈਨ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵਿਟਨੈਸ ਟੂ ਬਲੈਡਰ: ਕਾਰਗਿਲ ਸਟੋਰੀ ਅਨਫੋਲਡਿੰਗ' ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ 2008 ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ।

ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਸੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਖਬਰ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਸ਼ਾਸਕ ਜਨਰਲ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੇ 1999 ਵਿਚ ਪਾਕਿ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਭਿਣਕ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐਸਆਈ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕਾਰਗਿਲ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਛਾਪ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਈਐਸਆਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੰਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਹੇ ਜਨਰਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚਾਲੇ ਰਾਬਤ ਤੋਂ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 1999 ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਮਈ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਨਬੀ ਵਾਇਰਲੈਸ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲੈਫ. ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆਉਦੀਨ ਬੱਟ ਨੇ

ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਜਨਰਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਇਰਲੈਸ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ 10 ਕਾਰਪਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾ

ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫਾਰ ਹਾਓ ਲਾਂਗ ਦਿਸ ਸਾਇਲੈਂਸ' ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ

ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ, ਲੈਫ. ਜਨਰਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ, 10 ਕਾਰਪਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲੈਫ. ਜਨਰਲ ਮਹਿਮੂਦ ਅਹਿਮਦ ਤੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਜਾਵੇਦ ਹਸਨ ਨੇ ਚਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਜਨਰਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੀਨੀਅਰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਤਾਂ 10 ਕਾਰਪਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਦਾ ਸਟਾਫ ਵੀ ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਮਿਲਟਰੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਆਈਐਸਆਈ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬੱਟ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਨੇੜੇ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਲਾਕੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਪਏ ਸਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਰਦੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਇਥੋਂ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: 1999 ਵਿਚ ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਰਣਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਅਹਿਮ ਚੋਟੀਆਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਛੇਤੀ ਜੰਗ 'ਚਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਅ' ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਸੀ ਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛੇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਅਸਫਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ ਤੇ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸੈਨਾ ਦੇ ਜਨਰਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਛੁਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤਤਕਾਲੀ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਮੁਸ਼ਰਫ, ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮੁਹੰਮਦ

ਅਜ਼ੀਜ਼, ਉੱਤਰੀ ਖੇਤਰ ਕਮਾਂਡ ਮੁਖੀ ਮੁੱਖ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਜਾਵੇਦ ਹਸਨ ਤੇ 10ਵੀਂ ਕੋਰ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮੁਹੰਮਦ ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਨਰਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਜਹਾਦੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੱਟੜ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੈ ਜੋ ਜਹਾਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਕਬਾਇਲੀ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰੰਗਚੂਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇਥੋਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਧਰ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ 1980ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਛੇਤੇ ਗਏ ਜਹਾਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਹਾਦੀ ਫਿਰ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਜਾਂ ਹੋਰ

ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 2001 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਖਦੇਤ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਹੱਦ

ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੇ ਨਾਟੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਮੁਹਿੰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤਾਂ

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੁਣ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਟਿਕਾਣੇ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਫਗਾਨੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਗੁਪਤ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਸੀਰੀਆ, ਲਿਬੀਆ, ਇਰਾਕ ਜਾਂ ਮਾਲੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਧੇ ਜਾਂ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦੇ ਕਈ ਅਰਬੀ ਮੈਂਬਰ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲਿਬੀਆ ਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ, ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ 2011 ਵਿਚ ਲਿਬੀਆ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਮੁਅੱਮਰ ਗੱਦਾਫੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਇਰਾਕ, ਸੋਮਾਲੀਆ ਜਾਂ ਯਮਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕਾਰਗਿਲ : ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ

- ਦਸੰਬਰ, 1998 ਨੂੰ ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਨੇ ਘੁਸਪੈਠ ਕੀਤੀ।
- 3 ਮਈ, 1999 ਨੂੰ ਚਰਵਾਹਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।
- 5 ਮਈ, 1999 ਨੂੰ ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਗਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਸ਼ਹੀਦ।
- 15 ਮਈ, 1999 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੇ 'ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਜੇ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ।
- 26 ਮਈ, 1999 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਨੇ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ।
- 6 ਜੂਨ, 1999 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀ।
- 15 ਜੂਨ, 1999 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਵੱਲੋਂ ਦਖਲ।
- 4 ਜੁਲਾਈ, 1999 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਟਾਈਗਰ ਹਿੱਲ ਫਤਹਿ।
- 11 ਜੁਲਾਈ, 1999 ਨੂੰ ਬਟਾਇਕ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਕਾਮਯਾਬ।
- 26 ਜੁਲਾਈ, 1999 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ 'ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਜੇ' ਮੁਕੰਮਲ।

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ?

- ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਸੁਖਾਲੀ ਕਰੋ
- ਤੁਹਾਡੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ
- ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ
- Bankruptcy ਤੋਂ ਬਚੋ!
- ਸਾਰੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਇਕੋ Monthly Payment ਬਣਾਓ

- Achieve financial peace of mind
- Get the fast results
- 100% confidential
- Prevent wages garnishment and bank levies

We work in USA & Canada

Resolve your IRS Tax Debt / Problems

100% SATISFACTION GUARANTEED

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

(888) 888-9914

www.ooraa.org

DCL Trucking

743 Legacy Blvd,
Greenwood, IN 46143

ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ
ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਪੱਕੇ ਲੋਡ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਈਸਟ-ਮਿਡਵੈਸਟ
ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਮਿਡਵੈਸਟ

**We work in all 48 States
24/7 Dispatch Available**

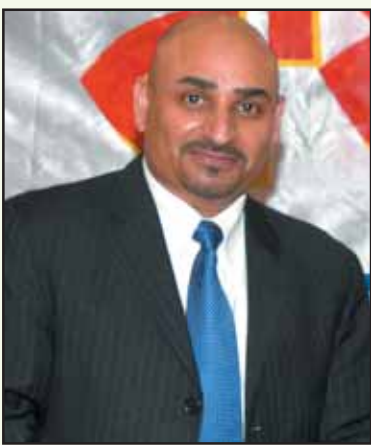
Quick payment via Direct Deposit

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਰਮਿੰਦਰ

ਫੋਨ: 317-399-9800

e-mail: info@DCLTrucking.com

Syan Video Production, Inc.

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free: 1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

Call: 734-261-0936 or 734-890-1767

e-mail: raj@syانvideo.com or visit at: www.syanvideo.com

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

**ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ**

**New & Used Tires
Oil Change**

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 575-576-4111, 317-918-6776

ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਖੇਡਾਂ

ਫੋਟੋਆਂ: ਸਤਵਿੰਦਰ ਬਸਰਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ), ਫੋਨ:91-98766-53143

ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਨੇ ਪਾਈ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਿੰਨੀ ਪੇਂਡੂ ਉਲੰਪਿਕਸ 77ਵੀਆਂ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੁੜ ਜਾਨ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਹੋਈਆਂ ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਨੇ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦੇ ਖਾੜਮੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ

ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਦੌੜਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਲ ਭਰ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਬਲਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਸਗੋਂ ਕਈ ਖੇਡਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਬਲਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲਈ ਹੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਪਸੂ ਭਲਾਈ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਦਾ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਬਲਦ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਰੋਕਣੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪਸੂਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ੀ ਪੁਣਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਣੇ ਐਕਟ 1960

ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਤਹਿਤ ਜੁਲਾਈ, 2011 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਬਲਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਤੇ ਭਿੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੀ ਪਸੂ ਭਲਾਈ ਬੋਰਡ ਬਣਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਸੂਆਂ ਉੱਤੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਰਡ ਨੇ ਵੇਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਸੂਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਜਾਂ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਤੀਰਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾਮਲੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਰਡ ਨੇ ਬਾਂਦਰ, ਰਿੱਛ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਤੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਵਿਖਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਬਲਦ ਵੀ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਬਲਦਾਂ ਦੇ ਭੇੜ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੇੜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨਵਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹੂ ਲੁਹਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਂਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਲਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਦੌੜਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੌੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਬਲਦ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਲਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਗੱਡੇ ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿਰਫ ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੀ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹਨ।

ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਖਾਲਸਈ ਜਲੌਆ!

ਜ਼ੋਰ ਜਵਾਨੀ ਦਾ!

ਕਰਤੱਬ!

ਜੋਸ਼!

ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਸੌ ਤੋਲੇ ਦਾ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੱਪ

ਡੇਹਲੋਂ: ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੌ ਤੋਲੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੱਪ ਲਈ ਹਾਕੀ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ, ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ, ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ, ਟਰੈਕਟਰ ਦੌੜਾਂ, ਟਰਾਲੀ ਦੀ ਲਦਾਈ ਤੇ ਲੁਹਾਈ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ, ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ, ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ, ਐਥਲੈਟਿਕਸ, ਸਾਈਕਲ ਦੌੜ, ਵਿਰਾਸਤੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਅਧੁਨਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਨੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਲਦੀ ਭੇਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਮਿੰਨੀ ਉਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਫ਼ਾਈਨਲ ਹੀਟ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸੁੱਖ ਨਾਗਰਾ, ਗੋਲ ਜੋਧਾਂ ਦੀ ਬੈਲਗੱਡੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਭਗਵੰਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੌ ਤੋਲੇ ਦੇ ਹਾਕੀ

ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਤੇ ਹਾਂਸ ਕਲਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਤੈਅ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 1-1 ਗੋਲਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਰਹੀ ਪਰ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਹਾਂਸ ਕਲਾਂ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਟਾਈ ਬਰੇਕਰ ਦੌਰਾਨ 9-8 ਗੋਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਸੌ ਤੋਲੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਹਾਕੀ ਕੱਪ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਐਂਡਰ 17 ਸਾਲ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਫ਼ਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜਰਖੜ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਨੂੰ 9-8 ਗੋਲਾਂ ਹਰਾਕੇ ਟਰਾਫੀ ਅਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾਈ। ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਹਾਕੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ ਕੈਰੇ ਕਲੱਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 9-6 ਦੇ ਹਰਾ ਕੇ ਟਰਾਫੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਟਰਾਲੀ ਦੀ ਲਦਾਈ ਤੇ ਲੁਹਾਈ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਾਏਕੋਟ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ ਦੇ ਫ਼ਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬੁਰਜ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮਲਕ ਨੂੰ 25-9 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਗਰੇਵਾਲ ਸਪੋਰਟਸ ਟਰਾਫੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ।

ਚੱਕ ਜਵਾਨਾ! ਬੋਰੀ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਇਕ ਗੱਡਰੂ।

ਨੱਚ ਬੱਲੀਏ! ਉਠਣੀ ਨਚਾ ਰਿਹਾ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ।

ਪਰਦੇਸੀ ਰੰਗ! ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਆਇਆ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੱਬਰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ।

ਇਉਂ ਤੁਰਿਆ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਉਲੰਪਿਕਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਇਹ 76ਵਾਂ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 9 ਤੋਂ 12 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਗਰੇਵਾਲਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪੀੜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ 1933 ਵਿੱਚ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੇਵਾਲ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਮੋਢੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਦੀ ਵੰਡ ਤੱਕ ਗਰੇਵਾਲ ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ। ਵੰਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ

ਮੇਲੇ 'ਚ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਡਾਂ ਅਥਲੈਟਿਕਸ, ਹਾਕੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਤੇ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1955 ਵਿਚ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਧਨਾਡ ਵਪਾਰੀ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ 100 ਤੋਲੇ ਦਾ ਸੁੱਧ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੱਪ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਹਾਕੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1964 ਵਿੱਚ ਗਰੇਵਾਲ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਦਕਾ 1977 ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਰਵਾਇਤੀ ਤੇ ਨਵੀਨ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੁਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

The Anu Attorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states. More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

- *Green Cards (Investor, Employment)
- *E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
- *Family Green Card, Fiancee Visa
- *Deportation Defense, VAWA, U Visa
- *Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
- *H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA
Ph: 206-774-0907
Fremont, California
Ph: 510-353-0102
Cell Phone 510-299-1907
Toll free: 1-866-586-6297
anu@anuattorney.com
www.anuattorney.com

Weekends & Evening Appointments Available

FAMILY LAW

- *Divorce *Annulment
- *International Custody

INCORPORATIONS

- *International Contracts, Mergers
- *Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538
801, Pine Street, # 21 H, Seattle, Washington 98101
Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Buttar & Ryan, PLLC

20300 W. 12 Mile Rd, Suite 101, Southfield, MI 48076

- ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?
- ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡੀਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵਕੀਲ ਤੁਹਾਡਾ ਕੇਸ ਲੜੇ?
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਵੋ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਵੋ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Ramandeep Kaur Buttar,
Attorney
ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਬੁੱਟਰ, ਅਟਾਰਨੀ

Sean P. Ryan, Attorney
ਸ਼ਾਨ ਰਾਯਨ, ਅਟਾਰਨੀ

ਬੁੱਟਰ
ਅਤੇ
ਰਾਯਨ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ

Phone: 248-351-9584

immigration@ButtarandRyan.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀਖੋਵਾਲ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸਮਾਗਮ

ਸਥਾਨ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਮਹਾਂਪੁਰਖ, ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੀਖੋਵਾਲ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) 13 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ 10 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲਓ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
8 ਫਰਵਰੀ 2013
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
10 ਫਰਵਰੀ 2013
(ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ)
ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਭਟਨੂਰਾ, ਫੋਨ: 847-677-5107
ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਫੋਨ: 718-503-1087
ਸੋਨੀ ਜੰਮੂ, ਫੋਨ: 810-588-8341, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਫੋਨ: 224-522-5094
ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਫੋਨ: 773-719-8293
ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬੇਗੋਵਾਲ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਫੋਨ 773-209-1362
ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ 773-469-9384

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਹਰੀਪਾਲ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ, ਫੋਨ: 517-395-4780

ਦੂਜੀ ਬਰਸੀ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭੀਖੋਵਾਲ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)

ਨੋਟ: ਜੇ ਕੋਈ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੱਜਣ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਕਤ ਦੱਸੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡਟਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਬਿਊਰੋ): ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਐਨਡੀਏ ਦੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਨਡੀਏ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਖਾਸਕਰ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀ ਮੋਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਮਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਆਰਐਸਐਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਵੀਐਚਪੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਦੇਵੇ। ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਦਬਾਅ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਆਗੂ ਨਿਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਨਾਲੋਂ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਭੇ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਝ, ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖਫਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸ਼ਿਵਨੰਦ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਚੋਣ ਕਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲੜਨੀ ਹੈ, ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਸਾਧੂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਖਾੜੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖਤਾਰ ਅੰਬਾਸ ਨਕਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣੇ ਬਹੁਤ ਅੱਖੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਗੂ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਖੁਦ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੋਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਆਗੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੌਰਾਨ ਚਰਚਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਲਾਲਾ ਵੀ ਨੋਬੇਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ !

ਓਸਲੋ: ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਤਰਫ਼ਦਾਰੀ ਕਾਰਨ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬੱਚੀ ਮਲਾਲਾ ਯੂਸੁਫ਼ਜ਼ਾਈ ਤੇ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਨੋਬੇਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

15 ਸਾਲਾ ਮਲਾਲਾ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਓਸਲੋ ਦੇ ਪੀਸ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀਅਨ ਬਰਗ ਹਰਪਵਿਕੇਨ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਾਲਤ ਹਨ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਲਾਲਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜਬਰਜਨਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ 22 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੀਤਤ ਔਰਤ

ਨਾਲ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਘਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਾਲੀ ਕਰਤੂਤ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਚਾਹ 'ਚ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਪਿਲਾ ਕੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੁਆਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਘਰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਸੱਦਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਘਰ ਬਾਣੇਦਾਰ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਉਥੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਫੜ ਕੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਬਰਜਨਾਹ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਹੋਇਆ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸੈਲ ਫੋਨ ਛੁਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਵਾਰਦਾਤ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਰਿਕਸ਼ਾ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਗਈ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਸਖ਼ਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਐਸਐਸਪੀ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਡੀਆਈਜੀ ਪਟਿਆਲਾ ਰੇਂਜ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਮਤਾ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਲੇਖਕ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਫੇਰੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਹੈ।

ਰਸ਼ਦੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਵੇਗੀ। 65 ਸਾਲਾ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਟਵਿੱਟਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਕੋਲਕਾਤਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਫੇਰੀ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂਆਂ ਕੋਲ ਲੀਕ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਭੜਕਾਇਆ। ਰਸ਼ਦੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਤਨ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰਸ਼ਦੀ ਨੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ 'ਮਿਡਨਾਈਟਸ ਚਿਲਡਰਨ' 'ਤੇ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਸਾਹਿਤਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਸਾਹਿਤਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਤੈਅਸੁਦਾ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪਾ ਮਹਿਤਾ, ਰਾਹੁਲ ਬੋਸ ਤੇ ਰੁਚੀਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੈਸ਼ਨ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। 'ਮਿਡਨਾਈਟਸ ਚਿਲਡਰਨ' ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਾਲਮਾਰਟ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਲੌਬਿੰਗ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਵਾਲਮਾਰਟ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਲਈ ਲੌਬਿੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਦਰਮਿਆਨ ਨਵਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਢਣ ਲਈ ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ 61.3 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕਾ ਸਥਿਤ ਵਾਲਮਾਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਣੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੀ 14.8 ਲੱਖ ਡਾਲਰ (8 ਕਰੋੜ) ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਸਾਲ 2012 ਦੌਰਾਨ

ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਲੌਬਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉਪਰ 61.13 ਲੱਖ ਡਾਲਰ (33 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਖਰਚੇ। ਵਾਲਮਾਰਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਪਰ ਲੌਬਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਰਾਸ਼ੀ ਖਰਚ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਖਰਚ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜਨਤਕ ਕਰਨਾ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਲਮਾਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੌਬਿੰਗ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲੌਬਿੰਗ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਿੱਤਾਂ ਬਾਰੇ

ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਾਲਮਾਰਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਸ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਉਹ 2008 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਲੌਬਿੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਕ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਜੁਗਤ ਉਪਰ 3.4 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ, ਭਾਵ 180 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੌਬਿੰਗ ਵਾਸਤੇ 2012 ਵਿਚ 61.3 ਲੱਖ, 2011 ਵਿਚ 78.4 ਲੱਖ, 2010 ਵਿਚ 61.5 ਲੱਖ, 2009 ਵਿਚ 73.9 ਲੱਖ ਤੇ 2008 ਵਿਚ 65.9 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਸ ਸੁਪਰ ਗਾਰੰਟ ਚੇਨ ਵਾਲਮਾਰਟ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਟਰਨ ਓਵਰ 444 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ **ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 16 ਫਰਵਰੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ**

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-51

**ਪੰਡ ਕੁਤਰੇ ਦੀ ਪਿੰਡ ਲਿਜਾਣੀ ਸੋਚੇ ਬੈਠਾ ਸੀਰੀ।
ਏਹੀ ਖੋਰੀ ਖੋਤਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਆ ਗਈ ਉਮਰ ਅਖੀਰੀ!**

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-49

ਬਾਪੂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਾਕ ਦੇ ਕਹਿੰਦਾ,
ਕੂਕੇ ਚਰਖਾ ਬਿਸ਼ਨੀਏ ਤੇਰਾ,
ਲੋਕਾਂ ਭਾਣੇ ਮੋਰ ਬੋਲਦਾ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ
ਫੋਨ: 646-721-1964

ਛੇੜ ਕੋਈ ਕੰਤ ਮਾਰੀਆ,
ਬੀੜ ਗਏ ਦੀ ਚਰਚਾ।
ਨਾਲੇ ਭਰੂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਮੈਂ,
ਨਾਲੇ ਬੈਠੀ ਕੱਤੂ ਚਰਖਾ।
-ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-48

ਸਵਾਲ: ਪੁੱਤ-ਪੋਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਤੁਰ ਗਏ,
ਆਪਾਂ ਰਹਿ ਗਏ ਕੱਲਮ ਕੱਲੇ।
ਕੀਹਦੀ ਖਾਤਰ ਕੱਤੇ ਗਲੋਟੇ,
ਕਾਹਨੂੰ ਦੁੱਖੜੇ ਝੱਲੋਂ?
ਜਵਾਬ: ਯਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਦ ਵੀ ਆਵੇ,
ਮੈਂ ਤੱਕਲੇ ਤੰਦ ਪਾਵੇ।
ਘੁਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ,
ਗੀਤ ਹਿਜ਼ਰ ਦੇ ਗਾਵੇ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਉਥੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆਈ ਚਰਖਾ ਪੀੜ੍ਹੀ
ਜਿਥੇ ਤੇਰਾ ਮੰਜਾ ਡਹਿ ਗਿਆ।
ਬੋਝਾ ਢਿੱਲ੍ਹਾ ਮੱਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਮੇਰਾ ਸਾਈਂ,
ਕੱਤਣੀ 'ਚ ਦਵਾਈਆਂ ਰੱਖਦੀ।
ਮੰਜਾ, ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਕੱਤਣੀ, ਚਰਖਾ,
ਚਾਰੇ ਚਿੰਨ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ।
-ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹਾਂਸ
ਫੋਨ: 408-956-1696

ਬੋਝੇ ਬੈਠੀ ਚਰਖੇ ਤੰਦ ਪਾਵੇ,
ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਬਾਪੂ ਰੋਟੀ ਖਾਵੇ।
ਹਾਸੇ ਠੱਠੇ ਨਾਲ ਬਾਪੂ
ਬੋਝੇ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਫੇਲਦਾ।

ਪਟੇ ਪੁਲੀ ਵਿਚ ਫਸੀਓ ਲੱਗਦੀ
ਜੱਟਾ ਜਾਨ ਕਸੂਤੀ।
ਫੋਰਡ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਲਿਆਂਦੀ,
ਬੱਲੇ! ਕਾਰ ਮਰੂਤੀ।
ਸਾਹ ਨਿਕਲਣ ਤਕ ਵੱਢਦਾ ਰਹਿੰਦਾ,
ਕਰਜੇ ਦਾ ਆਰਾ।
ਲੱਖਣ ਕਹਿੰਦਾ ਧੰਨ ਕਿਸਾਨਾ,
ਕਿੱਡਾ ਜਿਗਰਾ ਭਾਰਾ।
-ਰਸ਼ਪਾਲ ਲੱਖਣ
ਫੋਨ: 510-331-4868

ਪਰਲਜ਼ ਪੁਰੇਵਾਲ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਹਕੀਮਪੁਰ ਵਿਚ 2 ਮਾਰਚ ਤੋਂ

ਮੁਕੰਦਪੁਰ (ਬਿਊਰੋ): ਹਕੀਮਪੁਰ ਦਾ ਪੁਰੇਵਾਲ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਪਰਲਜ਼ ਗਰੁਪ ਨੇ ਅਪਨਾ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ 2-3 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਬੱਡੀ ਲਈ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਤਿੰਦਰ ਜਰਗੀਆ ਦੀ ਨਵੀਂ ਐਲਬਮ 'ਚੈਲੰਜ' ਰਿਲੀਜ਼

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਉਘੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਜਤਿੰਦਰ ਜਰਗੀਆ ਦੀ ਨਵੀਂ ਆਈ ਐਲਬਮ 'ਚੈਲੰਜ' ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਡੈਲਸ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਫਨ ਏਸ਼ੀਆ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਭਰਵੇਂ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਲਬਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨੇ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰੀ ਜਤਿੰਦਰ ਜਰਗੀਆ ਦੀ ਇਹ ਐਲਬਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰੋਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਜਰਗੀਏ ਦੀ ਇਸ ਐਲਬਮ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਤਿੰਦਰ ਜਰਗੀਆ ਦੀ ਇਸ ਐਲਬਮ ਵਿਚ ਮੱਖਣ ਲੁਹਾਰ, ਦਿਲ ਨਿੱਜਰ, ਦੀਪ ਮੰਗਲੀ, ਬੈਸ ਮੋਹਾਲੀ, ਕਾਕਾ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਖੁਦ ਜਤਿੰਦਰ ਅਤੇ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਜਮਾਲਪੁਰੀ ਦੇ ਗੀਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਤਿੰਨਾਂ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ 6-6 ਟੀਮਾਂ ਇਸ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 5 ਲੱਖ, ਦੂਜਾ 4 ਲੱਖ, ਤੀਜਾ 3 ਲੱਖ ਤੇ ਚੌਥਾ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾ ਰਾਊਂਡ ਹਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ 30-30 ਤੇ ਦੂਜੇ ਰਾਊਂਡ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ 60-60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਲੱਖ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਬੈਸਟ ਧਾਵੀ ਤੇ ਬੈਸਟ ਰੇਡਰ ਲਈ ਹਨ। ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਟਾਈਟਲਾਂ ਲਈ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਹਨ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਹਕੀਮਪੁਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 1 ਲੱਖ 21 ਹਜ਼ਾਰ, ਦੂਜਾ 71 ਹਜ਼ਾਰ, ਤੀਜਾ 41 ਹਜ਼ਾਰ ਤੇ ਚੌਥਾ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਕੜੀ ਖਿਡਾਰਨ ਨੂੰ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੁਰੇਵਾਲ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਾਲੀਬਾਲ, ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਦੌੜ, ਹਲਟ ਦੌੜ, ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ, ਘੋੜ ਦੌੜ ਤੇ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਹਨ। ਹਰ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਈਵੈਂਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 7500, ਦੂਜਾ 5000 ਤੇ ਤੀਜਾ 3500 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਹਕੀਮਪੁਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਤੇ ਬੀ. ਸੀ. ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਪੁਰੇਵਾਲ ਭਰਾ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਪਿਤਾ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਹ ਮੇਲਾ 1988 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜਤਿੰਦਰ ਜਰਗੀਆ ਦੀ ਨਵੀਂ ਐਲਬਮ 'ਚੈਲੰਜ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ

ਡੈਲਸ 'ਚ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਸਲਘਾਤ ਬਾਰੇ ਗੋਸ਼ਟੀ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਹਰਜੀਤ ਢੇਸੀ): ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਨਸਲਘਾਤ ਦਿਵਸ (ਹਾਲੋਕਾਸਟ ਡੇ) ਮੌਕੇ ਡੈਲਸ-

ਕਰਕੇ ਯੋਗ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਡਰ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 1984 ਦੇ ਨਸਲਘਾਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕੇ। ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 1984 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣੀ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਜਿਹੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਜੋ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਸਕਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਉਪਰੰਤ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜਬਰਜਨਾਹ

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਫੋਰਟਵਰਥ ਦੀ ਇੰਟਰਫੇਥ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਲੋਂ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਹਾਲੋਕਾਸਟ ਡੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਨਸਲਘਾਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਗੋਸ਼ਟੀ ਦੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਬੁਲਾਰੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੋਂ ਆਏ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਗੋਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੂਰੂਆਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਵਧੀਕੀ ਵਿਰੁਧ ਡਟ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਨਵੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਘਾਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਸਕਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। 28 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ
www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ, ਫੋਨ: 815-557-4991
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ 21 ਤੋਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਸਦ ਦਾ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ 21 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਸਾਲ 2013-14 ਲਈ ਆਮ ਬਜਟ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੱਤ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ 22 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 22 ਅਪਰੈਲ ਤਕ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਲੰਮੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤੇ ਇਹ 10 ਮਈ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਰੇਲਵੇ ਬਜਟ 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

Clay Oven

We Cater!
For all occasions
Up to 10,000 people
All live cooking on the spot.

Lunch Buffet
11am-3pm
\$7.95

Dinner
20% off

Call KK Pamma for packages today
Ph: 847-219-7432

855 East Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194
Ph: 847-524-3007

OKKJI Transfer LLC.

15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

*ਲੋਕਲ ਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ
*ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ
ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
Toll Free: 1-855-966-5554

Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045
Fax: 317-774-9665

DJ Dice

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ
ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਝੂਮਣ...
ਅੱਡੀ ਲਾਵਾਂਗੇ ਬਿਰਕਣ...

734-812-7331
734-890-1767

28523 Ford Road, Garden City, MI 48135 - e-mail: DICECDJ@GMAIL.COM - www.thedjdice.com

ਸੁਰਤ ਤੇ ਸੰਗੀਤ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ:91-11-65736868

ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਜੋਕੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖਦਾ-ਸੋਚਦਾ ਤਾਂ ਮਨ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦੀਵਾਨਾਂ, ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਲੋਕ ਗੀਤ ਤਾਂ ਘਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਾਂਗ ਰਚੇ-ਵਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਸੁੱਤਿਆ, ਜਾਗਦਿਆਂ, ਸੁਤ-ਉੱਨੀਦਿਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸਰੋਤਾ-ਯਾਤਰਾ ਵੰਨਸੁਵੰਨੀਆਂ ਗੀਤਵਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਸਮਾਗਮ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੋਮਾ ਮਾਂਵਾਂ, ਦਾਦੀਆਂ, ਚਾਚੀਆਂ, ਤਾਈਆਂ, ਭੂਆ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਭਾਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀਆਂ ਆਪਣੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਤੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਕਿਸੇ ਕਲਾ ਦਾ ਸਰਬ-ਸਾਂਝਾ, ਸਮੂਹਿਕ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਰੂਪ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਗਸਦਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਕਰਤਾ ਨਾ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਣਗਿਣਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਲਾਤਮਕ ਸੂਝ ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਸਦੀਆਂ ਲੰਮਾ ਸੀਰ ਰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹਨੂੰ ਲੋਕ ਕਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਲੋਕ ਕਲਾ ਨੂੰ ਅਣਸਾਧੀ ਕਲਾ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਕਲਾ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਕਲਾ ਨਾਲ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਅਨਿਆਂ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਸਾਧਕਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ

ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਉਭਾਰ ਤੇ ਨਿਖਾਰ

ਲੰਘ ਕੇ ਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਜੀ ਕੋਈ ਲੋਕ ਕਲਾ ਭਲਾ ਅਣਸਾਧੀ ਜਾਂ ਕੱਚੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਲੋਕ ਕਲਾ ਹੀ ਕਲਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਕਲਾ ਦੇ ਗਿਆਤਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਸਾਂਝੇ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਨੇਮ ਲਭਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲੋਕ ਕਲਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਤੇ ਢਾਲੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਕਲਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਕਲਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪਾਰਖੂ ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹਦੇ ਉਭਾਰ, ਨਿਖਾਰ ਤੇ ਪਸਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ, ਲੋਕ ਕਥਾ, ਲੋਕ ਗੀਤ, ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ, ਲੋਕ ਨਾਚ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਇਕੋ ਜਿੰਨੀ ਸੱਚ ਹੈ।

ਹਰ ਕਲਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ, ਖੜੋਤ ਤੇ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਦੌਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕਤਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤਵਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਹਵਾ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਆਪਣੇ ਨਿੱਖਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਘਰ ਘਰ ਪੁੱਜਣ ਲੱਗੇ। ਇਹੋ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੀਬੱਧ ਕਰ ਕੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਥਾਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਿਰਖਿਆ-ਪਰਖਿਆ ਤੇ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਗੀਤ ਰਚੇ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਿਤ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੇ ਜਲੌਲ ਤੇ ਜਲਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਟੂਣੇਹਾਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕਲਾ ਵਜੋਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਚੇ ਆਸਨ ਉਤੇ ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਵੀ ਸੁਭਾਗ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਿਲੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੁਦਰਤ ਕਦੀ ਕਦੀ ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ 1941 ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ 1943 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲਾਹੌਰ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਗਾਇਆ। ਅਗਲੇ

ਸਾਲ, 1944 ਵਿਚ ਐਚ ਐਮ ਵੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਾਂਝਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਭੁੱਲ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਐਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਜ

ਕੌਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ 1941 ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ 'ਮੈਂ ਹੂੰ ਖ਼ਾਨਾਬਦੋਸ਼' ਤੇ 1946 ਵਿਚ 'ਗਾਏ ਜਾ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਰਾਹੀਂ ਉਰਦੂ ਦੇ, 1946 ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ 'ਮੀਟ ਮਾਈ ਪੀਪਲ' ਰਾਹੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅਤੇ 1948 ਤੋਂ 1951 ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 'ਧਰਤੀ ਗਾਤੀ ਹੈ', 'ਧੀਰੇ ਬਰੋ,

ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਚੋਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹੰਸ-ਚੁੰਝ ਵਰਗੀ ਨਿਰਖ ਤੇ ਪਰਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਵਰ ਮੋਚਣ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਖਿੱਚੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹਣਾ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆਈਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦੀ ਘਾਲ-ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਢੁੱਕਣਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਗਣ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨੂਰਪੁਰੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਣਾ ਵੀ ਹਰ ਗੀਤਕਾਰ ਲਈ ਔਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਔਖਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ! ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਤਾਂ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਪਰ ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਦਾ ਸੰਗਮ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਨੂਰਪੁਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾਈ, ਜਾਦੂ ਦੂਹਰੇ ਤੇੜਾ ਦਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ!

ਲਿਖਤ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹਰ ਕਲਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ, ਖੜੋਤ ਤੇ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਦੌਰ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰੋਤਿਆਂ-ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਇਕੋ ਪੀੜੀ ਨੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੇ ਨਿਖਾਰ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਸਰਬਪੱਖੀ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੂਰਪੁਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਤਾਂ ਇਹ ਦਿਨ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੁਰ ਗਏ, ਸਤਿਆਰਥੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਅਗੀਤਕ, ਉਜੱਭ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਖਿੰਡਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਤੇ ਕੱਚਘਰਤਾ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖੀ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਕੱਚੀ ਉਮਰ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੀ ਸਰਬਪੱਖੀ ਬੁਲੰਦੀ ਦੇਖਣ-ਮਾਣਨ ਵਾਸਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਚੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਪੱਕੀ ਉਮਰੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਨਿਘਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੀਵੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ!

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਅੰਜਿਠਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਆਰੰਭਿਆ। ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਸਤਕ 'ਗਿੱਧਾ', ਜਿਸ ਨੇ ਫੁੱਲਦਿਆਂ ਹੀ ਟਕਸਾਲੀ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ, 1936 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ। 1941 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪੁਸਤਕ 'ਦੀਵਾ ਬਲੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ' ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਪਹਿਲੀ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ 'ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਵਾਜਾਂ' ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀ। ਸੁਰਿੰਦਰ

ਗੰਗਾ', 'ਬੋਲਾ ਫੁਲੇ ਆਪੀ ਰਾਤ' ਤੇ 'ਚਿੜ੍ਹੇ ਮੇਂ ਲੋਰੀਆਂ' ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬਖੇਰ ਦਿੱਤੀ।

ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ, ਏਨਾਂ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਸੇ ਕਾਲ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਗੀਤ ਰਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਸਰੋਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਸਰਲਤਾ ਤੇ ਸਾਦਗੀ, ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਤਰਲਤਾ ਤੇ ਤੀਬਰਤਾ

ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ

ਜੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਜਾਨਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 26 ਜਨਵਰੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਣਤੰਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਝਾਕੀਆਂ ਮਾਣੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਾਇਰਾ। ਝਾਕੀਆਂ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਨਣ ਵਾਸਤੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਉਤਸਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਰਚਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਰਦੂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਚਾਸ਼ਣੀ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਮੁਸ਼ਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਭਾਗੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂ ਜੋ 1953 ਤੋਂ 1984 ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇ ਆਖਰੀ ਵੀਹ ਸਾਲ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਪੰਡਾਰਾ ਰੋਡ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨਗਰ। ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਖੋਸੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਅਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਗਣਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਝਾਕੀਆਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਠੀਕ ਥਾਂ ਮੱਲਣ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਜਾ ਬਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਰਸੀਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਜਾ ਵੜਦੇ ਤੇ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਿਪਕੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਉਰਦੂ ਸਾਇਰੀ ਦਾ ਰਸੀਆ ਸਾਂ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਤੇ ਪੈਸਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਧੀਆ ਸ਼ਿਅਰ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਇਹ ਗਜ਼ਲਾਂ ਹਾਲੀ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਪੁੱਜੀ ਹਨ। ਦੋ ਖਾਸ ਕਰਕੇ: ਜਿਨ ਕੀ ਆਖੋਂ ਮੈਂ ਖਾ ਸਰੂਰੇ-ਗਜ਼ਲ ਉਨ ਗਜ਼ਲੋ ਕੀ ਯਾਦ ਆਤੀ ਹੈ। ਸਾਦਗੀ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ ਜਿਨਕੀ, ਉਨ ਸਵਾਲੋਂ ਕੀ ਯਾਦ ਆਤੀ ਹੈ। ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਕਥੀ ਨਹੀਂ ਆਤੇ, ਜਾਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੀ ਯਾਦ ਆਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 25 ਜਨਵਰੀ 1955 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਹੈ ਜਿਸ

ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਇਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਗਨ ਨਾਥ 'ਆਜ਼ਾਦ', ਜਾਂ ਨਿਸਾਰ 'ਅਖਤਰ', 'ਮਜਾਜ਼' ਲਖਨਵੀ, ਸਿਕੰਦਰ ਅਲੀ 'ਵਜਦ', ਤਿਲੋਕ ਚੰਦ 'ਮਹਿਰੂਮ', ਜੋਸ਼ ਮਲਸਿਆਨੀ ਤੇ 'ਫਿਰਾਕ' ਗੋਰਖਪੁਰੀ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਇਰ ਦੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ। ਦੂਜੀ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਵਾਲੇ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਹੋਈ। ਸਾਇਰਾਂ ਵਿਚ ਫੈਜ਼ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਮਲਸਿਆਨੀ ਵੀ। ਫੈਜ਼ ਨੇ ਦੋ ਗਜ਼ਲਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਉਹ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਲ ਸੀ, ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਲ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਦੋ ਚਾਰ ਸ਼ਿਅਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨੋਟ ਹਨ ਉਹ ਅਲੀ ਜੁਆਦ 'ਜੈਦੀ' ਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਅਰ ਸਨ, ਤੇਰੇ ਹਲਕੇ ਸੇ ਤੁਬੱਸਮ ਕਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਭੀ ਤੋ ਹੋ। ਤਾ-ਸਰੇ-ਦਾਰ ਪਹੁੰਚਨੇ ਕਾ ਸਹਾਰਾ ਭੀ ਤੋ ਹੋ। ਹਿਜਰ ਕੀ ਰਾਤ ਮੇਂ ਜੀਨੇ ਕਾ ਸਹਾਰਾ ਭੀ ਤੋ ਹੋ। ਝਿਲਮਿਲਾਤੀ ਹੂਈ ਯਾਦੋਂ ਕਾ ਸਹਾਰਾ ਭੀ ਤੋ ਹੋ। ਸ਼ਿਕਵਾ-ਓ-ਤਨਜ਼ ਸੇ ਭੀ ਕਾਮ ਨਿਕਲ ਜਾਤੇ ਹੈ, ਗੈਰਤੇ-ਇਸ਼ਕ ਕੋ ਲੋਕਿਨ ਯੇਗ ਗਵਾਰਾ ਭੀ ਤੋ ਹੋ।

ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣੀ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਫਰੋਲਣਾ ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਇਕ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਛਾਪੀ ਪੁਸਤਕ 'ਉਰਦੂ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ' ਲਗ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਮੁਸ਼ਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ, ਰੁਬਾਈਆਂ ਤੇ ਕਤੌਏ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਉਰਦੂ ਸਾਇਰੀ ਦੇ ਸ਼ੈਦਾਈ

ਸਤੀਸ਼ ਜੈਨ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਰਨਲ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲਾ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਤੀਸ਼ ਜੈਨ ਦੀ ਲਗਨ ਤੇ ਕਰਨਲ ਬਾਲਾ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਅਰ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਰਨਲ ਬਾਲਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਮਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਠੀਕ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸਤੀਸ਼ ਜੈਨ 2005 ਵਿਚ ਅੰਤਲੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਤੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਨੋਟ ਬੁੱਕਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਾਰ 1954 ਤੋਂ 1960 ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਾਇਰਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 5 ਦਿੱਲੀ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਜੈਪੁਰ ਤੇ ਇੱਕ ਬੁਲੰਦ ਸ਼ਹਿਰ। ਦੋ ਦਾ ਸਬੰਧ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਨਾਲ ਹੈ। ਲੋਕਗੀਤ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਵੀ ਹਥ ਲਿਖਤਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਵੀ ਛਪ ਜਾਣ ਤਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਰਚੀ ਗਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸਾਇਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਕੋਲ ਸਤੀਸ਼ ਜੈਨ ਵਰਗੀ

ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਸੱਚ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਠੀਕ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਅਰ ਸਿਕੰਦਰ ਅਲੀ 'ਵਜਦ' ਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਵਿਸਾਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਅੰਨ੍ਹੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਾਨ

'ਅੰਨ੍ਹੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਾਨ' ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਵਲ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਫਿਲਮਾ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੋਆ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗੋਲਡਨ ਪੀਕਾਕ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਣਾ ਇਸ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਉਪਜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਪੱਖੀ

ਫਿਲਮ 'ਅੰਨ੍ਹੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਾਨ' ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਧਾਰਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਡੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਵੰਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਮੰਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਆਈ ਸੀ ਸੀ ਆਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਫਿਲਮ ਉਤੇ ਸੰਵਾਦ ਵੀ ਰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਮਤੀਆਂ ਤੇ ਵਿਕਾਉ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਗੰਭੀਰ ਟਿਪਣੀ ਹੋਈ ਪਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਏਨੀ ਵਧੀਆਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਉਤੇ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਠੀਕ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ: (ਅਵਤਾਰ ਪਾਸ)
ਚਿਤੀਆਂ ਦਾ ਝੁੰਡ ਅਥਰਾ ਹੋਇਆ
ਝਪਟ ਝਪਟ ਕੇ ਮੁੜ ਆਵੇ।
ਦੱਸੇ ਜਾਚ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਦੀ
ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੋ।
ਮੌਸਮ ਨੂੰ ਜੋਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਵੋ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਚੱਲਿਆ ਜੇ,
ਤਕੜਾ ਆਖੇ ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ
ਮੁੜ ਜੁੜਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਕਰੋ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਪਰਾਗ, ਬਲ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਮਹਿਬੂਬ, ਰਾਜੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਪਿਆਰੇ ਮੋਹਣ, ਤੇਗਿੰਦਰ, ਧਰਮਜੀਤ ਲਵਲੀ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਅਜਿਹੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਾਬ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਬਲ ਦੇ ਘਰ ਗੁਫਤਗੂ ਲਈ ਬੈਠਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਆਰੇ ਅਮੋਲਕ,
ਮੇਰੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਨ ਪਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕਰਨ ਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਉਪਾਧੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਾਵਾਂਗਾ। ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਅਮਰਜੀਤ ਪਰਾਗ ਦਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬਲ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪਿਆ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਨ ਸਾਰ ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਭੈਣ ਬੁਰਾ ਮਨਾਏਗੀ। ਕੁੱਝ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ, ਆਖਦੇ ਨਹੀਂ। ਕੁੱਝ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਲਿਖਦੇ ਨਹੀਂ, ਲਿਖ ਵੀ ਲਈਏ ਛਪਵਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਪਰਾਗ ਨੇ ਇਹ ਲੇਖ ਕਿਸੇ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਪਰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਹ ਕੁਝ ਇਉਂ ਵਜਦ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸਾਇਰ ਲੋਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਬਲ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਵਾਕਫੀ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਲੱਗਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਸੀ। ਕਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਿਦਕਵਾਨ ਜ਼ਹਿਨ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਰਦਾ ਪਰ ਬਲ ਮੈਨੂੰ ਅਵਾਰਾਗਰਦ ਕਾਮਰੇਡ ਲਗਦਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਕੁਲੀਗ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਫਿਰਦੇ ਦਿਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਹੋ ਈ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਕਾਫੀ ਹਾਉਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਥੇ ਜਾ ਬੈਠਦਾ ਜਿਥੇ ਬਲ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ

ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਲ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਸਮਾਂ ਜਾਇਆ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਰਸਦਾਇਕ ਨਾ ਲਗਦੀ।

ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਬਲ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦੱਸਿਆ, “ਮੈਂ ਕਾਮਰੇਡ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹਰ ਧੜੇ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਜਰੂਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਾ। ਰੱਟਾ ਮਾਰਕਸੀ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦਾ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਬੋਧਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤਕ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਬੋਹਦ ਸੋਹਣੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਤੇ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਟਾਲਿਨ ਦੀਆਂ ਮਾਸਕੋ ਟਰਾਇਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਦੀ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਪੂਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਕੰਬ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅੱਜ ਤਕ ਵੀ ਗਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੇਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਜਿਥੇ ਇਕ ਬੋਗੁਨਾਹ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜਾਨ ਵੀ ਜੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਰਾਮ ਰਾਜ ਜੇਕਰ ਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੀਮਤ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਬਲ ਦੇ ਇਸ ਅਕੀਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਲੰਮੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ 5-6 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ।

ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਮੁਨਕਿਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇ ਗੌਤਮ ਸਿਧਾਰਥ ਤਾਕਤਵਰ ਧਰਮ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਬਲ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਗੁਣ ਹੋਵੇ? ਤਾਂ ਵੀ, ਮੇਰਾ ਭੂਤਕਾਲ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ

ਭਵਿਖ ਬਲ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਣਾ ਬਰੈਕਟ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ। ਬਲ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਦੀ ਜੋੜੀ ਪਹਿਲੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਰਹੀ ਤੇ ਫਿਰ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਘਰ ਉਸਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵਸ ਗਏ। ਏਨਾ ਮੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਕੀ ਲੈਣਾ?

ਪੰਜ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਬਲ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਦਿੱਸ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦੀ ਸੁਲਾਹ ਮਾਰੀ, ਮੈਂ ਬੁਰਾ ਲੰਘ ਆਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਬੋਸ਼ਮਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਜਾਈਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਰੂਸ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਸਾਧ ਰਾਸਪੁਤਿਨ ਉਪਰ ਲਿਖੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ-ਤੇਰੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ, ਜੇ ਫੁਰਸਤ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਈਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਮੁਕਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਬਲ ਨੂੰ ਫੋਨ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਬਹੁਤ ਵਿਚਿਤਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਇਹ।” ਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਜੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਤੇ ਲਿਖ ਹੀ ਦੇਹ ਕੁਝ। ਮੈਂ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਲਿਖ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਬਲ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤਕ ਸਾਂਝ ਪਈ ਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਬਲ ਜਿੰਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ‘ਗੌਤਮ ਤੋਂ ਤਾਸਕੀ ਤੱਕ’, ‘ਆਰਟ ਤੋਂ ਬੰਦਗੀ ਤੱਕ’, ‘ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਰੰਗ ਤੱਕ’ ਅਤੇ ‘ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ’ ਮੇਰੀਆਂ ਚਾਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁੱਠ ਸਮੱਗਰੀ ਜੁਟਾਉਣ ਵਿਚ ਬਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਮੁੱਖ ਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਰੂਸ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਲਿਓਨ ਤਾਸਕੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਜ਼ ਕਾਫਕਾ ਵਰਗੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਬਹਿੰਦਿਆਂ-ਉਠਦਿਆਂ ਦਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਤਾਸਕੀ ਅਤੇ ਕਾਫਕਾ ਨਾਲ ਲੰਮੇ ‘ਸੰਵਾਦ’ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰੀ ਹੈ। ਬਲ ਅੰਦਰ ਲਿਖਣ ਜਾਂ ਸਟੇਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਝਿਜਕ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਬਲ ਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਫਰਾਂਜ਼ ਕਾਫਕਾ ਵਰਗੇ ਅਦੁੱਤ ਲਿਖਾਰੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਵਾਈ। ਮੈਂ ਕਾਫਕਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਦੋਸਤ ਕੁੜੀਆਂ ਮਿਲੇਨਾ ਤੇ ਦੋਰਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਜ਼ਹਿਨ ਸਨ, ਬਾਰੇ ਵੀ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ। ਅਮਰਜੀਤ ਪਰਾਗ ਨੇ ਬਲ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਫਕਾ ਦੀ ਦੋਸਤ ਮਿਲੇਨਾ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਤੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਬਲ ਮਿਲੇਨਾ ਦੀ ਧੀ ਵਲੋਂ ‘ਕਾਫਕਾ’ਜ ਮਿਲੇਨਾ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਸਬੰਧੀ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਆ ਕੇ ਦੇ ਗਿਆ।

ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਢਾਣੀਆਂ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਕਰਨੀ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਔਰਤ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲੈਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਕੀ ਬਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਪਤੀ ਹੈ? ਪਰਾਗ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਾਇਦ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲੋਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖ ਗਏ। ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰਨਾਮ ਨੇ ਪਰਾਗ ਦੀ ਲਿਖਤ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਛਪਵਾਇਆ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਉਤੇਜਨਾ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਤਿੱਖਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦੇਖਿਆ। ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨਿਰੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਲਿਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਪਾਠਕ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਜਿਹੜੀ ਔਰਤ ਸਵੇਰ ਸ਼ਾਮ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਮੁਖੀ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰਲਾ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪਰਾਗ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿਤਰ ਤੋਂ ਜਾਣੇ-ਅਨਜਾਣੇ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਪਰਾਗ ਦੀ ਇਹ ਮਨਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਲ ਦੇ ਮੰਡੀ ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੋਤੇ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਬਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ‘ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਅਤੇ ਬੈਰਾਗ ਦੇ ਬੇਮੋਚਪਣ’ ਵਾਲੇ ਪਹਿਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਰੂਰ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਲ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚਲੇ ਉਸ ਦੇ ਬਥੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਪਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲ ਬਾਬਾ ਕਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਣੇ ਹਨ, ਨਸ਼ੇਤੀ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਕਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ। ਬਲ ਕੋਲ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਸੱਜਣ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਹਿਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ।

-ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ (ਪ੍ਰੋ.)
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਸ. ਪੁੰਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੀ ਦੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਸੈਂਪਲਾ ਵਲੋਂ ਵਕਾਲਤ !

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਸਦਕਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਿਨ ਦੂਣੀ ਤੇ ਰਾਤ ਚੌਣੀ ਤੱਰਕੀ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਉਤਮ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗੀ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੀ ਛਾਪਦੇ ਹੋ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ‘ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਛਾਪ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀਆਂ ਮਿਆਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਕਾਰਣ ਅੱਜ ਬੇਅੰਤ ਪਾਠਕ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪਦੀ ‘ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ’ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸੋਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਲਮ ਵੀ ਮੈਂ ਹਰ ਵਾਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਰੋਚਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਖੁੰਝੇ ਹੋਏ ਮਹਤਵਪੂਰਣ ਨੁਕਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਅਜਿਹੇ ਬੇ-ਸਿਰ ਪੈਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ‘ਫਲ ਫਿਕੇ ਫੁਲ ਬਕਬਕੇ’ ਦਾ ਆਭਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ‘ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ’ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਉਦਾਹਰਣ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਸੈਂਪਲਾ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੀ ਕਥਾਕਾਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੰਦਾ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਿੱਖਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲੇ

ਵਿਚ ਉਹ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਹੀ ਸਖਣੇ ਹਨ ਤੇ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ‘ਗਿਆਨੀ ਜੀ’ ਜਾਂ ‘ਸਰਦਾਰ ਜੀ’ ਜਾਂ ‘ਪੰਡਿਤ ਜੀ’ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਢਿੱਲਾ-ਮੋਕਲਾ ਮਨਮਰਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਟਹਿਕਦਾ ਫਿਰੇ। ਇਹ ਸਰਬ-ਉਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜੋ ਉਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਰ ਕਾਲਜ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਹਿ ਕੇ ਸੱਦਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁੰਦੇ ਉਹ ਲੈਕਚਰਾਰ ਹੀ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ, ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਅਧਿਆਪਕ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੇਵਲ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਹਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਹਿਣਾ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦਾ ਸ਼ੋਹਦਾਪਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸਮਝਦਾਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਹਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਡਾ. ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ। ਫਿਰ ਸ. ਪੁੰਦਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾਪ੍ਰਾਪਤ ਅਦਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਡਾ. ਪੰਨੂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੱਤਈ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਸੈਂਪਲਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੋ ਝੂਠ ਕਦੇ

ਇਕ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਨਾ ਦੋ ਗਲਤੀਆਂ ਇਕ ਪਰਮਾਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਦੋ ਚਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਕਿਸੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜਰੂਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ. ਪੁੰਦਾ ਵੀ ਉਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਰੂਰ ਕਰਨ। ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਮੁਖੀ ਹਨ। ਉਹ ਇਕੋ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਆਗੂ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਚੱਟਾਨ ਵਾਂਗ ਡਟੇ। ਉਹ

ਸ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੰਦਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਹਨ ਜੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਸੈਂਪਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਈਰਖਾ ਦੇ ਉਬਾਲ ਦਾ ਘਿਨੌਣਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਲੇਖ ਛਪਵਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸ. ਪੁੰਦਾ ਤੋਂ ਉਹ ਇਹ ਕੱਤਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦਾ-ਕੁਰਲਾਉਣਾ ਭਾਰਤ ਜਗਤ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਖੀ ਵਸਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਹਰਣ ਕਿਹੜੀ

ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਣ ਇਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ? ਕੀ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ?

ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੈਂਪਲਾ ਡਾ. ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਡੇਰਾਵਾਦੀ ਸਾਧਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪ ਸਾਧਨੁਮਾ ਸ. ਪੁੰਦਾ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਦੋਫ਼ਤੂ ਸੋਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਦਦੇ ਪਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਦਲੀਏ ਤੇ ਉਗਰਵਾਦੀ ਆਦਿ ਦੱਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਦਲਿਤ ਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਿਤ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਬਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੱਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ‘ਪਾੜੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ’ ਦੀ ਰੀਤ ‘ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਰੁਚੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਖਬਰਦਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੀ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ‘ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਕਰਹੁ ਇਹ ਕਾਮੁ’ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸੈਂਪਲਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇਕ ਉਲਟੇ-ਸਿਧੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਗਲਪ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਮਨਘੜਤ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਲਿਖਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਇਕ ਸੱਚੀ ਘਟਨਾ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਨਾਂ ਤੇ ਥਾਂ ਹੀ ਬਦਲਦਾ ਹਾਂ, ਇਥੋਂ ਤੀਕਰ ਕਿ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵੀ ਮੁਢਲੇ ਹੀ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ

ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਗਲਪ ਨਾਲੋਂ ਜਿਆਦਾ ਅਧਭੂਤ ਤੇ ਰੋਚਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖ ਲੰਮਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ ਇਹ ਮੁਢਲਾ ਪੈਰਾ ਨਾ ਛਾਪ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸੈਂਪਲਾ ਨੇ ਬੱਟ ਆਪਣਾ ਸ਼ੱਕੀ ਭੜਕਾਉ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾਗ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਝੂਠ ਦਾ ਪਲੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸਿੱਖੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸੈਂਪਲਾ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਚਲਣ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਪਾਤਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਸੱਚ ਝੂਠ ਦਾ ਆਪ ਪਤਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਹਾਂ, ਜੇ ਕਹਾਣੀ ਸੱਚ ਹੋਈ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਗੁਮਰਾਹੀ ਦੀ ਖਿਮਾ ਜਰੂਰ ਮੰਗ ਲੈਣ।

ਪੱਤਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸੈਂਪਲਾ ਤੋਂ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਦੂਸ਼ਣ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦਲਿਤ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਤ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਸ. ਪੁੰਦਾ ਦਾ ਪੁਰਜੋਰ ਪੱਖ ਪੂਰਦੇ ਹੋਏ ਡਾ. ਪੰਨੂ ‘ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸ. ਪੁੰਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਦੇ ਬੂਰੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸਣ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੰਦਾ ਪੈਰਵੀ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਦਲਿਤ ਪੈਂਤੜਾ ਜਾਂ ਦਲਿਤ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ?

-ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਸੈਨ ਹੋਜੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਫੋਨ: 408-550-9586

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਸਾ ਰੁਤ ਸੁਹਾਵੀ-2

ਉਹ ਹਉਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੱਖਣੀ ਸੋਜ ਦੁੱਖਦਾਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਮੌਤ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾ ਹੀ ਭੁੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨੀਂਦ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਨ ਤੇ ਕੱਪੜਾ ਵੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰਕ ਸੁੱਖ ਵੀ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਅਰਥਾਤ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਭੁਖ ਕਹੁ ਕੈਸੀ ਕਾਪੜੁ ਤਨਿ ਨ ਸੁਖਾਵੈ॥
ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਕੰਤੀ ਪਿਰ ਕੇ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵੈ॥ 9॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਵਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਮਨ ਖਿਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਾਸਵੰਤ ਕੋਕੜ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਆਹ ਵਰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਬੂੰਦ, ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ-ਰਸ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਤਿ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਰੱਬ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਮੌਲਿਆ ਹੈ, ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ, ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਮਨ ਤਾਂਘਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਮਿਲਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿ-ਸੰਗੀਆਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾਈਏ, ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਈਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਵਾਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੰਢਕ ਅਤੇ ਖੋੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਹਾਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜੀ ਮਇਆ ਕਰਿ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ॥
ਸਾਵਣੁ ਤਿਨਾ ਸੁਹਾਗਣੀ ਜਿਨਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਹਾਰੁ॥6॥

ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਫਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸ ਜਿੰਦ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਦੀਵੀ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਨ ਨਾਲ ਖੁਆਰੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਤੱਕਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਦਿਲ-ਰਜਵਾਂ ਮਿਲਾਪ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇ। ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਹੱਪਣ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੁਹਣਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ:

ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਹੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ॥
ਵੈਸਾਖੁ ਸੁਹਾਵਾ ਤਾਂ ਲਗੈ ਜਾ ਸੰਤ ਭੇਟੈ ਹਰਿ ਸੋਇ॥ 3॥

ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਜੋ ਵਰਣਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਚੰਦਰਮਾ ਦੀਆਂ ਤਿਥੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਖਿਸਕਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਫਿਰ ਕੁਦਰਤਿ ਦੇ ਮੌਲਣ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਕਿਥੇ ਜਾਵੇਗਾ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰਾ ਕਦੇ ਵਿਸਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਜੇਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਲੋਅ ਵਗਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਗਰਮ ਹਵਾ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। (ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਗਿਆਸੂ) ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੇ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰਕ ਤਪਸ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਤਪਸ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਸੰਸਾਰਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਨਿਵਾਲ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਰਗਾ ਹੀ ਸਾਂਤ-ਚਿੱਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਉਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,

ਮਾਹੁ ਜੇਨੁ ਭਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਕਿਉ ਬਿਸਰੈ॥
ਬਲ ਤਾਪਹਿ ਸਰ ਭਾਰ ਸਾਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੈ॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਉਹ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਜਮ ਆਦਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਤੁਰਨ, ਅਰਥਾਤ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੀਮਤੀ ਧਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਕੋਤਕ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਮਝ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਭ ਜੀਅ ਉਸ ਦੇ ਭਾਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਆਪਣਾ ਉਦਮ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੀਤਿਆਂ

ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੋਵੇ? ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਤਿ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਮਾਣੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਣ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ:

ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਪਰਾਪਤੇ ਨਾਨਕ ਰੰਗ ਮਾਣੰਨਿ॥
ਹਰਿ ਜੇਨੁ ਰੰਗੀਲਾ ਤਿਸੁ ਧਣੀ ਜਿਸ ਕੈ ਭਾਗੁ ਮਥੰਨਿ॥4॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਹੀਨਾ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨਮੀ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਕਦੀ ਹੈ ਧਰਤੀ ਦੁੱਖ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਤ੍ਰਾਸ ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਸੂਰਜ ਆਪਣਾ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਸੂਰਜ ਦਾ ਰੱਬ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿੰਦ ਕਿਤੇ ਛਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਬੀੜਾ ਬਾਹਰ ਕਿਧਰੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਟੀਂ ਟੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਹਰ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਪਸ ਤੋਂ ਲੁਕਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਪਸ ਦਾ ਦੁੱਖ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਟਿਕਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਆਤਮਕ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦਾ ਅਰਥਾਤ ਸਦੀਵੀ ਸਾਝ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ ਨਹੀਂ ਪੋਹ ਸਕਦੀ:

ਅਵਗਣ ਬਾਧਿ ਚਲੀ ਦੁਖੁ ਆਗੈ ਸੁਖੁ ਤਿਸੁ ਸਾਚੁ ਸਮਾਲੇ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਆ ਮਰਣੁ ਜੀਵਣੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲੇ॥ 8॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਪਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਹੀਂ ਵੱਸਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸਾਂ ਲਾਈ

ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਸਰਾ ਤੱਕਣ ਨਾਲ ਖੁਆਰ ਹੀ ਹੋਈਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਮਾਂ ਦਾ ਭੈ ਅਰਥਾਤ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਉਹ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਪਛੁਤਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਮਨ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੁਚ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਓਟ-ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਣ ਦਾ ਤਪਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਸੁਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੋਹਦੇ:

ਪ੍ਰਭ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਕੇ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥
ਆਸਾਤੁ ਸੁਹੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਹਰਿ ਚਰਣ ਨਿਵਾਸਿ॥ 5॥

ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਗੁਣ ਦੀ ਤਪਦੀ ਗਰਮੀ ਪਿਛੋਂ ਸਾਵਣ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਗਰਜ, ਮੀਂਹ ਦਾ ਵਰਸਣਾ ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਣ ਦੀ ਤਪਸ ਨਾਲ ਸੁੱਕ ਕੇ ਸੜੇ ਘਾਹ-ਬੂਟੇ ਹਰਿਆਵਲ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਧੜਕਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਵਰਖਾ ਦੀ ਰੁੱਤ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਬੱਦਲ ਵਰਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੀ ਉਮਾਹ ਵਿਚ ਆ। ਜਿਸ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪਤੀ ਪਰਦੇਸ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੌਸਮ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੜਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਰਹੋਂ ਕੱਠੀ ਅਜਿਹੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਤੀ ਆਪਣੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ...

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ...
ਰਾਗ ਗੁਜਰੀ ਮਹਲਾ ੫
ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ॥
ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਮਾਧਉ ਜੀ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲੇ ਸੁ ਤਰਿਆ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਸੂਕੇ ਕਾਸਟ ਹਰਿਆ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਜਨਨਿ ਪਿਤਾ ਲੋਕ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਧਰਿਆ॥
ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰ ਕਾਹੇ ਮਨ ਭਉ ਕਰਿਆ॥੨॥
ਕਾਹੇ ਮਨ ਭਉ ਕਰਿਆ॥੨॥
ਉਡੇ ਉਡਿ ਆਵੈ ਸੈ ਕੋਸਾ ਤਿਸੁ ਪਾਛੈ ਬਚਰੇ ਛਰਿਆ॥
ਤਿਨ ਕਵਣੁ ਖਲਾਵੈ ਕਵਣੁ ਚੁਗਾਵੈ ਮਨ ਮਹਿ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਿਆ॥੩॥
ਸਭਿ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨ ਠਾਕੁਰ ਕਰ ਤਲ ਧਰਿਆ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਰਿਆ॥੪॥੫॥
ਗੁਰੁਦੇਵ ਜੀ ਮਨ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਮਨ! ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੋਚਾਂ-ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਤਾਂ ਆਪ ਤੇਰੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਪਰਿਆ, ਭਾਵ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਜੋ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਸੈਲ ਭਾਵ ਚੱਟਾਨਾਂ ਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੋਈ ਕੁਝ ਖੁਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਚੁਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ; ਪਰ ਹੇ ਮਨ! ਅਚੰਭੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਪਾਲਣਹਾਰ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਰਿਜਕ ਦੇ ਕੇ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਉਡ ਆਈਆਂ ਕੁੱਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਸਭਿ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨ ਠਾਕੁਰ ਕਰ ਤਲ ਧਰਿਆ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਰਿਆ॥੪॥੫॥
ਸਭਿ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨਮ ਭਾਵ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖਜ਼ਾਨੇ, ਦਸ ਤੇ ਅੱਠ-ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਠਾਕੁਰ ਕਰ ਤਲ ਧਰਿਆ, ਭਾਵ ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਇਹ ਸਭ ਤੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੂੰ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਸੁੱਕੇ ਕਾਠ ਭੀ ਹਰੇ ਭਰੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਦੌਲਤਾਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਹੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਇਹ ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਫੋਨ: 916-687-3536

ਚੜ੍ਹਿਆ ਸਾਲ 2013...ਤੇਰਾਂ...ਤੇਰਾਂ...ਤੇਰਾਂ...

ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2013 ਚੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾ ਬੀਤ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ 2013 ਪਹਿਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੇੜ੍ਹੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਲਫਜ਼ ਬੋਲੇ ਗਏ ਤੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕਰ ਕੇ ਸਹੀ ਪੈੜਾਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਰੱਬੀ ਫਰਮਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੰਦਾ ਕੋਈ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ 13 (ਤੇਰਾਂ) ਦੇ ਹਿੰਦਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਉਕਸਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ। ਤੇਰਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦਸਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ 'ਤੇਰਾਂ...ਤੇਰਾਂ...' ਤੋਲਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਵਾਲੇ 13 ਦੇ ਹਿੰਦਸੇ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਹਿੰਦਸੇ ਨੂੰ ਬਦਕਿਸਮਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋਣਗੇ, ਉਹੀ ਜਾਣਨ; ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ (ਜੀਸਸ) ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ 12 ਚੇਲੇ ਸਨ ਤੇ 13ਵਾਂ ਨਵਾਂ ਚੇਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੂਡਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਿਹੜਾ ਬੇਇਤਬਾਰਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹ ਜੀਸਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂਗੀ ਜੀਸਸ ਖਿਲਾਫ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜੀਸਸ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਸੁਰਾਗ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸੁਲੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਖਾਣੇ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਆਖਰੀ ਦਾਅਵਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਜੂਡਾਸ 13ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ 13ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਜੂਡਾਸ ਨੇ ਵੀ ਖੁਦ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ।

ਬੱਸ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿਚ 13 ਨੂੰ ਬਦਸ਼ਗਨਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਤਾਂ ਕਈ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਇਕੋ ਹੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਤਾਕਤਵਰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਂਦਾ ਜਿਥੇ ਗਿਣਤੀ 13 ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ 'ਪਰਸਨਲ ਸੈਕਟਰ' ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਗਿਣਤੀ 14 ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਾਨੂੰ 13 ਦੇ ਹਿੰਦਸੇ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਥੇ 13 ਸੈਕਟਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਲੀ ਕਾਰਬੁਜੀਏ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਨਕਸ਼ਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਢਾਹ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਮੰਨ ਗਏ।

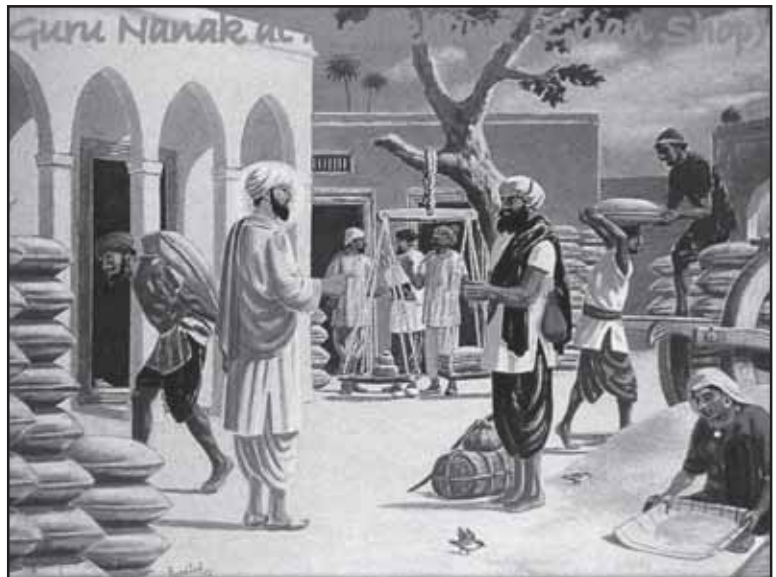
ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ 13 ਨੂੰ ਸੁਭ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਾਖੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਸਭ ਨੇ ਇਹ ਸਾਖੀ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਵੇਗੀ; ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਲਈਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੱਲੋਂ 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਸਾਧਾਂ 'ਤੇ ਲੁਟਾਉਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ, ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਕਲੇਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੈ ਆਂਦਾ ਤੇ ਉਥੇ ਦੇ ਪਰਗਣੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ, 'ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਸਟੋਰ' ਜਿਥੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਜਿਣਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਪਰਚੂਨ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਐਨੀ ਕੁ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚੋਂ

ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਕੁਝ ਉਚੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵੀ। ਸਾਖੀਕਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਦਾ ਮਨ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੜਾ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੀ ਕਿ ਇਹਨੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਏ।

ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਰਾਜ ਲੋਧੀ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਮੁਗਲ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ। ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਬਜ਼ ਸਨ ਪਰ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਾਲੀਏ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹਿੰਦੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮੋਦੀਖਾਨੇ

ਦੀ ਬਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਥੋਂ ਹੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਨੀ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਕੀਤੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਨੂੰ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਵੱਲੋਂ 'ਤੇਰਾਂ ਤੇਰਾਂ' ਤੋਲਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਫੁੱਫਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ 'ਤੇਰਾਂ ਤੇਰਾਂ' ਤੋਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਸਾਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ '13' ਦੇ ਹਿੰਦਸੇ ਨੂੰ ਸੁਭ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਂਜ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੰਦਸਾ, ਦਿਨ, ਤਰੀਖ, ਮਹੀਨਾ ਨਾ ਮਾਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁੱਭ।

ਹੁਣ ਇਸ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਲਈਏ। ਜਦੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਉਦੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ ਤੇ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਦਾ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ।

ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ? ਇਹ ਚਰਚਾ ਰਤਾ ਕੁ ਬਾਅਦ ਵਿਚ।

ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤੀ ਗੁਰੂ ਵੱਧ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਬਿਪਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਸੱਚੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਅੰਨ-ਦਾਣਾ ਤੋਲ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਤੇਰਾਂ...ਤੇਰਾਂ... ਨਾਮ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕਤੀ ਨਾਲ ਧਾਰਨਾ ਤੋਲ ਕੇ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਰਚਮਿਚ ਗਏ ਕਿ ਜਦੋਂ 13ਵੀਂ ਧਾਰਨਾ ਤੋਲ ਕੇ ਪਾਈ ਤਾਂ ਅੱਗਿਓਂ ਗਿਣਤੀ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਬੱਸ ਤੇਰਾਂ...ਤੇਰਾਂ...ਕਹੀ ਜਾਣ, ਤੇ ਲੋਕੀ ਪੰਡਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲਈ ਜਾਣ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇੰਦਾਂ ਹੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਨਾ ਮੁੱਕਾ। ਇਹ ਦੇਖ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਨੇ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਹਿਸਾਬ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਉਥੋਂ ਬੇਈਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵੜ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਦਿਨ ਲੋਪ ਰਹੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਬੇਈਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਹੋ ਗਈ, ਘਾਟੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਫਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਬੇਈਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਇਸ ਮਨੋਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲਿਆਂ ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ।...ਤੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੋ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ, ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸੇ ਹੋਏ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਸਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਉਹਦਾ ਮਾਤਹਿਤ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਲੜ-ਪੱਲਾ ਫੜਾਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਤੇ ਉਪਰਲਾ ਅਫਸਰ ਆਪ ਕੀਤੇ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਇਮਾਨਦਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਝਾਕ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਰਾਹ 'ਚ ਰੋੜਾ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤ ਕੇ ਉਸ ਉਤੇ ਉਹ

ਹੈ; ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਲਾਏ ਲੰਮੇ ਤਿਲਕ, ਵੱਡੀਆਂ ਧੋਤੀਆਂ, ਲੰਮੀਆਂ ਮਾਲਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿਖਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਜਨਤਾ ਦਾ ਹੱਕ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਾਸਖੋਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦਾ ਲਹੂ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕੰਡਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਧਾਰ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜ ਕੇ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਸੋਚਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਆਪਣੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ ਕਰਾਉਣੀ ਪਈ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕੰਮ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਜਾਂਚ ਹੋ ਸਕੇ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੱਕ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਰਿਹਾ। ਲੋਕੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਨਾਨਕ ਨੇ ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਤੇ ਲੁਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਵਾਏ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਕਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਦਿਆਲੂ ਰੂਹ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ 20 ਰੁਪਏ ਅਜੇ ਬੋੜਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਛੁਕਾਏ ਸਨ।

ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਘਾਟੇ ਵੀ ਬਜਾਏ ਨਫੇ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਰਾਮਾਤ ਨਾਲ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁੜ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ; ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਦਰਅਸਲ ਬਿਪਰਵਾਦ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖੁੰਕਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਉਹਨੇ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਬਾਰੇ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਉਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਿਹੜੇ ਪਾਖੰਡ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਅਗਨੀ ਦੁਆਲੇ ਫੇਰੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਪਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਕੰਧ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਮਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ; ਪਰ ਇਸ ਹਕੀਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਬੱਸ 'ਤੇਰਾਂ...ਤੇਰਾਂ' ਦੀ ਰਟ ਲਾ ਕੇ ਗੱਲ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੀ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਪੱਥਰ ਪੂਜਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਤੇ ਸਿੱਖ ਫਿਰ ਉਸੇ ਬਿਪਰਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਟਿਆਂ (ਪੱਥਰਾਂ) ਨੂੰ ਪੁਜਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਹ ਹਲ-ਪੰਜਾਲੀਆਂ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸੰਦ ਸੰਭਾਲੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ 18 ਸਾਲ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ? ਉਹ ਸੰਭਾਲਣੇ ਵੀ ਤਾਂ ਸੱਖੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਸਨ ਤੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੇ ਵੱਟੇ ਸਰਕਾਰੀ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਵੀ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ!

ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਵੱਟੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਏ? ਜਦ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਭਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇਸਤੋ-ਨਬੂਦ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ 300 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਉਹ ਠੰਢਾ ਬੁਰਜ, ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਵੀਵਾਰ ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ 550 ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਵੱਟੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੰਭਾਲ ਲਏ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਬਿਪਰਵਾਦ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬੜੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁੰਭ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਗਰਾਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਵੇਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ। ਕਸੂਰ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨੇੜੇ ਫਟਕਣ ਦਿੰਦੇ! ਸਾਡੇ ਲਈ ਤਾਂ ਰੱਬੀ ਫਰਮਾਨ ਸਾਡੇ ਸੰਤ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹਨ।

ਹੁਣ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 2013 ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਸ ਵਿਚ 13 ਦੇ ਹਿੰਦਸੇ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ 'ਤੇਰਾਂ...ਤੇਰਾਂ...' ਤੋਲਣ ਕਰ ਕੇ ਦੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਹਰ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਲਈ ਰਾਹ ਦਸੇਗਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਬਾਬੇ ਉਤੇ ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ ਕਿ ਕਰੋ ਹਿਸਾਬ ਚੈਕ; ਉਨੇ ਦਿਨ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਮੋਦੀਖਾਨੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੀ ਇਹੋ ਅਸੂਲ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ 'ਤੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਾ, ਇਕੱਲਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਸਗੋਂ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ 'ਚੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ 65 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿਰਫ ਤੋਲ ਹੀ ਪੁਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਕਰੋ ਆਡਿਟ; ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰਹਾਂਗਾ। ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੂਰਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਟੂਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ?

ਜੇ 2013 ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਕਰੇ। ਹਰ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦਾ ਸਿੱਖ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰੇ, ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ 'ਤੇ ਘਪਲਿਆਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹਨ, ਉਹ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਪੋ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਚੈਕ ਹੋਣ ਦੇਣ; ਫਿਰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ, 2013 ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ, ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਕਿਉਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ? ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰੋਪੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ 'ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ' ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਹੀ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਨਾ ਕਿ ਜਲੇਬੀਆਂ ਤੇ 36 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਗਰਾਂ ਕਰ ਕੇ।

ਉਂਜ, 2013 ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਜੇ ਜਨਾਜ਼ਾ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੇਟਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤਾਂ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ; ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਜਿਥੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਕੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੋਪਾਂ ਤੱਕ, ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਲੇ ਤੱਕ, ਤੇ ਉਸੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਕਿੰਦਾਂ ਬਚ ਜਾਉ? ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿਰਖ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਲਾਮ ਲਸ਼ਕਰ ਬਾਦਲ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਮੱਕੜ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਗਈ, ਇਹ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਫੇਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਬਣੇ? ਕੀ 2013 ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਲੋਕ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ?

ਉਂਜ, 2013 ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਜੇ ਜਨਾਜ਼ਾ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੇਟਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤਾਂ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ; ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਜਿਥੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਕੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੋਪਾਂ ਤੱਕ, ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਲੇ ਤੱਕ, ਤੇ ਉਸੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਕਿੰਦਾਂ ਬਚ ਜਾਉ? ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿਰਖ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਲਾਮ ਲਸ਼ਕਰ ਬਾਦਲ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਮੱਕੜ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਗਈ, ਇਹ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਫੇਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਬਣੇ? ਕੀ 2013 ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਲੋਕ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ?

ਉਂਜ, 2013 ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਜੇ ਜਨਾਜ਼ਾ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੇਟਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤਾਂ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ; ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਜਿਥੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਕੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੋਪਾਂ ਤੱਕ, ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਲੇ ਤੱਕ, ਤੇ ਉਸੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਕਿੰਦਾਂ ਬਚ ਜਾਉ? ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿਰਖ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਲਾਮ ਲਸ਼ਕਰ ਬਾਦਲ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਮੱਕੜ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਗਈ, ਇਹ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਫੇਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਬਣੇ? ਕੀ 2013 ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਲੋਕ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ?

ਉਂਜ, 2013 ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਜੇ ਜਨਾਜ਼ਾ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੇਟਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤਾਂ ਘਪਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ; ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਜਿਥੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਕੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੋਪਾਂ ਤੱਕ, ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਲੇ ਤੱਕ, ਤੇ ਉਸੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਕਿੰਦਾਂ ਬਚ ਜਾਉ? ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿਰਖ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਲਾਮ ਲਸ਼ਕਰ ਬਾਦਲ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਮੱਕੜ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਗਈ, ਇਹ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਫੇਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਬਣੇ? ਕੀ 2013 ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਲੋਕ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ?

ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਾਬੇ

ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮ ਲਿਖਤ 'ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ' ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ 'ਚ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, "ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇਤਫਾਕ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਲਿਕ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-98156-98451

ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਵਿਚਕਾਰ ਆਮ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਹੀ ਹੈ।"

ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਆਰਨੋਲਡ ਟਾਇਨਬੀ ਦੀ ਇਸ ਟੁਕੜ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਸਰਬ-ਰੂਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਤੇ ਮਿਸਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਲਾਮੀ (ਮੁਸਲਮਾਨ) ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਓਟੋਮੈਨ ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਗੁਲਾਮਾਂ, ਸਫ਼ਈ ਸਰਧਾਲੂ ਕਿਸ਼ੀਬਾਸ਼ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁਧ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸਿੱਖ ਖਾਲਸਾ ਵੇਖੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸਲਾਮੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਰੂਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਆਰਨੋਲਡ ਟਾਇਨਬੀ ਦੀ ਇਸ ਟੁਕੜ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਬਹਿਸ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,

1. ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਹੀ ਲੱਛਣ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਨ?
2. ਕੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਰਬ-ਰੂਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਖਸਲਤ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੀ?
3. ਕੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ?

ਇਸਲਾਮੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਪਕੜ ਨਾਲ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਠੋਸ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ "ਰੂਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮਾਡਲ ਸਮਝਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ।"

ਇਸੇ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਫੈਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪੀਡੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਜਨਮ ਕੋਈ ਇਤਫਾਕੀਆ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਖਸਲਤ ਬਾਰੇ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਟਾਇਨਬੀ ਦੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰਾਹੇ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਵੱਲ ਅਮਲੀ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਤਫਾਕੀਆ ਕਾਰਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨਾ, ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਸਲੀ ਸੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਭੁਲਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖੁਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ।"

ਬਕੌਲ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਇਹ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ ਕਿ "ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਨਿਕਲਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ

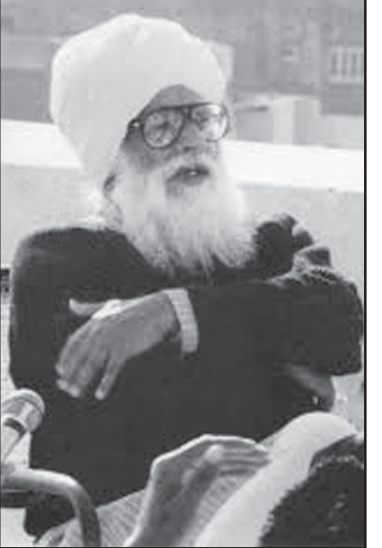
ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ (2013) ਦੌਰਾਨ ਗਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ-ਸਮਾਜਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਏ ਨਿੰਗਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਕ ਧਿਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚੰਗਾ-ਚੌਖਾ ਜ਼ੋਰ ਗਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਾਬਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੀ ਸਹੀ, ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਖਾਸੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਇਕ ਮਤੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਾ ਤਸੱਵਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਕਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਹੈ।" ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ, ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਲਿੰਗਕ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਇਕ ਆਲਮੀ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਪੱਖੋਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮਰਜ਼ੀਵੇਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਸੋਮੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਾਣੀ 'ਜਪੁ' ਵਿਚ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।"

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਅਸਲੀ ਮਾਡਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, "ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੋ-ਇਕ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਮਾਡਲ ਹੈ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਿਵੇਕਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।"

ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ "19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਮਾਅਰਕੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਹੱਥੋਂ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਗੁਆਈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ 'ਚ ਗਹਿਰੀ ਬੇਅਰਾਮੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪਸਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋਈ

ਯੂਰਪੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਇੰਨੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣੋਂ ਨਾ ਬਚ ਸਕੇ ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਗੁਆਚਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਧੁਰ

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ

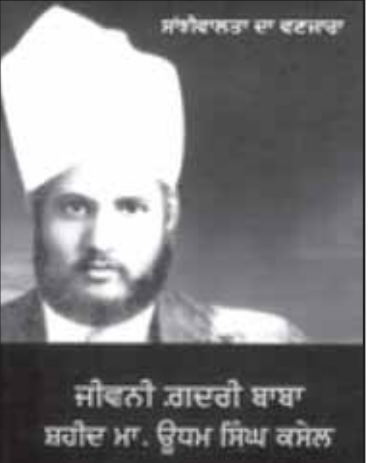
ਗਹਿਰੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪਣੇ ਦੈਵੀ ਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਧ ਸਕਦਾ।

ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਕਾਰਨ ਹੀ "20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੁਝ ਪਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਭਾਵ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਆ ਗਏ। ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਫਾਂਸੀਆਂ 'ਤੇ ਝੁਲ ਗਏ ਜਾਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਰਕ ਭੋਗਦੇ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ: 'ਖਾਲਸਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਰਹਿਨੁਮਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ, ਮੁਢਲੀ ਕੌੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜਿਸ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਫੌਜ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਲਾਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ, ਫਿਰ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਅਮਨ ਦਾ ਨਵਾਂ

ਫਰੈਡਰਿਕ ਏਂਗਲਜ਼

ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਛਲ-ਕਪਟ ਦੀ ਤਿਲਕਣਬਾਜ਼ੀ ਸੀ।" ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉਹ ਡਾ. ਵੇਲਫ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ 1832 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਥੇ ਆਏ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 'ਚ ਆਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਧਰਮ ਵਿਹੂਣੇ ਹਨ।" ਡਾ. ਵੇਲਫ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਲਾਰਡ ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਟਿਕ ਕੋਲ ਦੁਹਰਾਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ, "ਅਫਸੋਸ! ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਰਾਇ ਹੈ।"

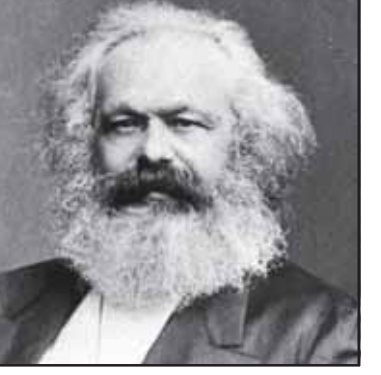

ਜੀਵਨੀ ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਬਹਾਦਰ ਮਾ. ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ

ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ "ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਗਰੁਪ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣੇ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਵੀਹਵਿਆਂ ਦੇ ਅਰੰਭ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੁਲੇ 'ਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਮਦਦ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ (ਕੌਮਿਨਤਰਨ) ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਿਰਫ਼ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਮਦਦ ਦੇਣ ਲਈ ਫੌਰੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਰੂਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਬੱਲੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਈ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਬਕੇ 'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪਕੜ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਕਾਰਨ ਦੋ ਪੱਖੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਸਰਬ-ਰੂਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਖਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ

ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ 'ਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਯਕੀਨੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੈ। ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ, ਪਛੜਿਆਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੈਰੋਕਾਰੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।"

ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਛਪ ਕੇ ਆਈ 'ਜੀਵਨੀ ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਬਹਾਦਰ ਮਾਸਟਰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ' ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। 'ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਚਰੰਜੀ ਨਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ

ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ "ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਮੀਰ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਦੀ ਉਘੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਨਰੋਈਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਫੜਦਿਆਂ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਜਨਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ, ਜਨਤਕ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਨੌਕ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਲਈ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਸੋਧਤ ਕੀਤੀ।"

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਗਦਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਵਿਚ ਵੀ ਪਰਪੱਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਦਾ ਆਧਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਫਿਲਾਸਫੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ "ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ, ਪਛੜਿਆਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੈਰੋਕਾਰੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ।" ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਜਜ਼ਬੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜਦੋਂ 1917 ਵਿਚ ਰੂਸ ਅੰਦਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਿਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬ ਆਇਆ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਰੂਸ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਕਲਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੱਲੋਂ 1917 ਦੇ "ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰਨਾਮਾ" ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ 64 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਿਤਾਬਚਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਛਾਪ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। 28 ਮਾਰਚ 1917 ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਗਦਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਉਪਰ 'ਰੂਸ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ' ਮੁੱਖ ਸੁਰਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਅੰਕ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸੀ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਤੀਜੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ।

ਇਥੇ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਬਣਿਆ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਟੁੱਟ ਕਿਉਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਇਹ ਸਾਂਝ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆ ਖੜ੍ਹੀ? ਇਸ ਸੁਆਲ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ, ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆਲਮੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਰਵਾਇਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਵਧਵੀਂ ਜਾਂ ਓਪਰੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚ ਇਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ 'ਚ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਚਾਨਾ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਲਿਖਤ ਇਤਿਹਾਸ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਗਦਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ, ਡਾਇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੱਥ ਬੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਬੋਝਾ ਹੈ ਜੋ ਖੋਜ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਚੇਤਾ ਦੀ ਇਹ ਦੇਣ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਸਬੰਧੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਮੂਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ, ਸਿਆਸੀ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹੋਊ-ਪਰ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਸਕਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਵਿਚ ਪਈ

ਦੁਫੇੜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਵੱਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਚਾਨਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚਾਨਾ ਅਨੁਸਾਰ, “ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਉਠਾਇਆ।”

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੀ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸ-ਏਂਗਲਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਮਰੇਡ ਲੈਨਿਨ ਅਤੇ ਕਮਰੇਡ ਸਟਾਲਿਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਰੂਸ ਸਮੇਤ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਿਹੜੇ ਯਤਨ ਕੁਦਰਤੀ ਹਕੀਕਤ, ਭਾਵ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਕੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਰੂਸ ਅਤੇ ਚੀਨ ਸਮੇਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬ ਆਏ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੁੜ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਪੈ ਗਏ।

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ‘ਮਨੁੱਖੀ ਅਜ਼ਾਦੀ’ ਅਤੇ ‘ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ’ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਾਰਕਸ ਏਂਗਲਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਉਣੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਮਾਰਕਸ-ਏਂਗਲਜ਼ ਦੇ ਲੈਨਿਨ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਬਣੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਵਖਰੇਵਾਂ ਹੈ। ਏਂਗਲਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਮਨੁੱਖੀ ਅਜ਼ਾਦੀ’ ਦਾ ਅਰਥ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਜਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ’ ਦਾ ਅਰਥ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਕਾਸ ਹੈ।

ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕਥਨ ਹੈ, “ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਧਰਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਧਰਮ ਨੇ ਮਨੁੱਖ

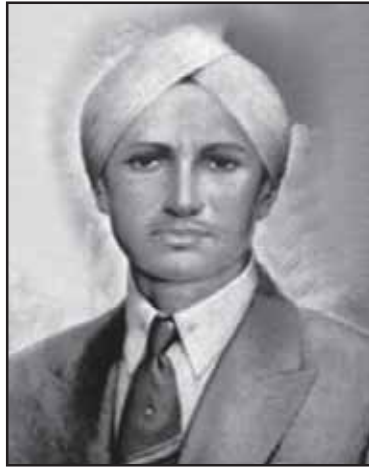
ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਰਮ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਵੈਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਸਵੈਬੁਲੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗੁਆ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੀ ਕੋਈ ਨਿਖਤੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖ-ਰਾਜ-ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਧਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚੇਤਨਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਲਟਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ। ਧਰਮ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਹਾਂ-ਕੋਸ਼ੀ ਸਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਤਰਕ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪੂਰਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਦੀ ਕਾਲਪਨਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਨੇ ਅਜੇ ਕੋਈ ਹਕੀਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਧਰਮ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਜਲੋਅ ਧਰਮ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕ ਦੁਖ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਅਮਲੀ ਦੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਦੁਖ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਹੈ। ਧਰਮ ਪੀੜਤ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਹਉਕਾ ਹੈ। ਬੇਦਰਦ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਹ ਵਿਹੁਣੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਰੂਹ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਫੀਮ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਉ ਖੁਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਧਰਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਬਣੇ ਆਪਣੇ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਉ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਉ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਇਹ ਭਰਮ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਮੁੱਢਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਉਸ ਵਾਦੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾ ਮੰਡਲ ਧਰਮ ਹੈ।”

ਏਂਗਲਜ਼ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ “ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਭਾਰੂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨਾਂ ‘ਚ

ਬਣਿਆ ਅਕਸ ਹੈ, ਇਕ ਅਕਸ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੈਦੀ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਗਲੇਰੇ ਵਿਕਾਸ ਦੌਰਾਨ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ

ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

ਅਤੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਮੂਰਤੀਕਰਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈਆਂ।” (ਏਂਗਲਜ਼, ਐਂਟੀ ਡਿਹੂਰਿੰਗ, ਸਫਾ 410)

ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਰਤਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਬੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਹੈ, “ਹਕੀਕੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਿਟ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਮਲੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਪਸਾਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ

ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” (ਮਾਰਕਸ, ‘ਸਰਮਾਇਆ’ ਜਿਲਦ ਪਹਿਲੀ, ਸਫਾ 84)

ਮਾਰਕਸ-ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਧਾਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, “ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਾਜਵਾਦ, ਭਾਵ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਫਲਸਫਈ ਆਧਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵਿਰੋਧ-ਵਿਕਾਸੀ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਕੱਤਈ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਾਸਤਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ।”

“ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਫੀਮ ਹੈ, ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਧਰਮ ਸਬੰਧੀ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਹੈ।”

“ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਧਰਮ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੇਕਿਰਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਂਕੋਸ਼ਵਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਫਿਊਰਬਾਖ ਦਾ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ-ਵਿਕਾਸੀ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਮਹਾਂਕੋਸ਼ਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਊਰਬਾਖ ਦੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਧਰਮ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਓ ਐ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਅਜਿਹਾ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਓ ਐ ਉੱਤੇ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਵਿਰੁਧ ਕਿਵੇਂ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇੰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।” (ਲੈਨਿਨ, ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਧਰਮ ਵੱਲ ਵਤੀਰਾ, ਜਿਲਦ 9 ਸਫਾ)

ਇਹੀ ਉਹ ਵਖਰੇਵਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਵਿਚ ਨਿਖੇੜਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ, ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਛੱਡਦੇ-ਛੱਡਦੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਧਰਮ ਦੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਉਪਰਲੀ ਅਹਿਮ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਜੱਜਣ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਤਮ ਤੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦ ਧਰਮ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਅਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ‘ਜੁਝਾਰੂ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ’ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ‘ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਹਾਰੀ ਝੁਕਾਅ’ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।”

ਹੁਣ ਇਹੀ ਉਹ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਮਰੇਡ ਲੈਨਿਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਰਗੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿਹੁਣੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ-ਹੁੰਦਾ ਅੰਤਿਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਖਬੂਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸਲੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਧੁੰਦਲਾ ਹੁੰਦਾ-ਹੁੰਦਾ ਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੱਖਰੇ ਲੋਚ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਸ-ਏਂਗਲਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇਕੋ ਹੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ।

ਹੁਕਮ ਅਰਬੀ ਅਸਲੇ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਪੱਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ੋਂ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਤਨਜ਼ੀਆ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। “ਉਸ ਨੇ ਰੋਟੀ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਤੋੜੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਖਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਹਰਟ ਅਟੈਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਚਲ ਵਸਿਆ।” ਇਥੇ ਹੁਕਮ ਸ਼ਬਦ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਕੋਈ ਉਕਤੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਮੁਹਾਵਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਥੇ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਣ ਦਾ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਹਾਵਰੇ, ਅਖਾਣ ਵੀ ਸਿਰਜੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹੁਕਮ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ-ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਿਹਾ ਪੂਰੇ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਮੰਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾ ਤਾਂ ਪੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਰੁਹਬ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲਵੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦਾ ਬੱਧਾ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਹੁਤੀ ਹੀ ਅਧੀਨਗੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਛੋਟਿਆਂ ਨੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਚਲਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸ਼ਾਸਨ ਹੋਣਾ ਤੇ ਲਾਖਣਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਰੁਹਬਦਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਮਰ, ਲਿੰਗ, ਰੁਤਬੇ, ਜਾਤਪਾਤ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਧੀਨਗੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਉੱਤੇ, ਪਤੀ ਦਾ ਪਤਨੀ ਉੱਤੇ, ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਸਿੱਖ ਉੱਤੇ, ਅਫ਼ਸਰ ਦਾ ਨੌਕਰ ਉੱਤੇ, ਜੱਜ ਦਾ ਮੁਜਰਮ ਉੱਤੇ, ਰਾਜੇ ਦਾ ਪਰਜਾ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰੱਬ ਦਾ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਉੱਤੇ। ਹੁਕਮ ਅਦੁਲੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਮਾਜਕ ਵਿਵਸਥਾ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਜਾਂ ਪਾਪ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਾਮੀ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਸਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ। ਭਾਵ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਸਾਰ

ਦਾ ਭੇਤ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜਾਇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਰਜਾਇ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਹੁਕਮ ਕਤਈ ਜਾਣੇ, ਕੁਤਬ ਕੋਹ ਕਾਹਬਾ ਹੈ ਮਾਮੂਲ ਨਾਹੀਂ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧ ਵਾਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ‘ਹੁਕਮ’ ਰੱਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਘੋਖਣ ‘ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਆਰਡਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਆਰਡਰ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਜਦ ਜੱਜ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ‘ਆਰਡਰ ਆਰਡਰ’ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵੀ ਜਤਲਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੌਲੇ ਗੌਲੇ ਵਿਚ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਇਕ ਵਿਵਸਥਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੇ ਵੀ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, “ਹੁਕਮੇ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਇਕ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਰਥਵਾਂ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ‘ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉ ਗ੍ਰੰਥੁ ਕਹਿ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਰਵਚਤਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ,

ਮੰਨੈ ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਕਮੁ ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਾਇਆ ਭਾਣਾ ਮੰਨੈ ਹੁਕਮਿ ਗੁਰ ਫਰਮਾਇਆ।

ਹੁਕਮ ਸ਼ਬਦ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਰੱਬ ਦੀ ਪਭੂਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ। ਇਸਲਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਰਾਅ ਦੀ ਪਾਲਣਾ, ਹਰਾਮ-ਹਲਾਲ ਦਾ ਭੇਦ, ਫਤਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਵਾਲਿਦ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰੀਅਤ

ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੰਸਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁਹੰਮਦ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਹੁਕਮ ਦਾ ਅਰਥੀ ਵਿਚ ਬਹੁਵਚਨ ਅਹਿਕਾਮ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕੂਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੁਕਮ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਜਦ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ‘ਹੁਕਮ’ ਸ਼ਬਦ ਲੱਗਭਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

ਅਰਬੀ ਦਾ ਇਕ ਧਾਤੂ ਹੈ ‘ਹ-ਕ-ਮ’ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ‘ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਕਰਨਾ, ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ’ ਆਦਿ ਹੈ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਬਣਿਆ। ‘ਹੁਕਮਨਾਮਾ’ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਹਾਕਿਮ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ‘ਮਹਿਕੂਮਾਂ’ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਹਿਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਲੋਂ ਵੀ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂਆਂ ਜਾਂ ਪਿਛੋਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਆਗਿਆਪੱਤਰ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਬੰਧੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ‘ਚੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਮੁਖਵਾਕ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ ਹਾਕਿਮ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ ਅਰਥ ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਕ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਗਵਰਨਰ ਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਸਾਲਸੀ ਅਰਥਾਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਲਾ ਦਾ ਇਕ ਨਾਂ ਅਲ-ਹਾਕਿਮ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ‘ਹੁਕਮੀ’ ਸ਼ਬਦ ਲਗਭਗ ਇਸੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, “ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ॥”

ਤਾਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਰੰਗ ਵਜੋਂ ਹੁਕਮ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪੱਤਾ। ਹੁਕਮ, ਹੁਕਮਾ ਤੇ ਹਾਕਮ

ਖਾਸ ਨਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਸਪੀਕਰ ਰਹਿ ਚੱਕਾ ਹੈ।

ਹਾਕਮ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ ‘ਹਾਕਮਾਨਾ’ ਵਿਚ ਧੌਂਸਕਾਰੀ ਭਾਵ ਸਮਾ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਹਕੂਮਤ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ। ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਅਰਥ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਆਮ ਬੋਲ ਚਾਲ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਚਲਾਉਣਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੁਹਬ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਕਮੀ ਬੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਕੀ ਕਸੂਰ। ਹੁਕਮੀ ਦਾ ਅਰਥ ਅਚੁਕ ਵੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੁਕਮੀ ਦਵਾ, ਹੁਕਮੀ ਤੀਰ। ਹੁਕਮਅੰਦੇਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਅਵੱਸ਼ ਪਾਲਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਹੈ। ਹੁਕਮੀਆ ਉਹ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਬੋਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਧੌਂਸ ਦੀ ਬੂ ਆਵੇ। ਸਿਧੇ ਜਾਂ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਕੂਮਤ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, “ਸਰਕਾਰ ਲਾਖ ਜਗ ਮੇਂ ਹੁਏ ਸਦਹਾ ਹੁਕਮਰਾਨ।” ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਭਾਵ ਲਈ ਹੁਕਮਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, “ਜਮੀਂ ਸਾਰੀ ਪਰ ਹੁਕਮਰਾਨੀ ਹੁਈ। ਬਾਹਰ ਕੌਮ ਪਰ ਮੈਹਰਬਾਨੀ ਹੁਈ।”-ਭਗਤ ਕਬੀਰ। ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਮਹਿਕੂਮ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਪਰਜਾ ਅਰਥਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

‘ਹੁਕਮ’ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਾਂ ਪਾਏਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰ ਹੁਕਮੀ ਦਵਾ ਜਾਂ ਤੀਰ ਵਿਚ ਏਹੀ ਭਾਵ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ ‘ਮੁ’ ਅਗੇਤਰ ਲੱਗ ਕੇ ‘ਮੁਹਕਮ’ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ‘ਹੁਕਮ’ ਦਾ ਭੁਤਕਾਲ ਹੈ ਤੇ ਅਰਥ ਹੋਇਆ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਪਾਏਦਾਰ, ਨਿੰਗਰ, ਦ੍ਰਿੜ, ਪੱਕਾ, ਟਿਕਾਊ। ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰਤੱਖ, ਜੋ ਦੋ-ਅਰਥਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਰਥਾਤ ਪੁਖਤਾ, ਸਵੈ ਸਿਧ। ਜਿਵੇਂ “ਅੱਲਾ ਸਿਫਤਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।” ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਮੁਹਕਮ ਸ਼ਬਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, “ਵਡੀ ਕੌਮ ਵਸਿ ਭਾਗਿ ਨਾਹੀ ਮੁਹਕਮ ਫਉਜ ਹਠਲੀ ਰੇ” ਅਰਥਾਤ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋੜਮਾ (ਕੌਮ) ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਬੂ

**ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ**

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਇਸ ਦੀ ਫੌਜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਹਠ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਮੁਹਕਮ ਦ੍ਰਿੜ ਆਚਰਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁਹਕਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਇਕ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਤੇ ਮੁਹਕਮ ਚੰਦ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਜਰਨੈਲ। ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਅਰਬੀ ‘ਮਹਿਕਮਤ’ ਬਣਿਆ ਜੋ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ‘ਮਹਿਕਮਾ’ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਰਥ ‘ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਗਹ’ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਮਹਿਕਮਾ-ਏ-ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਰਥ ਕਚਹਿਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸ਼ਬਦ ਵਿਉਤਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ-ਹਿਕਮ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਆਣਪ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਰਮਿਤ ਹੋਇਆ ਆਮ ਵਰਤੀਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਹਕੀਮ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹਕੀਮ ਇਲਮ ਤਿਬੀ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨੀਮ ਹਕੀਮ ਖਤਰਾ-ਏ-ਜਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ, ਵੈਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬੁਧੀਮਾਨ, ਸਿਆਣਾ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਅਰਸਤੂ ਨੂੰ ਹਕੀਮ ਅਰਸਤੂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਕੀਮੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਹਿਕਮਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹਿਕਮਤਿ ਚਤੁਰਾਈ, ਚਲਾਕੀ, ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, “ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਹੋਰ ਹਿਕਮਿਤ ਹੁਕਮੁ ਖੁਆਰ।”-ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ। ਭਾਵ ਰੱਬ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਚੁਸਤੀਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ ਵਰਤਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਹਕੀਮ ਖਾਸ ਨਾਂ ਵੀ ਤੇ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਿਕਮਤ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਹਿਕਮਤ ਤੁਰਕੀ ਦਾ ਇਕ ਉਘਾ ਨਿਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹੋ...

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗਜ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਾਲ 2008 'ਚ 17 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਈ। ਇਹ ਮੁਟਿਆਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ, ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਔਰਤ ਆਫੀਆ ਸਦੀਕੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਆਫੀਆ ਦੀ ਮਾਂ ਇਸਮਤ ਜਹਾਨ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਭਰੀ ਸੀ। ਅੰਮੀ ਦੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤਾਲੀਮ ਦਾ ਆਫੀਆ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ। ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਲੜਾਕਾ ਜਹਾਦੀ ਗਰੁਪ ਸਦੀਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਦੂਰ ਸਥਿਤ ਬਿਨੂਰੀ ਕਸਬੇ ਦੀ ਮਸਜਿਦ 'ਚੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਮੌਤ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਸੋਚਿਆ। ਆਫੀਆ ਦਾ ਭਰਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਫੀਆ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਅਕਸਰ ਇਸਲਾਮ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਚ ਤਿੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਗੱਲ ਮਜ਼ਹਬ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸਲਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਨਿਆਰਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਮਜ਼ਹਬ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੂਜੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਵੀ ਨਾ ਕਰਦੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧੜਵੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਉਹ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਲੋਚਾ ਸੰਸਾਰ ਉਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ...ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹੋ...

ਆਫੀਆ ਸਦੀਕੀ ਦਾ ਜਹਾਦ

ਕਿਸਤ ਤੀਜੀ

1972 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਜੰਮੀ ਆਫੀਆ ਸਦੀਕੀ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ 'ਆਫੀਆ ਸਦੀਕੀ ਦਾ ਜਹਾਦ' ਰੌਗਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਆਫੀਆ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਬਣੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਉਸ ਸਿੱਖਿਆ ਨੇ ਵਾਹਵਾ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਮਚਾਈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੰਮੜੀ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤਕਰੀਰਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਹਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਜੋ ਹੋਈ-ਬੀਤੀ, ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਂ ਪੱਥਰ-ਦਿਲ ਵੀ ਕੰਬ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਆਫੀਆ ਦੀ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਹੋਈ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜੋ ਜਹਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਏ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਕੁੜੀ ਅਮਰੀਕੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 86 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਾਹਲ ਨੇ ਆਫੀਆ ਦੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਉਬਾਲੇ ਮਾਰਦੇ ਵਕਤ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਵਟਾਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਜ਼ਿੰਦਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਵਟਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਾਹਲ ਦੀ ਇਹ ਲੰਮੀ ਰਚਨਾ ਅਸੀਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਲੜੀਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਆਫੀਆ, ਮੈਸਾਚੂਸੈਟਸ ਸਟੇਟ ਦੇ ਲੋਗਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ, ਬੋਸਟਨ ਉਤਰੀ। ਉਥੋਂ ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਲੈ ਕੇ ਮੈਸਾਚੂਸੈਟਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (ਐਮ. ਆਈ. ਟੀ.) ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਈ। ਟੈਕਸੀ ਬੋਸਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਭੱਜ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਆਫੀਆ ਕਿਸੇ ਵਿਸਮਾਦ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਹੀ ਬੋਸਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਭਾਅ ਗਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੌਂਹਣਾ ਲੱਗਿਆ। ਪੜ੍ਹਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ

ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਾਹਲ
ਫੋਨ: 703-362-3239
e-mail: chahals57@yahoo.com

ਕਿ ਟੈਕਸੀ ਕਦੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇੜਲੇ ਹੋਟਲ ਜਾ ਰੁਕੀ। ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਬੁਲਾਉਣ 'ਤੇ ਆਫੀਆ ਖਿਆਲਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ। ਕਿਰਾਇਆ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਨ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਹੋਟਲ 'ਚ ਕਮਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸਾਮਾਨ ਵਗੈਰਾ ਉਥੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੁਰ ਪਈ। ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰ ਪਾਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ 'ਚ ਨਾ ਦਿਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਸਲਵਾਰ-ਕਮੀਜ਼ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਚੁੰਨੀ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਉਪਰਾ ਜਿਹਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇਪਣ 'ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਦਫਤਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦਾਖਲੇ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੋੜਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਨੇੜਲੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਹੋਸਟਲ, ਮਕਾਰਮਿਕ ਹਾਲ ਚਲੀ ਆਈ। ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੇਪਰ ਵਰਕ ਪਿੱਛੋਂ ਕਮਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਦਫਤਰ 'ਚੋਂ ਕਮਰੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਲਿਫਟ ਰਾਹੀਂ ਕਮਰੇ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ। ਉਚੀ ਲੰਬੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਵੀਹਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਮਰਾ ਸੀ। ਕਮਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਅੰਦਰ ਗਈ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਬਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠਾਂ ਝਾਕੀ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਬਾਗੋ-ਬਾਗੋ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਹਰ ਹਰਿਆਲੀ ਹੀ ਹਰਿਆਲੀ ਦਿਸ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਚਾਰਸਲ ਦਰਿਆ ਹੋਸਟਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਖਹਿ ਕੇ ਲੰਘਦਾ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਖੜ੍ਹੀ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਹੋਟਲ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਚੁੱਕ ਲਿਆਈ।

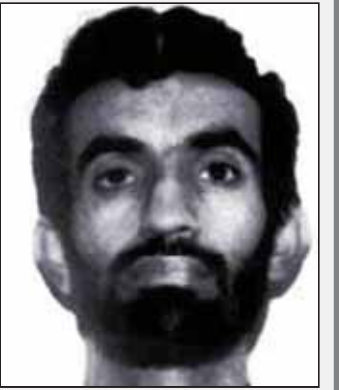
ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਦਿੱਖ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਚ ਮਸਤ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਚਹੇਤੀ ਬਣ ਗਈ। ਹੋਸਟਲ 'ਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਪਛਾਣ ਵਧਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਫੀਆ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਥੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਯਹੂਦੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ ਗੱਲ ਵੀ ਨਾ ਕਰਦੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਆਪਣਾ ਗਰੁਪ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਧਰਮ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, ਪਰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਫੀਆ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਰੁਪ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਕਈ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਈ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਹਰ ਹਫਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਲੀ ਘੰਟੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੀ। ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਗਰੀਬ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਸਾਇੰਸ ਫੈਅਰ ਆਦਿ ਲਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਆ

ਮਿਲਿਆ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਹੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸੀ ਪਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇੰਨਾ ਨਾਮ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਂਦੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਜਿਸ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਫੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਰਾਹੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਹਲਾਲ ਮੀਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹਲਾਲ ਮੀਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਹੋਸਟਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਆਫੀਆ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਰਾਹੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੱਟੜ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੰਡੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਟਰੂ ਸਿਸਟਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੁਹੇਲ ਲਹਿਰ

ਕੌੜਾ ਸੱਚ

ਤੋਂ 'ਤੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਹ ਬੋਲਣ ਲੱਗੀ, "ਸਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਇੱਕ ਵੰਗ ਐ, ਅੱਲਾ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਜੁਮੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ 'ਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ। ਇੰਜ਼ਾ ਅੱਲਾ, ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਕਿੰਨਾ ਭਾਗਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਈ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੱਜ ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐ..." ਉਹ ਗੱਲ ਰੋਕ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲ ਝਾਕੀ। ਸਾਰੇ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ।

ਛੁੱਟੀਆਂ ਬਿਤਾ ਕੇ ਆਫੀਆ ਵਾਪਸ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਗਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਉਤਰ ਕੇ ਕਸਟਮ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲਈ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਨਾਲ ਦੀ ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੋਈ ਜਣਾ ਉਸ ਵੱਲ ਬੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਅਚਾਨਕ ਕੁਝ ਕੌਂਧਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭੜਕ ਦੇਣੇ ਨਾਲ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਦੋਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਦਮੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਫੀਆ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬੋਲੀ, 'ਉਹ ਇਹ ਤਾਂ ਰਮਜ਼ੀ ਯੂਸਫ ਐ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਮੁਸਲਿਮ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।'

ਰਮਜ਼ੀ ਯੂਸਫ

ਗਈ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅਕਸ ਚੰਗੀ ਹੁਜ਼ਿਆਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਗਰੁਪ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿੱਠਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ-ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰੀ ਇਨਾਮ

ਨਾਲ ਹੋਈ। ਸੁਹੇਲ ਦੇ ਮਾਪੇ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਬਾਬਵੇ 'ਚ ਜੰਮਿਆ ਸੀ। ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੀ। ਸੁਹੇਲ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹੀ ਅਸਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗਰੁਪ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਮੁਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਆਮ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਜਹਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਮੁਤਾਬਕ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ। ਅਸਲੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਹ ਨੇ ਜੋ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਲੜਾਈ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾ ਕੁ ਤਾਂ ਕਰ ਈ ਸਕਦੇ ਆਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ 'ਚ ਮੱਦਦ ਬਣ ਸਕੇ। ਮਸਲਨ, ਅਸੀਂ ਜਹਾਦ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ ਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਚੈਰਿਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਐ। ਸਾਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੈਰਿਟੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ।"

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਭਾਸ਼ਣ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਮੁਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਜਿਸ ਲੜਕੀ ਦੀ ਉਹ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਸੁਹੇਲ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈ। ਸੁਹੇਲ ਨੇ ਕਾਰ ਤੋਰੀ ਤਾਂ ਆਫੀਆ ਨੇ ਗੱਲ ਛੇਤੀ, "ਸੁਹੇਲ ਉਹ ਕੌਣੇ ਜਿਹੇ 'ਚ ਬੈਠੀ ਗੋਰੀ ਅਮਰੀਕਨ ਕੁੜੀ ਕੌਣ ਸੀ?" "ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮਾਰਲਿਨ ਅਰਲ ਐ।" "ਮਤਲਬ ਉਹ ਅਮਰੀਕਨ ਐ?" "ਹਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਈ ਪਰ..." "ਪਰ ਕੀ?" "ਉਸ ਨੇ ਮਜ਼ਹਬ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸਲਾਮ ਅਪਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਐ। ਹੁਣ ਉਹ ਪੱਕੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਐ।" "ਕਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮ ਧਰਮ ਅਪਨਾਇਆ ਐ?" "ਛੱਡ ਇਹ ਗੱਲ, ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਘਰਵਾਲਾ ਬਸਮ ਕੰਜ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਜਹਾਦੀ ਐ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਜਹਾਦਾਂ 'ਚ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਹੋਈ ਐ।" "ਅੱਛਾ।" ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆਫੀਆ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਰਲਿਨ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਦੂਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਲਿਨ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰਵਾਲਾ ਜਹਾਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। "ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ?" ਸੁਹੇਲ ਨੇ ਆਫੀਆ ਨੂੰ ਖਿਆਲਾਂ 'ਚ ਖੋਈ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਤੌਤੀ। "ਨਹੀਂ, ਅਜਿਹੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ..." "ਕੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਤੂੰ?" "ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ..." "..." "ਅੱਛਾ ਸੁਹੇਲ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਦੱਸ?" ਆਫੀਆ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਵਿਚਕਾਰ ਛੱਡਦਿਆਂ ਗੱਲ ਬਦਲੀ। "ਹਾਂ ਹਾਂ, ਪੁੱਛ।" "ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਹ ਕੌਣ ਐ? ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਈ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ।" "ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ..." ਸੁਹੇਲ ਨੇ ਗੱਲ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡਦਿਆਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਫੀਆ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਪਲ ਭਰ ਰੁਕ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰਮਜ਼ੀ ਯੂਸਫ ਐ। ਉਹ ਅਲ ਕੀਫਾ ਦਾ ਬੜਾ ਅਣਖੋਕ ਵਰਕਰ ਐ।" "ਅਲ ਕੀਫਾ?" ਆਫੀਆ ਨੇ ਅਲ ਕੀਫਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। "ਤੈਨੂੰ ਅਲ ਕੀਫਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸ ਈ

ਦਿਨਾਂ।” ਸੁਹੇਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਈਆ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਮਨ 'ਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੁੜੀ ਸਾਡੇ ਕਾਜ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਹਰ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ।

“ਅਲ ਕੀਫਾ ਆਪਣੇ ਈ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਐ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਨੂੰ, ਬਲਕਿ ਐਕਸ਼ਨ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੀ ਐ। ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਈ ਮਸਜਿਦਾਂ ਅਤੇ ਜਹਾਦੀ ਸਰਕਲਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਐ, ਪਰ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੌਢੀ ਗੁਲਬੁਦੀਨ ਹਿਕਮਤਿਆਰ ਐ।”

“ਜਿਹੜਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਾਰ ਲੌਰਡ ਐ?” ਆਈਆ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਬੋਲੀ।

“ਹਾਂ ਉਹੀ। ਸੁਰੂਆਤ ਉਸੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੇ ਈ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਐ। ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਣ ਦਿੰਦਾ ਐ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮੱਦਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦੀ ਐ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਰਥਾ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਤੂੰ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਮੁਸਤਫਾ ਸਲਾਬੀ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਈ ਹੋਣਾ?”

“ਹਾਂ ਪਤਾ ਐ ਮੈਨੂੰ। ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਈ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਿਆ।”

“ਉਹ ਕਤਲ ਅਲ ਕੀਫਾ ਕੋਲ ਪਏ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਫੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਲ ਕੀਫਾ ਦੇ ਹੀ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਲਾਬੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਕਰਦਾ ਐ, ਪਰ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ। ਸਲਾਬੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਹੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵਰਗਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਅਕੀਦੇ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋ ਈ ਨੂੰ ਸਕਦਾ।”

“ਉਹ ਕਿਵੇਂ?” ਆਈਆ ਨੂੰ ਜਿਗਿਆਸਾ ਹੋਈ।

“ਉਸ ਨੇ ਅਲ ਕੀਫਾ ਲਈ ਜਾਂ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਜਹਾਦ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹੋ ਹੀ, ਸ਼ੇਖ ਉਮਰ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਸੀ।”

“ਸ਼ੇਖ ਉਮਰ ਉਹੀ ਐ ਨਾ ਜੋ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਐ? ਜੋ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਐ?”

“ਉਹੀ ਉਹੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਕਾਲਰ ਐ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨੂੰ ਪਰ ਉਹ ਮਿਸਰ ਦੇ ਕੱਟੜ ਜਹਾਦੀਆਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਐ। ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਐ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਸਕਦਾ। ਕਾਸ਼! ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੁਣੇ ਤਾਂ...।”

“ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਫਸਲਫੇ ਦਾ ਪਤਾ ਐ।” ਆਈਆ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ਼ੇਖ ਉਮਰ ਦੀ ਵੀਡੀਉ

ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਵੀਡੀਉ 'ਚ ਸੁਣੇ ਸ਼ੇਖ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੇ, ‘ਹਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਧਰਮ ਐ ਕਿ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਉ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਰਹੇ ਜਿਹੜਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਬੁਝਾ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਇਹ ਐ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰੋ। ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾ ਸਕਾਂਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਫਰਜ਼ ਐ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫਰਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।’

“ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਰਹੀ ਐ ਨਾ?”

“ਹਾਂ ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਵੱਲ ਈ ਐ।” ਆਈਆ ਨੇ ਖਿਆਲਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਸੁਹੇਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ।

“ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੇਖ ਉਮਰ ਵਰਗੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਰਹਿਨੁਮਾ ਦੀ ਲੋੜ ਐ?”

“ਪਰ...” ਆਈਆ ਨੇ ਗੱਲ ਟੋਕੀ।

“ਹਾਂ, ਦੱਸ ਕੀ?”

“ਪਰ ਇਹ ਰਮਜ਼ੀ ਯੂਸਫ ਫਿਰ ਅੱਜ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ?”

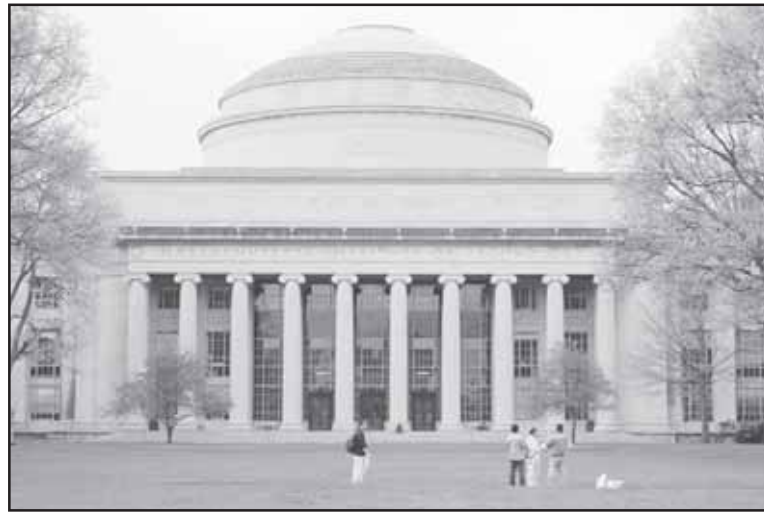
“ਅਸਲ 'ਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਮਾਰਲਿਨ ਦਾ ਘਰਵਾਲਾ ਬਸਮ ਕੰਜ ਐ। ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਐ।”

“ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਐ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਮਾਰਲਿਨ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਦਿਸਿਆ ਨੂੰ?” ਗੱਲ ਫਿਰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਤੁਰ ਪਈ।

“ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜੀ ਕਹਾਣੀ ਐ। ਉਹ ਲਿਬਨਾਨ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਐ। ਉਹ ਉਥੋਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਵਜ਼ੀਫਾ ਲੈ ਕੇ ਇੱਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੋਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਈ ਉਹ ਜਹਾਦੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਅਲ ਕੀਫਾ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਜਿਹੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਮਾਰਲਿਨ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਬਸਮ ਤਾਂ ਜਹਾਦ 'ਚ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ ਬਾਰਡਰ ਲੰਘ ਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਰਲਿਨ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਰਹੀ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਜਹਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਉਹ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਜਰੀ ਲਈ ਇੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਪਿਆ।

ਮਾਰਲਿਨ ਤੇ ਬਸਮ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਬਸਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਜਹਾਦ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਿਬਨਾਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਬੋਸਨੀਆ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਬੋਸਨੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਲੜ ਰਿਹਾ ਐ।”

ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਆਈਆ ਦਾ ਹੋਸਟਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਹੇਲ, ਆਈਆ ਨੂੰ ਹੋਸਟਲ ਉਤਾਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਆਈਆ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ

ਮੈਸਾਚੂਸੈਟਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਜਿੱਥੇ ਆਈਆ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ।

ਜਾਂਦੀ ਮਾਰਲਿਨ ਅਤੇ ਬਸਮ ਕੰਜ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੋੜਾ ਲੱਗਿਆ ਜੋ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਹਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਲਿਨ ਚੰਗੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਮਾਰਲਿਨ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਦੋਸਤੀ ਗੰਢ ਲਈ।

ਆਈਆ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਤਨੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਚੁਣ ਲਵੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਰਚਾ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ‘ਇਸਲਾਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਇਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਐਂਡ ਇਟਸ ਅਫੈਕਟਸ ਆਨ ਵਿਮੈਨ’। ਇਸ ਪਰਚੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਨੇ ਕੈਰਲ ਵਿਲਸਨ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਆਈਆ, 1992 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਦੂਦ ਲਾਅ ਬਾਰੇ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ

ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਰਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਘੜਨ ਵਿਚ ਮੁਫਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਤਕੀ ਉਸਮਾਨੀ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਮੁਫਤੀ ਉਸਮਾਨੀ ਆਈਆ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬੀ ਰਹਿਨੁਮਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਆਈਆ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ

ਸੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਏਜੰਡਾ। ਇਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਾਵੇਦ ਨਾਸਿਰ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਜਹਾਦ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਏਜੰਡੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਬੋਸਨੀਆ ਦੀ ਖਾਨਜੰਗੀ ਵਿਚ ਜਹਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਫਿਲੀਪੀਨਜ਼ ਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਜਹਾਦ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸਿਨਜ਼ਿਆਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰ ਜਹਾਦ 'ਚ ਅਰਬ ਅਫਗਾਨਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹੀ ਲੋਕ ਸਨ ਜੋ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਭਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਰਿਹਾ ਲੀਡਰ ਉਸਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਪਰਿਵਾਰ ਜਹਾਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਲ ਬਲੋਚੀ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਫੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਕੁਵੈਤ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ 1980 ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਇਹ ਵਾਪਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁੜ ਆਇਆ ਤੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਜਹਾਦ 'ਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੌਢੀ ਦਾ ਨਾਂ ਖਾਲਿਦ ਸ਼ੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਕ ਨਾਂ ਯਾਨਿ ਕੇ.ਐਸ.ਐਮ. ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਰਮਜ਼ੀ ਯੂਸਫ ਇਸੇ ਕੇ.ਐਸ.ਐਮ. ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸੀ।

ਬੇਰ! ਆਪਣੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਬਿਤਾ ਕੇ ਆਈਆ ਵਾਪਸ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਗਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਉਤਰ ਕੇ ਕਸਟਮ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲਈ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਨਾਲ ਦੀ ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੋਈ ਜਣਾ ਉਸ ਵੱਲ ਬੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਅਚਾਨਕ ਕੁਝ ਕੋਧਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭੜਕ ਦੇਣੇ ਨਾਲ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਦੋਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਦਮੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਈਆ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬੋਲੀ, ‘ਉਹ ਇਹ ਤਾਂ ਰਮਜ਼ੀ ਯੂਸਫ ਐ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਐਮ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।’

(ਚਲਦਾ)

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਜਾਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਤਰਾ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਨਮਤਾਂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਫਿਰ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਦੇਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਮਿਸਾਲ ਲਈਏ। ਮੰਨ ਲਉ, ਘਰ ਵਿਚ ਸਮਝਦਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਰੇ ਦਿਲੋਂ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਤਿਕਾਰ

ਨਾਲ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਂਵਾਂਗੇ, ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਵੀ ਲਾਂਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪੁਆਦੀ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਗੇੜਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਾਂਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਜਾਂ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਜਾਂ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸੌ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਜਾਈਏ ਤੇ ਗੁਰੂਕਾਲ ਬਾਰੇ ਕਲਪਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਿੱਖ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛੇ ਹਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਪਰਿਕਰਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਮੈਂ ਹੋਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ 1973 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ 8-9 ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਬੜੀ ਸਾਦੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਆਹੁੰਦੇ ਜੋੜੀ ਲਾਵਾਂ ਵੇਲੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ

ਬੈਠੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਅਰਦਾਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਪਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਚਾਰੇ ਲਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਭਾਗੀ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ‘ਏਕ ਜੋਤ ਦੁਇ ਮੂਰਤੀ’ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਸੀ। ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸੁਭਾਗੀ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਤੋਂ 29-30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਥੇ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਸਰਵਉਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ

ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਵਹਿਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਆਹ, ਅਗਨੀ ਦੁਆਲੇ ਫੇਰੇ ਲੈ ਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਅਗਨੀ (ਅਗਨ ਦੇਵਤਾ) ਨੂੰ ਸਾਖਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ। ਸੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ੧੯ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਦੀ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਰਬਉਚ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਸਰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਰਿਕਰਮਾ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੀ ਅਧੂਰਾ ਹੋਵੇ।

ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੇਲੇ ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਵਿਆਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਵਾਂ ਦੀ ‘ਰਸਮ’ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਹਰ ਲਾਵ ਦਾ ਪਾਠ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਨਗੇ, ਜਦੋਂ ਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਹੈ। ਲਾਵ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਖੜ੍ਹੇ

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ

ਹੋਣਾ ਹੈ, ਲਾਵ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਲੜਕਾ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਪਿੱਛੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਪਰਿਕਰਮਾ ਅਤੇ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪੂਰੇ ਹੋਣਾ ਫਿਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਅਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਅਗਲੀ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਸਰਵਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਲਾਵਾਂ ਦੀ ਰਸਮ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ, ਰਸਮ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਮਾਂ-ਰੀਤਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਭ ਤੋਂ ਫਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ, ਕਦੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ, ਕਦੇ ਸਹੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਵੀ ਝਿਜਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਖਦਸਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਯੁੱਗ ਵੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਖਦਸਾ ਕਦੇ ਸੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

-ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਫੋਨ: 916-674-2201

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਨੀਲਮਾ ਲਾਲ ਬੱਤੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਉਹ ਸੜਕ ਪੈਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਸ਼ੋਕ ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਗੱਡੀ ਓਧਰ ਮੋੜ ਲਵੇ। ਪਰ ਉਹ ਅਸਲੋਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਲੇਨ 'ਚ ਸੀ। ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਰ ਕਈ ਗੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਮੁੜਨਾ ਔਖਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਬਰੇਕ ਤੋਂ ਪੈਰ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਨੀਲਮਾ ਕੰਮ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਤੋਸ਼ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ। ਸੁਹਣੀ, ਚੰਗੀ ਬਣੀ-ਫਬੀ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਕਮਾਉ, ਸਕੂਲੇ-ਜਾਂਦੀਆਂ ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ, ਪਰ ਅਜੇ ਸ਼ਕਲੋਂ ਤੇ ਪਿੰਡਿਉ ਅਜਿਹੀ ਕਿ ਏਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦੀ। ਨਿਤੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਬੈਕ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਚੰਗੇ ਉਚੇ ਅਹੁੱਦੇ 'ਤੇ। ਪੂਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਮੇਲ-ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਦਫਤਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨੀਲਮਾ 'ਤੇ ਮਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਬੇਗਾਨੀ, ਲਾਲਚੀ ਨਜ਼ਰ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਪਵੇ। ਨੀਲਮਾ ਵੀ ਕੀ ਕਰਦੀ? ਕੁੜੀਆਂ ਸਕੂਲ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਨਿਤੋਸ਼ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ। ਉਹ ਘਰ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਵਿਹਲੀ ਬਹਿ ਕੇ ਅੱਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਨੌਕਰੀ ਉਹਨੂੰ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਈ।

ਨੀਲਮਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਗਲ ਸੀ। ਮੰਡੀ ਹਾਊਸ ਕੋਲ ਇਕ ਬੀਏਟਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਸੀ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਇਕ ਕੈਫੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਹੀ ਅੰਗ, ਇਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਨੀਲਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਨੇਜਰ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮੀ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ ਉਥੇ ਬਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਤਨਖਾਹ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਮਝੋ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦਾ ਖਰਚ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੁਗਿਰਦਾ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਤੇ ਦਿਲ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਨੀਲਮਾ ਦੇ ਏਸ ਕੈਫੇ 'ਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਘੱਟ ਵਿਕਦੀਆਂ ਤੇ ਚਾਹ-ਕਾਫੀ ਵੱਧ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਭੀੜ ਰਹਿੰਦੀ। ਚੰਗੇ-ਚੰਗੇ ਗਾਹਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ-ਬੀਏਟਰ-ਕਰਮੀ, ਲੇਖਕ, ਕਲਾਕਾਰ, ਗਾਇਕ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ। ਉਹੀ ਉ ਸੂਰਤਾਂ, ਜੋ ਵੱਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ। ਉਹ ਨਾ ਅੱਕਦੀ, ਨਾ ਬੱਕਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਸੱਜਰੀ, ਉਜਲੀ ਸਵੇਰੇ ਆਉਂਦੀ, ਉਵੇਂ ਸੱਜਰੀ ਸ਼ਾਮੀ ਘਰ ਪਰਤ ਜਾਂਦੀ।

ਅੱਜ ਜਿਸ ਅਸ਼ੋਕ ਚੰਦਨ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਉਹਨੇ ਗੱਡੀ ਮੋੜਨੀ ਚਾਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਹਦੇ ਕੈਫੇ 'ਚ ਕਾਫੀ ਪੀਣ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਚੰਗਾ ਸਫਲ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੀ। ਅਜੇ ਪਹਿਲੀ ਪੰਗਤ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੰਗਾ ਨਾਮੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਉਹ ਘਰ, ਆਪਣੇ ਸਟੂਡੀਓ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਨੀਲਮਾ ਦੇ ਕੈਫੇ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਉਹ ਨੀਲਮਾ ਨਾਲ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਬੱਤੀ ਹਰੀ ਹੋਈ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਗੱਡੀ ਟੋਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨੇ ਕਿੱਲੀ ਹੋਰ ਦੱਬੀ। ਗੱਡੀ ਕੁਝ ਤੋੜ ਹੋਈ। ਚਾਣਚੱਕ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਅਸ਼ੋਕ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਹ ਕੈਫੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਘਰ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਅੱਜ ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਅਜੀਬ-ਅਜੀਬ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਅੰਦਰ ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੀ, ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਉਹ ਅੱਜ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਲੁ ਰਾਤੀ ਨਿਤੋਸ਼ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਿਤੋਸ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦੇ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ। ਘਰ ਬੈਠੇ ਸੁੱਕਣਾ ਨਹੀਂ। ਢੀਗਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ।

ਝਗੜਾ ਬੜੀ ਦੇਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਤੀ ਉਹ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਂ ਵੀ ਨਾ ਸਕੀ। ਨਿਤੋਸ਼ ਨੀਲਮਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਕਰਕੇ ਹੀ ਛੱਡਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਨੀਲਮਾ ਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹੀ ਦੋਸਤੀ ਸੀ, ਰੋਜ਼ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਘੰਟਿਆਂ-ਬੰਧੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਸਿੱਕਦੇ ਸਨ। ਸੁਆਇਦ ਚੋਰੀ ਕਿਤੇ ਏਧਰ ਓਧਰ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੋਚ-ਸੋਚ ਉਹ ਦੁਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਨਿਤੋਸ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਓਸ ਦਿਨ ਦੀ ਖੜਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਨੀਲਮਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਸੂਰ ਸੂਰ 'ਚ ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਉਹਦੇ ਕੈਫੇ

ਖੱਬਾ ਮੋੜ

ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਖਾਨ ਮਾਰਕਿਟ ਕਿਸੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਰਾਹ 'ਚ ਅਟਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਫੇ 'ਚ ਉਹਨੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਨੀਲਮਾ ਇਕ ਨੁੱਕਰੇ ਅਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਨਿਤੋਸ਼ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ ਸੀ, "ਇਹ ਅਸ਼ੋਕ ਚੰਦਨ ਏ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਏਥੇ ਕਾਫੀ ਪੀਣ ਆਉਂਦੈ।"

ਨਿਤੋਸ਼ 5-10 ਮਿੰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਨੇ ਵੇਖਿਆ, ਕੈਫੇ 'ਚ ਬੜੇ ਲੋਕ ਸਨ। ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਸਨ, ਨੀਲਮਾ ਤੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਵੀ ਪਰ ਨੀਲਮਾ ਜਿਹੀ ਬਾਂਕੀ, ਛੈਲ-ਛਬੀਲੀ ਔਰਤ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਿੱਤ-ਲੱਗਦਾ ਮਰਦ ਵੀ ਓਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸਿਆ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਜਿਵੇਂ ਦਿਲ ਬਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

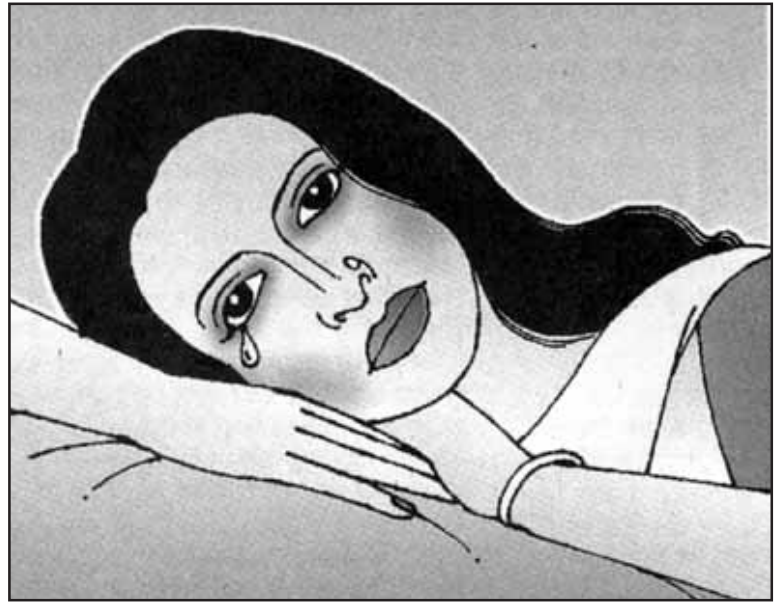
ਖਾਨ ਮਾਰਕਿਟ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕੈਫੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਨੀਲਮਾ ਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਮਸਤ ਸਨ। ਉਹ ਨਿਤੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਵੇਖ ਕੁਝ ਕੁਝ ਝੋਂਪ ਗਏ ਸਨ।

ਓਸ ਸ਼ਾਮੀ ਨੀਲਮਾ ਤੇ ਨਿਤੋਸ਼ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਿਤੋਸ਼ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸਹੀ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ! ਲਫੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਇਕ ਦੋ ਘੰਟੇ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਰੰਗ ਲਿਖੋਤਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫੇਰ ਭੋਲੀਆਂ-ਭਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ

ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੁਸਕਰਾ ਛੱਡਦਾ। ਨੀਲਮਾ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ।

ਸੜਕ ਦਾ ਅਗਲਾ ਚੌਕ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਚੌਕ ਪਹਿਲੇ ਚੌਕ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਏਥੇ ਬੱਤੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਠਹਿਰ ਕੇ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਬੱਤੀ ਹਰੀ ਦਿਸੀ। ਪਰ ਉਹਨੇ ਗੱਡੀ ਘੁਕਾਈ ਨਾ। ਜਦੋਂ ਚੌਕ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ, ਬੱਤੀ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਅਟਕ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਫੇਰ ਸੱਜੀ ਬਾਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਇੰਜਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗੀ। ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਿਆ। ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁੜਨ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਮੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਹਨੇ ਅਚੇਤ ਹੀ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ। ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ, ਉਹਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਸੱਲ ਸੀ? ਇਹੋ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ? ਸੁਆਇਦ ਇਹੋ ਹੀ। ਪਰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਜਿਥੇ ਉਹ ਖੜੋਤੀ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਮੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਚੇਤ ਹਉਕੇ ਹੁਣ ਨੀਲਮਾ ਅਕਸਰ ਭਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਬਹੁਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੋੜੇ ਵਕਤ ਲਈ ਹੁੰਦੀ। ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਸੇਵਾਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੜਾ ਚਿਰ

ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਤੇਰੇ ਲਈ ਵੀ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹੈ।"

ਨੀਲਮਾ ਸੜ-ਭੁੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬ 'ਚ ਉਸ ਆਖਿਆ ਸੀ, "ਜਾਲ ਸਿਰਫ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਿਛਾਏ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਬੈਕ 'ਚ ਵੀ ਜਾਲ ਵਿਛ ਰਹੇ ਨੇ। ਓਥੇ ਵੀ ਲਫੰਡਰ ਮਰਦਾਂ ਤੇ ਭੋਲੀਆਂ-ਭਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ।"

ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵੇਖਿਆ। ਅਗਲਾ ਚੌਕ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਹੀ ਸੀ। ਸੋਚਦਿਆਂ-ਸੋਚਦਿਆਂ ਉਹਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਅਸ਼ੋਕ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਘੜ ਆਇਆ। ਉਹ ਲਫੰਗਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ। ਚੰਗਾ ਸ਼ਕਲਵੰਦ ਸੀ। ਕੱਦ ਉੱਚਾ ਸੀ। ਵਾਲ ਕੁਝ ਲੰਮੇ। ਰੰਗ ਕੁਝ ਸਾਂਵਲਾ। ਮੂੰਹ ਪੂਰਾ ਸਫਾ-ਚੱਟਾ। ਨਕਸ਼ ਤਿੱਖੇ। ਅੱਖਾਂ ਮੋਟੀਆਂ, ਸੁਪਨਾਈਆਂ ਜਿਹੀਆਂ। ਇਹ ਚਿਹਰਾ ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਕਸਿਸ ਵਾਲਾ ਲੱਗਿਆ। ਏਡੀ ਕਸਿਸ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਰਦ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਤੋਸ਼ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝਾਉ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਉਸ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਤੋਸ਼ ਕੈਫੇ ਦੇ ਦੋ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਤੇ ਨੀਲਮਾ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਦਿਸਦੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਮਸਤ। ਗੁਟਰ-ਗੁਟਰ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਨੀਲਮਾ ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਝੋਂਪਦੀ ਨਾ। ਨਿਤੋਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਬੈਠਾ ਲੈਂਦੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਆਪ ਹੀ ਖਸਿਆ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਕੈਫੇ ਦੇ ਹਰ ਅਜਿਹੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮੀ ਘਰ ਨੀਲਮਾ ਤੇ ਨਿਤੋਸ਼ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ। ਫੇਰ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਮੰਗ ਹੁੰਦੀ। ਮੰਗ ਫੇਰ ਰੱਦ ਹੁੰਦੀ।

ਝਗੜੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨੀਲਮਾ

ਤਿਹਾਏ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਏ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੀ-ਪੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ। ਲਹਿਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਚਸ਼ਮਾ ਮੰਗਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਜੇ ਉਹ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਮੁੜ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਏਸ ਚਸ਼ਮੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੁੜ ਕੇ ਬੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਥਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਵੀ ਵੇਖੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਸ਼ੋਕ ਕਾਫੀ ਪੀਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਨੀਲੂ, ਮੈਂ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮੱਖਾ ਏ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਬਾਰੀਆਂ ਨੇ। ਹਰ ਬਾਰੀ 'ਚ ਇਕੋ ਹੀ ਔਰਤ ਖੜ੍ਹੀ ਏ। ਕਿਸੇ 'ਚ ਸਾਰੀ ਦਿਸਦੀ ਏ, ਕਿਸੇ 'ਚ ਘੱਟ। ਸਾਹਮਣੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ 'ਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਦਿਸਦੀ ਏ। ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਏ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੀਆਂ 'ਚ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖਲੁਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨਾ। ਜੇ ਤੂੰ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਸਟੂਡੀਓ ਆਵੇਂ, ਤੈਨੂੰ ਚਿਤਰ ਲਾ...।"

ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਦਾ ਲੱਗਾ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਫੇ 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਮਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਉਥੇ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਫੁਹ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸਨ ਥੰਮ ਸਕਦੇ। ਨਾਲ ਢੁੱਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਹਿ ਸਕਦੇ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗ ਸਕਦੇ। ਅਸ਼ੋਕ ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਘਰ ਸੱਦ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਨੀਲਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਹਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ, ਜਾਵੇ, ਅਸ਼ੋਕ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ 'ਚ ਖਲੋਵੇ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਕਿਹਾ, ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਕਲੁ ਚੱਲਾਂਗੀ। ਆਪੇ ਆ ਜਾਵਾਂਗੀ, 3

ਕੁ ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰੇ। ਉਥੋਂ ਸਿੱਧੀ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਮੀ ਨਿਤੋਸ਼ ਦੇ ਕੰਨੋਂ ਕੱਢ ਦਿਆਂਗੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਔਖਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਉਸ ਸ਼ਾਮੀ ਨਿਤੋਸ਼ ਨੇ ਕੰਨੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਨੀਲਮਾ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਲੜਨ ਨੂੰ ਪਿਆ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਤੇਰਾ ਘਿਆਨ? ਪਤਾ ਈ, ਸਵੇਰੇ ਦੋਵਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੋਥ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਘਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਝਿੜਕਾਂ ਪਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲੋਂ।"

ਨੀਲਮਾ ਖਿੜ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਨਿਤੋਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਕੜਕ ਕੇ ਪਈ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਸਤੇ ਆਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਤੂੰ? ਵਿਹਲਾ ਸੈਂ। ਟੀ. ਵੀ. ਅੱਗੇ ਬੈਠਾ ਸੈਂ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ। ਕੁੜੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੀਆਂ ਵੀ ਨੇ।"

"ਠੀਕ ਏ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਬਸਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਠੀਕ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸ 'ਤੇ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਤੇਰੀ ਲਿਵ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ, ਤੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਲਾਈ ਰੱਖ" ਨਿਤੋਸ਼ ਨੇ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈ ਲਈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਟਕੋਰ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਸੁਣ ਕੇ ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਤਾਤ ਕਰਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਮੇਰੀ ਲਿਵ ਜਿੱਥੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ, ਉਥੇ ਹੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿਣ ਦੇ। ਤੂੰ ਆਪ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਲਾਈ ਆ ਤਾਂ ਲਾ ਲੈ।"

ਬਾਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੇ ਰਾਤ ਦੋਵੇਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਧੁਖਦੇ ਰਹੇ। ਨੀਲਮਾ ਚਿੱਤਰ ਲਈ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਸਵੇਰੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਨਿਤੋਸ਼ ਰੋਜ਼ ਸੌ ਥਾਂ ਜਾਂਦੈ। ਦਫਤਰ 'ਚ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੈ। ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਨੀਲਮਾ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਈ। ਉਹ ਸ਼ੋਖ ਜਿਹੀ ਨਹੁੰ-ਪਾਲਿਸ਼ ਤੇ ਲਿਪਸਟਿਕ ਲਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਨਾ ਲਾ ਸਕੀ। ਉਹਨੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਪਰਸ 'ਚ ਰੱਖ ਲਈਆਂ। ਸੋਚਿਆ, ਕੈਫੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਲਾ ਲਵੇਗੀ। ਘਰੋਂ ਉਹ ਰੋਜ਼ ਵਾਗ ਨਿੰਮ੍ਹੇ-ਨਿੰਮ੍ਹੇ ਰੰਗ ਹੀ ਪੋਚ ਕੇ ਨਿਕਲੀ।

ਨੀਲਮਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਵਾਲੀ ਟਰੈਫਿਕ ਟਰ ਪਈ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਉਹਦੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਵਾਰੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਇੰਜਨ ਸਟਾਰਟ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਹਰੀ ਬੱਤੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ, ਜਦੋਂ ਚਿੱਤਰ ਲਈ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ੋਖ ਨਹੁੰ-ਪਾਲਿਸ਼ ਤੇ ਲਿਪਸਟਿਕ ਲਾ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਦੱਬੀ ਸੀ। ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਬੁਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਘੁੱਟੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਉਹਨੂੰ ਅੰਦਰ ਸਟੂਡੀਓ 'ਚ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਸਟੂਡੀਓ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਈਜ਼ਲ 'ਤੇ ਬਾਰੀਓ-ਬਾਰੀ ਮੱਥੇ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਅਧੂਰਾ ਚਿੱਤਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਜੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਸੱਖਣੀਆਂ ਸਨ। ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੀਆਂ 'ਚ ਤੂੰ ਖਲੋਣਾ ਏ... ਇੰਝ ਕਰਨੇ ਆਂ, ਪਹਿਲੋਂ ਕੁਝ ਵਕਤ ਲਾ ਕੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੋ-ਚਾਰ ਬਾਰੀਆਂ 'ਚ ਖਲੁਾਰ ਲੈਂਨ। ਫੇਰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਾਫੀ ਪੀਆਂਗੇ।"

ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਇਕ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਇਕਵਾਸੀ ਕਰਕੇ ਬੈਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੀ ਠੋਡੀ ਉੱਚੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਦੇ ਵਾਲ ਖਿੰਡਾਏ। ਇਕ ਲਿੱਟ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਾੜ੍ਹੀ ਛਾੜੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਦੇ ਬੁਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਂਗਲੀ ਫੇਰੀ।

ਚਿਤਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਲੰਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਬੁਰਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਨੀਲਮਾ ਇੰਝ ਉਘੜਨ ਲੱਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੀ ਵਾਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ 'ਚ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਨੀਲਮਾ ਦੇ ਕਈ ਪੱਜ ਬਦਲੇ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਈ ਬਾਰੀਆਂ 'ਚ ਖਲੁਾਰ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, "ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਤੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਣਾ। ਤੇਰਾ ਝਾਉਲਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਏ। ਇਹ ਕੰਮ ਮੈਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰ ਲਾਂਗਾ।"

ਫੇਰ ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੱਗੇ ਸੋਢੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਏ। ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਪਰ ਵਿੱਥ ਪਾ ਕੇ। ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਬਰਮਸ 'ਚੋਂ ਦੋ ਗਲਾਸਾਂ 'ਚ ਕਾਫੀ ਪਾਈ ਤੇ ਫੇਰ ਦੋਵੇਂ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵੇਖਕੇ, ਸੁਰਕਣ ਲੱਗੇ। ਦੋ-ਚਾਰ ਘੁੱਟਾਂ ਬਾਅਦ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਬੈਠਿਆਂ-ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਖੱਬੀ ਬਾਹ ਨੀਲਮਾ ਦੁਆਲੇ ਵਲ ਲਈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪੌਲੇ ਜਿਹੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਨੀਲਮਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਖਿੱਚੀ

ਗਈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਆ ਲੱਗੀ। ਉਹਦੇ ਵਾਲ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਖਿੱਲਰ ਗਏ। ਫੇਰ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਸਿਰ ਘੁਮਾ ਨੀਲਮਾ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਚੁੰਮ ਲਏ। ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ। ਮਸਾਂ ਫੁੰਹਦੇ ਜਿਹੇ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਉਹਨੇ ਰਤਾ-ਮਾਸਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ। ਅਗਲੀ ਵੇਰ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਰਤਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੁੰਮਿਆ। ਨੀਲਮਾ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦਾ ਜੋਰ ਵੀ ਵਧਿਆ। ਫੇਰ ਅਸ਼ੋਕ ਦਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਹਰਕਤ 'ਚ ਆਣ ਲੱਗਾ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ ਹੱਥ ਥੰਮ ਲਿਆ। ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ, ਜਿਵੇਂ ਮਿੰਨਤ ਨਾਲ, ਕਿਹਾ, "ਅਸ਼ੋਕ, ਅੱਜ ਨਹੀਂ! ਮੈਨੂੰ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਨਿਤੋਸ਼ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੋਣੈ... ਮੈਨੂੰ ਲਭਦਾ ਪਿਆ ਹੋਣੈ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਆ ਜਾਂਗੀ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ। ਜ਼ਰਾ ਪਹਿਲੋਂ...।"

ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਹੱਥ ਹਟਾ ਲਿਆ। ਠੰਢਾ ਪੈ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਸਰਕ ਗਿਆ। ਨੀਲਮਾ ਉਠ ਖਲੋਤੀ। ਉਹਨੇ ਰੋਕਿਆ ਨਾ। ਨੀਲਮਾ ਚਲੀ ਗਈ। ਰਾਹ 'ਚ ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਹਿਰਖ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਭਾਜੜ ਪੈ ਗਈ? ਨਿਤੋਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਅਜੇ ਛੇ ਵਜੇ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਪਹਿਲੋਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਪਹਾੜ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ?" ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ, "ਕਾਹਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲਈ ਏਨਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਏ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਮਿਲ ਲਾਂਗੇ।"

ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬੁਲਾਇਆ। ਕਿਹਾ, "ਨੀਲੂ, ਮੇਰਾ ਚਿੱਤਰ ਅਜੇ ਅਧੂਰਾ ਏ।" ਨੀਲਮਾ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਪਰ ਕਦੀ ਉਹ ਡਰ ਗਈ ਤੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਘਨ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਨਾ ਜਾ ਸਕੀ। ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਤੋਸ਼ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ, ਕਹਿੰਦਾ ਕੁਝ ਨਾ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਤੌਰ ਦੱਸਦੇ ਸਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਉਹਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਉਹ ਦੇਰ ਕਰਕੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਵਿਸਕੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਟੀ. ਵੀ. ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਸੌਣ ਕਮਰੇ 'ਚ ਉੱਚੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਸ਼ੋਕ ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਚਿਤਵਦੀ-ਚਿਤਾਰਦੀ ਸੌਂ ਗਈ ਹੁੰਦੀ। ਨਿਤੋਸ਼ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕਹੇ ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਨੀਲਮਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਬੱਤੀ ਅਖੀਰ ਹਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦਾ ਸਿਗਨਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਚੱਲ ਪਈ। ਅੱਗੇ ਸੂਟ ਵਟਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ 'ਚੋਂ ਰਾਹ ਬਣਾਈ ਉਹ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਆਉਂਦੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਚੌਕ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਮੁੜ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਬੱਤੀਆਂ ਉਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੋਕ ਸਕਦੀਆਂ। ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਬੱਸ ਦੋ ਚਾਰ ਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਵਲਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਲਝੇ ਲਾਹ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਗੱਡੀ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ। ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, "ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਚੌਕ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਮੁੜ ਜਾਵਾਂ? ਪਿਛਲੀ ਸੜਕ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂ?" ਉਹਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਏਸ ਪੁੱਛ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਪੁੱਛ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਬਸ ਇਹ ਹੀ ਪੁੱਛ ਹੋਈ, "ਜੇ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਘਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ?"

ਇਹ ਪੁੱਛ ਬੇ-ਮਤਲਬ ਸੀ। ਨੀਲਮਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਅਸ਼ੋਕ ਘਰ ਹੀ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਫੋਨ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਅੱਜ ਕੈਫੇ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ। "ਘਰੇ ਬੈਠਾ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ।" ਨੀਲਮਾ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਭਖ ਪਿਆ। ਉਹਨੇ ਗੱਡੀ ਅਗਲੇ ਗੀਅਰ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਚੌਕ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਉਹਨੇ ਖੱਬਾ ਮੋੜ ਕੱਟਿਆ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਸੜਕ ਪੈ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਹੋ ਪਈ। ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਉਹਨੇ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਉਹ ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਚਿਤੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਨਿਤੋਸ਼ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ, ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਸ਼ੋਕ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਬਾਵਾਂ 'ਚ ਭਰ ਲਵੇਗਾ। ਐਂ ਚੁੱਕ ਲਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਭਾਰ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਫੁੱਲ ਹੋਵਾਂ, ਹਵਾ 'ਚ ਉਡਦਾ ਕੋਈ ਪਰ ਹੋਵਾਂ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲਦੀ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗੀ, "ਤੇਰੇ ਗਿਲੇ ਸਿਕਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਆਈ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਦੂਰ ਕਰਾ ਲੈ, ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਕਰਾਣੇ ਨੇ...।"

ਅਸ਼ੋਕ ਦਾ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਨੀਲਮਾ ਨੇ

ਤੱਬੂ ਦੇ ਫਿਰ ਦਿਨ ਫਿਰੇ

ਤੱਬੂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਰਟ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੱਬੂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਾਊਥ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਬੂ ਮਸਾਲਾ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਲਾਲ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਆਰਟ ਫਿਲਮਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੱਬੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਤੇ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਊਥ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਮਸਾਲਾ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਸਾਲਾ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਬਣਨ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ 'ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਉੱਝ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਤੱਬੂ ਵੀ ਇਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਸਕਰ ਜੇਤੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਆਂਗ ਲੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਲਾਈਫ ਆਫ ਪਾਈ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੱਬੂ ਨੂੰ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਉਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸਲਮਾਨ ਦਾ ਭਰਾ ਸੋਹੇਲ ਖਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰੋਫੈਕਟ ਆਮਿਰ

ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ 'ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰੋਫੈਕਟ' ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਅਸਫਲਤਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਟੀਸੀ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਰੁਖ ਨਾਲ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਮਿਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸਾਹਰੁਖ ਬਾਰੇ ਕੁਝੋਲ ਘੱਟ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਪੀ.ਕੇ.' ਵੱਲ ਆਮਿਰ ਦਾ ਕਾਫੀ ਧਿਆਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੁਨੈਦ ਪੀ.ਕੇ. ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮਿਰ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਭਿਨੇਤਾ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। 'ਦੇਹਲੀ ਬੇਲੀ', 'ਧੋਬੀ ਘਾਟ' ਅਲੱਗ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਕੇ ਆਮਿਰ ਨੇ 100 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕਲੱਬ ਵਾਲੇ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਤਨ ਵਿਚ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮਿਰ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਝਮੇਲਾ, ਭਰਾ ਨਾਲ ਝਗੜਾ, 'ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ' ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨਾਲ ਠੰਡੀ ਜੰਗ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਮਿਰ ਡੋਲਿਆ ਨਹੀਂ। 'ਨਰਮਦਾ ਅੰਦੋਲਨ' ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਕਿਰਨ ਰਾਓ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨੇ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਨਾਇਕ ਬਣ ਆਮਿਰ ਉਭਰਿਆ। 'ਤਾਰੇ ਜ਼ਮੀਂ ਪਰ' ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਹੋਣੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। 11 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਮਿਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਫਲ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਮਿਰ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਟਰੇਡ ਮਾਰਕ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ 'ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਪ੍ਰਚਾਰ' ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮਿਰ ਨੂੰ ਮਹਾਂਨਾਇਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਪੁਜਾਰੀ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਨਾਇਕ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਔਕੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਾਇਕ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ।

100 ਕਰੋੜੀ ਫਿਲਮਾਂ

ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਿਰਫ ਗਿਣੀਆਂ ਚੁਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ 100 ਕਰੋੜ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣ ਸਕੀਆਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 100 ਕਰੋੜੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਏਕ ਥਾ ਟਾਈਗਰ' ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ ਪਾਇਦਾਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। 'ਏਕ ਥਾ ਟਾਈਗਰ' ਸਾਲ 2012 ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਯਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਬੈਨਰ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 198 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਰਾਉਡੀ ਰਾਠੌਰ' ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 131 ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਤੇ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਦੀ 'ਅਗਨੀਪੱਥ' ਫਿਲਮ ਰਹੀ ਜਿਸ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 123 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਵਰਗੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਜਬ ਤਕ ਹੈ ਜਾਨ' ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਹਰੁਖ ਖਾਨ, ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਭਿਨੀਤ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ 121 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਵੇਂ ਨੰਬਰ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਬਰਫੀ' ਹੈ। 'ਹਾਊਸਫੁਲ-2' 114 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ 6ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਸਨ ਆਫ ਸਰਦਾਰ' 7ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ 105 ਕਰੋੜ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ। 8ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ 'ਬੋਲ ਬਚਨ' 102 ਕਰੋੜ, ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ 'ਤਲਾਸ਼' ਨੇ ਨੌਵਾਂ ਤੇ ਦਸਵਾਂ ਸਥਾਨ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੀ ਫਿਲਮ 'ਓ ਮਾਈ ਗੌਡ' ਨੇ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 82 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਲਾਸ਼ ਨੇ ਸਾਲ ਦੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ 91 ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਨੂੰ 100 ਕਰੋੜੀ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਦਾਬਹਾਰ ਅਦਾਕਾਰਾ

ਵਹੀਦਾ ਰਹਿਮਾਨ

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿਹਰੇ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਟਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਚਿਹਰੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਇੰਨੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਫਰੇਮ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਹੀਦਾ ਰਹਿਮਾਨ ਹੀ ਉਹ ਚਿਹਰਾ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਦਮਕਦੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜਤਿਆ ਹੈ। ਵਹੀਦਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮਿੱਠੀ ਗੁਲਾਬੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਸਜੀ ਉਹ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹਨ ਜੋ ਇੰਨੀ ਉਮਰ ਬੀਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਚਮਕੀਲੀ ਤੇ ਫੁਰਤੀਲੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਉਹ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਵਹੀਦਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ

ਸੁੰਦਰਤਾ, ਅਦਾਕਾਰੀ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੀਆਂ, ਵਹੀਦਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੀ ਤੇਜ਼ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਨਿਮਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ। 'ਪਿਆਸਾ ਦੀ ਗੁਲਾਬੀ ਵੇਸਵਾ' ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਦਾਵਾਂ ਨਿਪੁੰਨ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਕਾਰਨ ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਸਹਿਜ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਗਾਈਡ' ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਮਰਦਾਨਗੀ ਰਹਿਤ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਵਰਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਰਾਜੂ ਗਾਈਡ ਨਾਲ ਇਤਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। 'ਆਜ ਫਿਰ ਜੀਨੋ ਕੀ ਤਮੰਨਾ ਹੈ....' ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਰਸ਼ਕ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਸਾਹਿਬ ਬੀਵੀ ਔਰ ਗੁਲਾਮ' ਵਿਚ ਵਹੀਦਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ੋਖ ਤੇ ਚੁਲਬੁਲੀਆਂ ਅਦਾਵਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਠੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿਚ ਡੁਬੋ ਗਈਆਂ। 'ਚੌਦਵੀਂ ਕਾ ਚਾਂਦ' ਵਿਚ ਪਤੀ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਰਵਾਇਤੀ ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਵਹੀਦਾ ਵਰਗੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਤਾਰੀਫ ਸੀ। 'ਖਾਮੋਸ਼ੀ' ਦੀ ਨਰਸ ਰਾਧਾ ਦੀ ਤਤਫ ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਆਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੁਆਉਂਦੀ।

'ਨੀਲਕਮਲ' ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਭਾਲਦੀ ਹੈ। ਅਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਹੀਦਾ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਇਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਹਨ। ਗੁਰੂਦੱਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜੋੜੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ। ਪੰਜ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਹ ਜੋੜੀ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ ਜਦਕਿ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਦੇ ਨਾਲ 'ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ.', 'ਸੋਲੂਵਾਂ ਸਾਲ', 'ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰ', 'ਰੂਪ ਕੀ ਰਾਨੀ', ਚੇਰੋਂ ਕਾ ਰਾਜਾ', 'ਬਾਤ ਏਕ ਰਾਤ ਕੀ', 'ਗਾਈਡ' ਤੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਜਾਰੀ' ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਫਿਲਮਾਂ ਵਹੀਦਾ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ। ਵਹੀਦਾ ਰਹਿਮਾਨ ਨਿੱਜੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤੁਰੰਤ ਉੱਭਰ ਕੇ ਆਉਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆਇਆ। ਕਰੀਅਰ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂਦੱਤ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਕੜਵਾਹਟ। ਗੀਤਾ ਦੱਤ ਨਾਲ ਮੱਤਭੇਦ, ਅਚਾਨਕ

ਗੁਰੂਦੱਤ ਦਾ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਤਕਲੀਫਦੇਹ ਪਲ ਸਨ ਜਦੋਂ ਵਹੀਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਚੈਨ ਰਹੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਗੁਨ' ਵਿਚ ਕੋ-ਸਟਾਰ ਰਹੇ ਕੰਵਲਜੀਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਤੀ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਅਨੁਪਮ ਖੇਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਓਮ ਜੈ ਜਗਦੀਸ਼' ਦੀ ਆਫਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੁੱਤਰ ਸੋਹੇਲ ਤੇ ਬੇਟੀ ਕਾਸ਼ਵੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 11 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਹੀਦਾ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਈ।

ਵਿਸਾਖੀ ਮੁਬਾਰਿਕ

TO CELEBRATE
VAISAKHI

ਵਿਸਾਖੀ ਮੁਬਾਰਿਕ

PUNJABI CULTURAL SOCIETY

of Chicago

PROUDLY PRESENTS MOST POPULAR SHOW IN CHICAGOLAND FOR LAST TWO DECADES

RANGLA PUNJAB 2013

on

SATURDAY, March 30 th, 2013

7:00 p.m. sharp

**COPERNICUS THEATER
(FORMERLY GATEWAY THEATER)**

5216 W. Lawrence Ave. Chicago, IL.

ENJOY A COLORFUL FAMILY STYLE EVENING FULL OF EXCITEMENT

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ

Bhangra, Gidha, Children's Items, Bolian, Dances, Punjabi skits and much more.

Admission Donation: \$15, \$25, \$50, \$100/V.I.P. Front row reserved seats; Children under 10 yr. -Free,
(Dinner included w/\$100 tickets)

SPONSORS are encouraged, will be appropriately recognized at the show
Advance purchase is encouraged, Purchase your tickets ASAP, Make your check payable to P.C.S.
for further information please contact:

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ (847) 359-5PCS

PUNJABI CULTURAL SOCIETY
of Chicago

P. O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078 : E-mail info@PCSCChicago.org

www.PCSCChicago.org

P.C.S. is a not for profit organization promoting Punjabi Culture, Language Sports & Performing Arts.

Vote for Change Chicago Sikhs

Your Vote Counts Vote for Experience → Vote for Change → Vote for Chicago Sikhs & SSIA supported Candidates The Strength of People - The Power of Community

Bhola, Gurmeet Singh for Board

High School Diploma
Sikh activist, relentless Sikh worker with passion in religion. Running own business in Chicagoland. Working on improving media presence of Sikhs.

#1 Please Vote

Brar, Mahanbir Singh for Board

M.Sc. in Physics
Working in Mechanical Engg. Deptt. at Sargent & Lundy, a Consulting Engineering Company. Passion for social service & Sikhism.

#2 Please Vote

Gill, Amritpal Singh for Board

Ph.D & Master's Degrees in Science, IT and Law
Management Executive in a Leading Technology Company. Passionate about Sikh history & culture. Working on improving media presence of Sikhs.

#4 Please Vote

Singh, Sarwan for Board

Sr. Mechanical Engineer
Working for Emerson Network Power. Sikh social worker with passion for Sikh identity. Founder member of Sikh youth camp. Working to bring Sikh community in the main stream American Society.

#9 Please Vote

Singh, Sokhi for Board

Diploma in Management from Germany
Ex- Religious Secretary of Sikh Religious Society. Running own business in Chicago. Passion in promoting Sikh religion and serving in 5 Piyaras for over 10 years.

#10 Please Vote

Gulati, Arthur Singh for CIC

Master of Library and Information Science
Retired, Librarian. Worked in non profit organizations in various capacities for many decades.

#1 Please Vote

Board of Trustee | ਏਕਤਰ ਉਹ ਟਰਸਟੀ
Vote for any two (2) Candidates | ਕੋਈ ਦੋ (2) ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣੋ

1 Bhola, Gurmeet Singh ਭੋਲਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

2 Brar, Mahanbir Singh ਬਰਾਰ, ਮਹਾਨਬੀਰ ਸਿੰਘ

Ghuman, Sukhdev Kaur ਗੁਮਨ, ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ

4 Gill, Amritpal Singh ਗਿੱਲ, ਅਮਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ

Jhattu, Kuldeep Singh ਝੱਟੂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ

Johal Gurdip Singh ਜੋਹਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Johal, Amarjit Singh ਜੋਹਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

Singh, Santokh ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

9 Singh, Sarwan ਸਿੰਘ, ਸਰਵਨ

10 Singh, Sokhi ਸਿੰਘ, ਸੋਖੀ

OC | ਸੀ ਆਰ ਐਸ
Vote for any one (1) | ਕੋਈ ਇੱਕ (1) ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣੋ

1 Gulati, Arthur Singh ਗੁਲਾਟੀ, ਆਰਥਰ ਸਿੰਘ

Singh, Jasdev ਸਿੰਘ, ਜਸਦੇਵ

ਇਸ ਉਸਾਰੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ 10 ਫਰਵਰੀ, 2013 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਵਿਚ ਦਾਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ।

Chicago Sikhs & Sikh Sangat Integrity Association
No Elections-Financial Transparency-Promote Sikhism

www.chicagosikhs.com Ph:847-386-1414

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ-ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਚੋਣਾਂ

ਦੁੱਧ ਦਾ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ

ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਰੂਰ ਵਿਚਾਰੋ

(1) ਸਤੰਬਰ 2011 ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਜੁਬਾਨੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਚੌਧਰ ਛੱਡੋ ਅਤੇ ਪਰਚੀ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਖਤਮ ਕਰੋ ਪਰ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਦਾ \$300,000/- ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁਮਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਰਚੀ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਖੁਦ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਇਆ।

(2) ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ (ਬੀਬੀ ਘੁਮਾਣ ਆਦਿ) ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 2010 ਵਿਚ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼, ਪਰਮਿਟ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਵੰਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਸੇਵਾ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ 3 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਉਸਾਰੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ \$85000 ਅਜੇ ਵੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦਾ ਦੇਣਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(3) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਗੁੰਬਦ ਲਈ ਦਿੱਤੀ \$29000 ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਉਠੇ-ਪਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਆਖਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਕਮ ਖਾਤੇ 'ਚ ਜਮਾ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ।

(4) ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਬਦਸਲੂਕੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚੋਂ ਤੋਰਿਆ। ਇਹੋ ਇਕ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਇਆ।

(5) ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਲਾਬੀ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ 'ਬੀ' ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੇਵਲ 'ਤੇ ਕੇਵਲ ਦਫ਼ਤਰੀ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਟੁੱਟੇ-ਫੁੱਟੇ ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਕਾਰਪੈਟ, ਛੱਤ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਲਗਾ ਕੇ ਓਹਲਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਲੋਕ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(6) ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ \$10,000 ਤੋਂ ਵਧ ਖਰਚਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਦਾ ਧਾਨ ਜਾਇਆ ਕੀਤਾ।

(7) ਗੁਰੂ ਘਰ ਰੁਕਣ ਵਲੋਂ ਕਈ ਰਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

(8) ਹੁਣ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਨਵਰੀ/ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੌਜੂਦਾ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਪਰਚੇ (ballot) ਨੂੰ ਗਲਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ।

(9) ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੱਬਰ ਦੱਸ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆਂ

ਵੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(10) ਬਿਰਧ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਬੈਂਚ ਦੀ ਥਾਂ ਅਪਾਹਿਜਾਂ ਵਾਲੀ ਢੁੱਲ ਚੇਅਰ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(11) ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਵਿਤਕਰਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੋਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(12) ਹਰ ਮਾਮਲਾ ਬੀਬੀ ਘੁਮਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਬਰ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਹੀ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਦੂਸਰੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਧੱਕੜ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ/ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਘੜਦੇ ਹਨ।

(13) ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਰਥਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਥਕ ਨਾਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਛਾਣੋ। ਸਹੀ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਖਸ਼ੋ
ਵਲੋਂ: ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਸਿੱਖਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ